

T.C.

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Programı

**PERVÂNE BEY MECMUASININ
DİLİÇİ ÇEVİRİSİ
(1-55. Şiirler)
Yüksek Lisans Tezi**

Tezi Hazırlayan: GİZEM ÖZYOLCU

155160132

İstanbul, 2019

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

**PERVÂNE BEY MECMUASININ
DİLİÇİ ÇEVİRİSİ
(1-55. Şiirler)**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan: **Gizem ÖZYOLCU**

Danışman: Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

İstanbul, 2019

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

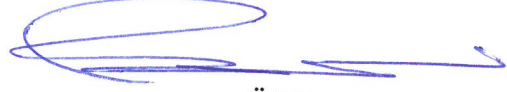
30/12/2019

Enstitümüz *Türk Dili ve Edebiyatı* yüksek lisans programı öğrencilerinden **155160132** numaralı **Gizem ÖZYOLCU** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**PERVANE BEY MECMUASININ DİLİÇİ ÇEVİRİSİ**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 25/12/2019 tarih ve 2019/26 sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince (60) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

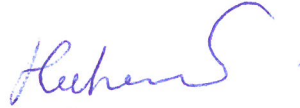
İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

ÜYE
Prof. Dr. Muhammet YELTEN

ÜYE
Prof. Dr. Hakan TAŞ

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge ve şekillerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi projesi olarak sunduğum “Pervane Bey Mecmuasının Diliçi Çevirisi (1-55. Şiirler)” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

... / ... / 20...

Gizem ÖZYOLCU

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin .....yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

... / ... / 20...

Gizem ÖZYOLCU

ÖZET

PERVANE BEY MECMUASININ DİLİÇİ ÇEVİRİSİ

(1-55. Şiirler)

Gizem ÖZYOLCU

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

Aralık, 2019- 111 sayfa

Eski Türk Edebiyatında her zaman önemli bir yeri olan Pervane Bey Mecmuası, binlerce şairimizin seçme şiirlerinin yer aldığı dev bir eserdir. Bu mecmuada 550 şairimize ait 8172 şiir yer almaktadır. Pervane b. Abdullah'ın derleyicisi olduğu bu eser, yüzlerce yıldır Topkapı Sarayı kütüphanelerinde muhafaza edilerek günümüze tek nüsha olarak ulaşabilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde mecmua ve nazirelerin kavramsal çerçevesi verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde Pervane Bey Mecmuasının 1-55. şiirinin nesre çevirisi yapılarak Türkiye Türkçesi karşılığı çalışılmıştır. Üçüncü bölümde gazellerin istatistikleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Pervane Bey, mecmua, nazire, eski Türk edebiyatı.

ABSTRACT

THE INTRALINGUAL TRANSLATION OF PERVANE BEY

JOURNAL (1-55. Poems)

GİZEM ÖZYOLCU

Postgraduate Thesis, Department of Turkish Language and Literature

Supervisor: Prof. Dr. Üzeyir ASLAN

December, 2019- 111 pages

“Pervane Bey Mecmuası”, which always has an important place in the Old Turkish Literature, is a giant work that contains the poems of thousands of poets. There are 8172 poems belonging to 550 poets in this journal. This work, of which Pervane b.Abdullah is the compiler, could have reached to the present day in a single copy, preserving in the libraries of the Topkapı Palace for hundreds of years.

In the first chapter of the study, the conceptual framework of journal and nazires had been given. In the second chapter of the study, Pervane Bey Journal 1-55. making prose translation of the poem Turkey Turkish response had been studied. In the third chapter, statistics of ghazals had been emphasized.

Key words: Pervane Bey, journal, nazire, old Turkish literature.

ÖNSÖZ

Nazireler, edebiyat tarihinin en önemli kaynakları arasındadır. Çünkü önceki yüzyılda yazılan ve şâirlerin birbirlerine yazdıkları nazireleri, nazire mecmuaları sayesinde öğreniriz. Ayrıca divan sahibi şâirlerin yanında divan sahibi olmayan şâirleri ve hatta divanlarda yer almayan bazı şiirleri de nazire mecmualarında görmek mümkündür. Pervane b. Abdullah 1560 yılında Mecmû'a-i Nezâir adıyla 550 şâirin 8172 şiiri bir araya toplamıştır.

Pervâne Bey Mecmuasını tez konusu olarak çalışmamın amacı, daha önce de üzerinde çalışılan bu değerli eserin nazire geleneği açısından anlaşılmasına katkıda bulunmaktır. Ayrıca eserin önemini vurgulayarak gelecek nesillere ışık tutabilmek için üzerinde bazı çalışmalarda bulundum.

Pervâne Bey Mecmuasının 1.- 55. şiirlerinin diliçi çevirisini yaptığım bu çalışmada ilk başta mecmuanın tanımı yapıldı. Mecmualar tanıtılarak çalışmamın konusu olan nazire mecmualarına özel olarak değinildi. Nazire tanımı yapılarak edebî bir kavram olarak nazire değerlendirildi. Nazirecilik geleneği ve nazire türleri hakkında bilgi verildi. Pervâne Bey Mecmuasının önemi üzerinde duruldu. Mecmua çalışmam 1- 55 arası şiirlerle sınırlandırıldı. Bu şiirler şâirler ve matla beyitleriyle tablollaştırıldı. Tez çalışmamın ikinci bölümünde 1.- 55. Şiirlerin diliçi çevirisi yapıldı. Üçüncü bölümde Pervâne Bey Mecmuasındaki 1-55. şiirlerinde zemin ile nazire şiirler kâfiye, redif ve vezin bakımından tablo halinde analiz edilerek değerlendirildi. Son bölümde ise üzerinde çalışmış olduğum tezimin literatüre katkılarına değinildi.

Bu çalışmada, yoğun akademik çalışmaları arasında zamanını ayırarak bana yol gösteren ve yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Üzeyir ASLAN'a ilgi ve desteğinden ötürü teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmam boyunca yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen meslektaşlarım Şengül IŞIK ve Esmâ BARMANBAY'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca bana her zaman destek olan eşim Tayfun ÖZYOLCU, annem Günay GÜRLER, babam Bülent GÜRLER ve kardeşim Hilal GÜRLER'e sonsuz teşekkür ederim.

Gizem ÖZYOLCU
İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viix
TABLolar LİSTESİ.....	x
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	vii
1. BÖLÜM: PERVANE BEY MECMUASI VE TÜRK EDEBİYATINDA NAZİRE GELENEĞİ	
1.1. Mecmua.....	1
1.1.1. Mecmuanın Tanımı.....	1
1.1.2. Mecmualar.....	3
1.1.2.1. Nazireler Mecmuaları.....	4
1.2. Nazire.....	6
1.2.1. Edebi Bir Kavram Olarak Nazire.....	6
1.2.2. Nazirecilik.....	13
1.2.3. Nazire Türleri.....	13
1.3. Pervane Bey Mecmuası.....	13
1.3.1. Pervane Bey Mecmuasının Önemi.....	15
1.3.2. Pervane Bey Mecmuasının 1-55 Arası Şiirler ve Şairleri.....	16
2. BÖLÜM: PERVANE BEY MECMUASININ DİL İÇİ ÇEVİRİSİ (1-55. Şiirler)	
2.1. 1-55. Şiirlerin Diliçi Çevirisi.....	21
3. BÖLÜM: PERVANE BEY MECMUASINDAKİ 1-55. ŞİİRLERDE ZEMİN İLE NAZİRELERİN GRUPLANDIRILMASI	
3.1. 1-55. Şiirlerin Gruplandırılma Analizi.....	93
4.BÖLÜM: SONUÇ	
4.1.Araştırmanın Literatüre Katkıları.....	96
KAYNAKÇA	98
ÖZGEÇMİŞ	100

KISALTMALAR LİSTESİ

MÖ. : Milattan önce
MS. : Milattan sonra
TDK: Türk Dil Kurumu
DİA : Diyanet İslam Ansiklopedisi
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
yy. : Yüzyıl

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Transkripsiyon Sistemi.....	vii
Tablo 2.1: Pervane Bey Mecmuası 1-55 Şiirler ve Şairler	16
Tablo 3.1: 1-55.Şiirlerde Zemin ile Nazirelerin Gruplandırılması.....	93

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

ا (أ)	a, ā	ص	ş
ا (إ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	ṯ	غ	ğ
ف	f, ƒ	فا	f
ق	ç	ق	ķ
ك	ḵ	ك	k, g, (ñ)
ن	ḥ	ن	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ج	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

1.BÖLÜM

PERVANE BEY MECMUASI VE TÜRK EDEBİYATINDA NAZİRE GELENEĞİ

1.1. MECMUA

1.1.1. Mecmuanın tanımı

Mecmualar, Klâsik edebiyat araştırmalarına kaynaklık eden önemli malzemelerdendir. Bu mecmualar, derlendikleri dönemin edebî beğenisini, beğenilen şairlerini ve şiirlerini ortaya koyarlar. Ayrıca mecmualar, divanı bulunmayan ya da başka kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin şiirlerini ihtiva ettiklerinden edebiyat tarihimiz için önemlidirler.

Sözlük anlamı “cem’ olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey” (Devellioğlu, 2000: 596) olan mecmua, seçme şiirlerin ya da muhtelif konularda kaleme alınmış yazıların bir araya getirildiği eserlerin genel adıdır. Bu eserler için “mecmua”nın yanı sıra “mecâmî”, “mecma”, “câmi” gibi aynı kökten türemiş kelimelerle -yalnız Osmanlı Türkçesinde- “cüzdan”, “defter” ve “cerîde” isimleri de aynı manada kullanılmıştır (Uzun, 2003: 265). Ayrıca, Farsçada “dilenci, dilenci çantası, dağarcık, torba” gibi anlamlara gelen “keşkûl” kelimesi Arapçada “mecmua, antoloji” manasına gelmektedir (Elmalı, 2002: 324). “Sefîne” Arapçada “gemi” demektir. Farsçası “keştî”, Türkçesi “cönk”tür. Edebiyatımızda “sefine-cönk” sözleri “şiir mecmuası, not defteri”; “keştî” de kadeh manasına mecaz olarak kullanılmıştır (Onay, 2000: 396).

Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden farklı bir tarafı kalmamıştır (Uzun, 2003: 265).

Mecmuaların içeriğinde birçok farklı türde ve biçimde eser bulunduğu gibi, tek bir tür ve şekle münhasır mecmualar da bulunmaktadır. Yaptığımız taramalarda pek çok farklı konu etrafında teşekkül etmiş mecmualar vardır. Örneğin, şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr), risale mecmuaları (mecnû'atü'r-resâ'il), hadis mecmuaları (mecnû'atü'l-ehâdîs), fetva mecmuaları (mecnû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecnû'a-i ed'iyey), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû'a-i tevârih), fevâid mecmuaları (mecnû'a-i fevâ'id), hutbe mecmuaları (mecnû'atü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecnû'a-i tıb, mecnû'a-i mücerrebât, mecnû'a-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecnû'atü'l-havâss, mecnû'a-i cifr ve reml, mecnû'a-i ilm-i nücûm, mecnû'a-i tılsımât, mecnû'a-i melâhîm, mecnû'a-i vefk), letaif mecmuaları (mecnû'atü'l-letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû'a-i zikr ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû'a-i hikâyât), münşe'ât mecmuaları (mecnû'a-i münşe'ât), müzikle ilgili mecmualar (mecnû'a-i beste ve semâ'î, mecnû'a-i mûsikî, mecnû'a-i ilâhiyyât, mecnû'a-i sâz u söz), mektup mecmuaları (mecnû'a-i mekâtib), müsvedde mecmuaları (mecnû'a-i müsevvedât), ilâm mecmuaları (mecnû'a-i sukûk), söz, deyiş mecmuaları (mecnû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecnû'a-i menkûlât) bunlardan bazılarıdır. (Gıynaş, 2011:246)

Özellikle klâsik şiirimize ait türler ve nazım şekillerine mahsus manzumelerin toplandığı mecmualar da bulunmaktadır: Kaside mecmuaları (mecnû'atü'l-kasâ'id), naat mecmuaları (mecnû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecnû'a-i gazeliyât), nazire mecmuaları (mecnû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecnû'a-i rubâ'iyât), terkîb-i bend mecmuaları (mecnû'a-i terkîb-i bend), tercî-i bend mecmuaları (mecnû'a-i tercî-i bend), sadece müstakil beyitler bulunan mecmualar (mecnû'a-i ebyât), birden çok şairin divanlarını barındıran mecmualar (mecnû'atü'd-devâvîn) gibi. Ayrıca bazı mecmuaların derleyicilerinin adıyla anıldığı (Münşe'ât-ı Ferîdûn, Pervâne Bey Mecmû'ası vb.), bazılarının özel adları olduğu (Câmi'u'n-nezâ'ir vb.) görülmektedir. (Gıynaş, 2011:246-267)

Mecmuaların edebiyatımız için öneminden ilk bahsedenlerden biri Ali Cânib (Yöntem)dir. Ali Cânib, mecmuaların araştırmacıları acele, şahsî

hükümler vermekten menettiğini, mecmualarda bir eserin en eski metnine ulaşılabilirdi için bu eserlerin önemli olduğunu belirtir. Ayrıca, tezkirelerde yer alan bir şair hakkındaki abartılı övgülerin bizi yanıltacağını, o şair hakkında doğru fikir edinebilmek için onun devrinde kaleme alınmış mecmuaların incelenmesi gerektiğini söyler (Ali Cânib, 1927: 363–364). O, bu kanaatiyle, mecmuaların, yazıldıkları dönemin edebî beğenisini ve şairlerin ve şiirlerinin popülaritesini yansıtmaya gibi bir işleve sahip olduğuna da dikkat çekmektedir. (Gıynaş, 2011:247)

Derleyeni ve yılı tam olarak bilinmese de bir mecmuanın derleniş tarihi, içindeki metinlerden yaklaşık olarak tespit edilebildiği için, döneminin şiir zevkini, beğenilen şairlerini ve hatta toplanan şiirlere göre de yazıldığı dönemin en beğenilen şiirlerini belirleme imkânı verir. Yine mecmualarda divan sahibi olmayan, hatta divanı bulunduğu halde şiiri divanında bulunmayan şahsiyetlere, bilinmeyen eserlere rastlanabilir. Kısaca, Türk şiirinin gelişimini, değişimini ve geçirdiği merhaleleri tespit için mecmualar, özellikle seçme şiir mecmuları ve nazire mecmualarının önemi küçümsenemez. (Tunç, 2000: 105–106)

1.1.2. Mecmualar

Edebiyat tarihimiz bakımından çok önemli olan mecmualar şöyle ayrılabilir:

- a. Nazireler mecmuaları,
- b. Meraklılarınca toplanmış birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar. (Levend, 1973: 166-167)

1.1.2.1. Nazireler Mecmuaları

Divanları dolduran manzumeler arasında, başkalarına nazire olarak söylenmiş olanlar çoktur. Zamanında çok sürümde olan nazirecilik, edebiyat tarihçisi için kötü bir taklitçilik değildir. Bununla birlikte yüzlerce nazîresi meydana getirilen bir gazelin aslını bulmak, onun çok işine yarayacaktır. Nazîre mecmuaları bu yolda kılavuzluk edebilir. Bu mecmualardaki nazireleri gözden geçirmekle, bunların asıllarını ve divan tertip etmemiş olan şairlerin manzumelerini bulmak olanağı vardır. Bu bakımdan nazire mecmuaları, edebiyat tarihi incelemelerinde önemle başvurulacak kaynaklardır. Bunların en önemlileri şöyledir:

Mecmû'atü'n-Nazâ'ir: Ömer b. Mezd'in H. 840/M. 1436'da hazırladığı 614 yapraklık bir mecmuadır. Başta mensur bir önsözün sonunda mecmuanın adı şöyle belirtilmektedir: *Mecmû'atü'n-Nazâ'ir*, nüzhet-geh-i defâtir, saykalzen-i havâtir, dürc-i dür-i cevahir. İki bahir ile takti' olunur: mistef'ilün feûlün, müstef'ilün feûlün; mef'ûlü fâilâtün, mef'ûlü fâilâtün. Bundan sonra "Ebyat-ı Mesnevi" başlığı altında şu iki beyit geliyor:

Murâdum bunca sözlerden du'âdur
Du'âdur ol ki her derde devâdur
Çi ger tîr-i kazânun reddi yokdur
Du'â kalkanı gibi seddi yokdur

Bundan sonra ayrı bahirlerden nazireler geliyor. Mecmuada XIV-XV. yüzyıllarda yaşamış 83 şairin 397 manzumesiyle yazarın kendi manzumeleri yer almaktadır. (Levend, 1973:167)

Câmiu'n-Nezâ'ir: Eğridirli Hacı Kemal'in H. 918/M. 1513'de hazırladığı 496 yapraklık bu mecmuada, 266 şairin, bu arada kendisinin manzumeleri vardır. İki sayfalık bir önsözden sonra tevhitte, naatlar, başka kasideler, gazeller, müstezadlar ve müsammattlar sıralanmaktadır. Sonunda şairin Kemalî mahlası ile yazdığı manzumeleri de vardır.

Hacı Kemal önsözde hazırladığı mecmua için şunları söylüyor: "İsmi *Câmi'u'n-Nezâ'ir* koydum. 496 varak birle mücelled eyledim ve içini 29461 beyt birle memlu kıldum. Ve bu cem'iyetün 232'si kasidedür ve bu kasidelerün 33'i tevhiiddür ve 15'i naatdür. Ve dahi 12'si terci'-benddür ve 4'ü

mersiyedür ve 2'si felek-namedür dahi 34'i murabba'dur ve 9'u muhammesdür ve 1'i müseddesdür ve 13'ü müstezzaddur ve 4'ü bahr-ı tavildür ve 2'si muaşşerdür ve 13'ü mûnaacatdur. Ve 2832'si gazeldür ve bunların dahi kimi müvesşahdur ve kimi müfettahdur ve kimi mülemma' ve kimi muammâ ve kimi ilahi ve kimi hüsnîyyat ve kimi dahi hezliyyatdur. Ve dahi bu ki vardur, 266 şairün kâmilleridir. İndi azizler işbu nahif-i zaif müellif Hacı Kemal'ün bu kitab içinde ebyat u eş'ârı vardur". (Levend, 1973:168)

Mecma'u'n-Nezâ'ir: Edirneli Nazmî'nin H. 930/M. 1523'de topladığı bu mecmuada, 243 şairin vezinlere ve kafiyelere göre sıralanmış 3356 gazeli vardır. (Levend, 1973: 168)

Pervâne Bey Mecmuası: Kanuni Sultan Süleyman'ın hendelerinden Pervâne Bey tarafından H. 968-M. 1560'da toplanmış olan 641 yapraklık bu mecmuanın ilk yaprağı eksiktir. Yegâne nüshası Topkapı Müzesi Bağdad Köşkü Kütüphanesinde. (Levend, 1973:168)

Metâli'u'n-Nezâ'ir: Budinli Hisâlî (öl. H. 1062/M. 1651)'nin topladığı mecmuada, "matla'lar" vezinlere ve kafiyelere göre sıralanmıştır. Şairin kendi matla'ları da bulunmaktadır. Bu mecmuanın bizzat müellifi tarafından kaleme alınmış yazması Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndedir. (Levend, 1973: 168)

Nazireler Mecmuası: adı yazılı olmayan ve kimin tarafından toplandığı bilinmeyen bu mecmua, bulunduğu kütüphanede "Câmi'u'n-Nazâ'ir" diye kayıtlıdır. Birinci sayfanın kenarında Edirneli Nazmî'nin biyografyası yer almıştır. 643 yapraklık kalın ve büyük mecmuada tevhit, naat, mev'ızalar, terci-i ve terkib-bentler, müsammatlar, vezinlere ve kafiyelere göre sıralanmış gazeller, müfredler, kıt'alar, mesneviler ve 945-962 yılları arasındaki tarihler sıralanmıştır. (Levend, 1973:169)

Nazireler Mecmuası: adı yazılı olmayan ve kimin tarafından toplandığı bilinmeyen bu mecmua, fişte "Câmiu'n-Nazair" adıyla kayıtlıdır. 127 yapraklık bu mecmuanın başı eksiktir, gazeller "b" harfinden başlamaktadır. (Levend, 1973:169)

Nazireler Mecmuası: adı yazılı olmayan ve kimin tarafından toplandığı bilinmeyen bu mecmua 590 yaprak tutmaktadır. Gazeller "y" harfine dek gelmekle birlikte son sayfalar eksiktir.

Mecmûa-i Nazâ'ir: 1233 tarihini taşıyan bu nazireler mecmuası da küçük boy 252 yk. tutmaktadır. (Levend, 1973:166-169)

1.2. NAZİRE

1.2.1. Edebi Bir Kavram Olarak Nazire

Nazire, Arapça bir kelime olup "nazara" kökünden türemiştir. Kelimenin sözlük anlamı başlıca sözlüklerde:

"Bir şeye benzemek üzere yapılan şey, örnek, misl, karşılık" (Şemseddin Sami 1317: 1464; Mehmed Bahâeddin 1330: 1115);

"Başka nesneye müşâbih ve mümâsil olan nesne" (Hüseyin Remzi 1304: 2/486);

"Bir davranış, söz vb.ne karşılık olarak yapılan davranış, söz" (Tuğlacı 1972: 5/2100);

"Örnek, karşılık" (Devellioğlu 1984: 973); "Karşılık olarak, benzetilerek yapılan davranış, söz"(Eren vd. 1988: 2/1075) şeklinde verilmiştir. (Köksal, 2018: 15-23).

Nazire kelimesinin terim anlamı da sözlük anlamından mülhem olarak kullanılmıştır. Bir edebiyat terimi olarak "nazire'ye sözlüklerde ve bazı edebiyat nazariyesi kitaplarında şu karşılıklar verilmiştir:

"Karşılık, müsabaka yollu şir karşılığı. ç. Nezâ'ir" (Ahmed Vefik Paşa 1306: 2/3421);

"Bir sâirin şirine müşâbih olmak kasdıyla nazm ve tertib olunan şiiir" (Hüseyin Remzi 1304: 2/486);

"Bir şâirin şiiirine aynı vezin ve kâfiyede söylenen manzûme" (Mehmed Salâhî 1313: 4/583);

"Bir şâirin şirine vezin ve kafiyyede müsavi olarak-müsabaka kasdıyla söylenen şiiir, karşılık ki 'cevâb' dahi dinilir" (Ali Nazima-Faik Reşâd 1319: 928);

"Bir şâirin bir şiiirini takliden söylenen şiiir" (Şemseddin Sami 1317: 1464);

"Bir şâirin şiirine benzemek üzere tertib olunan şiir"(Mehmed Bahâeddin 1330: 1115);

"Bir şâirin şiirine müşabih olmak üzere o vezin ve kafiye de söylenen manzûme" (Muallim Naci 1307:902);

"Bir şâirin manzum bir eserine alekser gazeline aynı vezin ve kafiye de olmak üzere yazılan benzer şiirdir. Bunu yapmaya 'tanzir' denilir." (Tahirü'l-Mevlevi 1984: 114, Muallim Nâci 1307: 902);

"Bir şairin manzum bir eserine daha ziyade gazeline başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiye de olmak üzere yazılan benzeri hakkında kullanılır bir tabirdir." (Pakalın 1993: 2/666);

"Bir esere karşılık olarak başkası tarafından yazılan eser birincinin nazresi diye anılır." (İlaydın 1997: 151);

"Bir şâirin manzum bir eserine (çok zaman gazeline) aynı vezin ve kafiye de olmak üzere yazılan benzer" (Develioğlu 1984:1973);

"Hem biçim, hem öz bakımından başka bir şiire benzetilerek yazılmış şiir" (Tuğlacı 1972: 5/2100);

"Bir şâirin şiirine başka bir şairce aynı ölçü, uyak ve redifte yazılan benzerine denir." (Dilçin 1983:269);

"Edebiyatta bir şiirin genellikle gazel, başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiye ile yazılmış benzerlerine denir." (Pala 1989: 385);

Başka bir manzume örnek alınarak aynı ölçü ve aynı uyakla yazılan manzume" (Eren vd. 1988: 2/1075);

Türk diliyle yazılmış en eski belagat kitabı olarak bilinen Diyarbakırlı Şeyh Ahmed El Bardahî'nin *Kitabu Cami'i'l-Enva'i'l-Farisi* 'sinde terim;

"Nazire diyü bir kimsenün şi'ri kâfiyesinde, anuñ kasdlarını bir ibârât-i uhrâyla şi'r itmege dirler." (Beysanoğlu 1957: 52 krş, Yetiş 2000: 289) şeklinde açıklamıştır.

Sürurî'nin *Bahru'l-Maârif*indeki nazire tanımı da Bardahî'ninkine benzer: "Bir kimsenun şi'ri vezninde ve kafiyesinde şi'r söylemeğe dirler ki anuñ şiirinün aksi kask olunmaya"(Sürûri yz.: 4a). (Köksal, 2018: 15-23).

Bardahî ile Sürûrî'nin tanımları arasında "vezin" konusu önemli bir farklılık olarak dikkat çekmektedir. Bardahî'ye göre bir şiirin nazire olabilmesi için (tanzir edilen şiirle) "kafiye birliği, maksatta birlik ve tâbir-i uhrâ ile yazılmış olması, üç temel şart olarak gösterilirken Sürûrî'de bunlara "vezin birliği" de eklenmiştir. Anlam veya kasıt beraberliği şartı Müstakimzâde'nin tanımında da vardır: "Eger mefhûmları tehalûf ve aks üzre inşâd olunursa nakîze dinür." (Tolasa 1986: 379)

En eski belâgatçilerimizin üçü de, örnek alınan şiirdeki anlamın tersi kastedilirse buna "nakiza" dendiğini vurgulayarak "anlam beraberliği" konusunun altını özellikle çizmektedirler. Yeni kaynaklar arasında "Nazirenin tanzir edilen gazelle aynı anlam doğrultusunda olması" gerektiği, ters anlamda söylenmişse buna nakiza deneceğine dair bir kaydı sadece bir eserde (İpekten 1985: 21) görebildik. Yazarın verdiği "nakiza" örneğinin Bahru'-l maârif'teki beyitlerle aynı olmasına bakılırsa nazire tanımının da oradan mülhem olarak yapıldığı kanatine varılabilir.

Nazire kavramı üzerine farklı bir yaklaşımı da E. J. W. Gibb 'de görüyoruz. Nazireyi "Bir başka şairin eserini geçmek amacıyla yazılan şiir" olarak tanımlayan Gibb, nazirenin geçilmeye çalışılan şiirin vezin ve kafiyesiyle, varsa redifiyle de aynı olması, şiirde işlenen anlamın da tanzir edilen şiirle paralellik arz etmesi gerektiğini belirtmektedir. Bunlar kısmen başka tanımlarda da mevcut olan görüşlerdir. Gibb'deki farklı belirleme, "nazire" teriminin sadece tek kafiyeli (monorhyme) manzumelerle ilgili olduğu, bir başka şairin uzun bir mesnevisine yazılan "benzer"ine (paralel) ise "cevâb" denildiği (Gibb 1900: 100, krş. Gibb 1992: 79) yolundaki görüştür. Yani Gibb, "nazire" teriminin gazel, kaside gibi tek kafiyeli nazım şekilleri için kullanıldığını, bir mesneviyi takliden yazılmış eserlere ise "cevab dendiğini belirtmektedir. (Köksal, 2018: 15-23).

El-Bardahî'nin eseri ile Müstakim-zâde Süleyman Efendi'nin *Istilahatü's-Şi'riyye*'sinde müştereken yer alan, nazirenin "ibârât-ı uhra" ve "ta'bîr-i âher" ile yazılmış olması gerektiği ibareleri, başka kaynaklarda rastlayamadığımız bir "şart" olarak önümüzde durmaktadır. Bunu "nazirenin esas alınan şiirden daha farklı -belki daha üstün- bir tarzda kaleme alınması gerektiği" şeklinde algılmak mümkündür. Kelimenin anlamı üzerinde daha fazla bilgi bulabilmek

ümiyle incelediğimiz birçok edebiyat nazariyesi ve belagat kitabında, hatta *Istılâhât-ı Edebiyye*, *Zinetü'l-Kelam* ve *Lugatçe-i Edebiyat* gibi eski edebiyat sözlüklerinde de “nazire” maddesi yer almamaktadır. (Köksal, 2018: 15-23).

Nazirenin çoğulu "nezâ'ir" dir. Nazire yazmak, yazıldığı devir içinde "tanzir etmek, nazire yazma, nazire söyleme, nazire deme, cevâb deme, cevâp yazma, cevâb verme" nazire yazıcısı da "nazire-gu, nazîre-perdâz" olarak adlandırılmıştır (Dilçin 1986: 108).

"Cevâb" kelimesinin nazire ile eşdeğer olup olmadığı tartışmaya açık bir meseledir. Tahir Olgun, cevabın İran şairlerinin nazire karşılığı kullandığı bir terim olduğunu ifade eder (Tahirü'l-Mevlevi 1984: 114). Gibb'in, sadece mesnevilere yazılan nazireler için "cevâb" kavramını kullanıldığına dair görüşüne değinmiştik. Gerçekten de "cevâb" kelimesinin daha çok mesnevilere yazılan nazireler, bunlar arasında da özellikle Nizâmi'nin Hamse'sine yazılan nazireler için kullanıldığını görüyoruz. Ne var ki "cevâb'ın kullanılışında Gibb'in belirttiği gibi net bir ayrılığın olmadığı nazireler için de yani başka nazım şekilleriyle yazılmış nazireler için de "cevâb" kelimesinin kullanıldığı da vakıadır. (Köksal, 2018: 15-23)

Heşt Behişt'in Kurbî maddesinde geçen "Merhûm '-n koynına' redif bir gazeli var, ol gazel kendünüñ hayli müftehiri idi, aña cevâb dimişdür." (Sehi 1325: 138) cümlesinde, keza Âşık Çelebi'nin Sebzi'nin biyografisindeki “Selef ve halefin eş'ârından çok kimseneye cevâb diyüp hayli tetebbu'-ı divân itmişdür" (Aşık Çl. 1971: 149a) ibarelerinden "cevâb'ın gazele yazılan nazire yerine kullanıldığı, en azından bununla mesnevinin kastedilmediği anlaşılmaktadır. *Mecmau'n-Nezâ'ir'* den alınan Visâlî ve Nazmî'ye ait iki örnekte de "cevâb" ile kastedilen mesnevi değil gazeldir:

Şeyhî'ye kimse Visâlî var iken dimek cevâb

Hak bilür bâtil durur va'llâhi a'lem bi's-savâb

Ahmed'ün nazm-ı dürer-elfâzına dimek cevâb

Eylemekdür Nazmiyâ ma'nâda Selmân ile bahs (Köksal, 2018: 15-23).

Sehî Bey de Çâkerî için "Zahîr-i Faryâbî kasâidine bazı cevâb dimişdür." (1325: 35) ifadesiyle "cevâb" terimini kasidelere yazılan nazireler için kullanmıştır. Türk şairlerinin nazarında "cevâb"ın, kelimenin dilimizdeki

anlamına uygun olarak "karşılık vermek"le eşdeğer bir anlam ifade ettiği anlaşılmaktadır. Agâh Sırrı Levend kelimenin bu anlamına işaretle "Nazireye 'cevap' da denilir. Şair üstat saydığı şairin eserinin konusunu da almaz. Yalnız veznini, biçimini ve esasını alır; benzerini meydana getirmekle üstadın eserine cevap vermiş olur." demektedir (Levend 1988: 71) Yani bir şair bir eser ortaya koyuyor, ona herhangi şekilde ilgi duyan başka bir şair bir benzerini yazarak ona karşılık, yani cevap vermiş oluyor. Hatta kelimenin ihtiva ettiği alanın "nazire'nin sınırını aşacak kadar geniş olduğunu söyleyebiliriz. Mesela Yenipazarlı Vâlî'nin *Hüsn ü Dil* mesnevisinin hâtîme bölümünde şu ifadeler anlam genişliğini ortaya koymaktadır (Köksal 2003: 553):

İdüp baña feth-i bâb-1 hamse
Oldı nazar u cevâb-1 Hamse
Virüp bu revîşde iştiâhârı
Bu fende idem güher nisârı
Destüm ura Penç Gence pençe
Hem-dest ola baña şâh-1 Gence

Vâlî burada bu mesnevisiyle hamse yazma kapısının kendisine açıldığını ve Nizâmî'nin *Hamse*'sine cevap yazma yolunun artık görüldüğünü ifade ediyor. Hemen ardından bu revîşde (mesnevi tarzında) şöret olmayı umarak Nizâmî'nin *Penç Genc*'ine yani *Hamse*'sine el atmayı ümit ediyor. *Hüsn ü Dil*'in Nizâmî'nin *Hamse*'sindeki mesnevilerden herhangi biriyle ilişkisi bulunmadığına göre "cevâb" kelimesinin aynı zamanda Nizâmî'nin *Hamse*'si gibi "beş mesnevi" ile bir "hamse" ortaya koyarak Nizâmî'ye "karşılık vermek" anlamında da kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yani Nizâmî'nin *Hamse*'sindeki mesnevilerle benzerliği olmayan beş mesnevi yazmakla da Nizâmî'ye bir cevap verilebileceği görülmektedir. (Köksal, 2018: 15-23)

Öyle anlaşılıyor ki, gazel, kaside ve diğer nazım şekillerine yazılan, hatta bir eserin tümüne yazılan nazireler içinde kullanılmış olmakla beraber, "cevâb" kelimesi, bir "terim" olarak daha ziyade mesnevilere yazılan nazireleri kapsamaktadır.

Nazire yazmanın, divan şairlerinin diliyle "nazire deme"nin bu edebiyatın hemen diğer bütün unsurlarında olduğu gibi İran şiirinden klâsik şiirimize

intikal ettiği, en azından İran şirinde bizden çok önce bu geleneğin başlamış olduğu bilinmektedir. Ancak Fars edebiyatında nazire yerine Tahir Olgun'un da ifade ettiği gibi-daha çok "cevab" kelimesi kullanılmıştır. Walter Feldman, İran'da özellikle Timurlular devrinde ve bir dönem Çağatay sahasında nazire karşılığı olarak "tetebbu" ve "istikbâl" kelimelerinin de kullanıldığını belirtmektedir (1997: 42). (Köksal, 2018: 15-23)

Bu kelimelerden tetebbu'un bizde de aynı anlama gelebilecek şekilde kullanıldığını görüyoruz. Mesela Latifi'nin Fazlî için kullandığı "*Gül ü Nevruz* tarzında *Gül ü Bülbül* dimişlerdür ki üslûb-ı mergûbı tenâsüb-i elfâzda şu'arâ-yı Fûrs den Hâcû-yı Kirmânî'nin *Ravzatu'l-Envâr*'ına ve Hazret-i Hocendî'nün *Bedâyi'u'l-Eshâr*'ına tetebbu' u taklid itmişdür." (Zavotçu 1995: 11) ifadelerinde en azından "izleme" anlamında kullandığı anlaşılmaktadır. (Köksal, 2018: 15-23)

Bu tabir, tezkirelere mahsus biyografik terminoloji içinde daha çok "tetkik etme, araştırma, etraflıca inceleme" anlamlarında kullanılmakla birlikte yukarıdaki gibi nazire yerine kullanıldığına dair başka örnekler de bulunmaktadır. Mesela *Esrar Dede Tezkiresi*'nde Derviş Tâbî'nin biyografisi verilirken "Şu'arâ-yı asrları olan ahhâb-ı Mevleviyeden merhûm Hayâlî Beg'in eş'ârına tetebbu'ları bisyâr" (Genç 2000: 72) olduğundan söz edilmektedir. Fakat yine eldeki metinlerin delaletiyle denebilir ki, "tetebbu" bir üstünlük iddiası taşımayan, saygı duyulan bir şairin şiiri gibi yazmaya gayret etme tarzında bir nazire demektir. Fasihî şu beytinde -esasen kelimenin kökü ve lugat anlamıyla da uyumlu olan- bu tabirle "nazire" arasındaki ince farkı açıklar gibidir. (Gökâl 2001: 264)

Garaz meşk-i suhan maksad tetebbu'dur degül tanzîr

Bu şi'r-i bî-nazîri hak budur kim 'ibret olmuşdur

Burada Fasihî, maksadının nazire gibi iddialı bir işe girişmekten ziyade "benzersiz şiiri ibret olan" şairin şiiri üzerinde meşk yapmak olduğunu söylemektedir. Aynı şekilde Şeyhülislâm Yahyâ'nın bir beytinde de tetebbu' ifadesinde, bir üstünlüğü kabul edilmiş şaire "uyma, tâbi olma ve onun ardından gitme" anlamları sezilmektedir (Şeyhülislâm Yahyâ: 1334: 156). (Köksal, 2018: 15-23)

Peyrevi olup nola Yahyâ tettebbu' eylesem
Bu zemin bir kâmil-i 'ali-himem vâdisidür

"Nazire'yi bir kavram olarak esas alan ayrıntılı ilk inceleme, -kendisinin de yazısında ifade ettiği gibi- Edith Ambros'un (1989) bir makalesidir. Ambros'un yazısının önemli bir bölümü nazireyi diğer şiirlerden ayırmada yahut bir şiirin nazire olup olmadığını belirlemede tayin edilebilecek kıstaslara ayrılmıştır. Bu kıstaslar önce "harici faktörler" ve "dâhili faktörler" olmak üzere iki ana grupta incelenmiş, harici faktörler arasında, ele alınan şairin çağdaşı veya çağına yakın bir zamanda yaşamış bir tezkire yazarının ifadesi veya şiirin nazire mecmualarında bulunuyor olması gösterilmiştir. Dâhili faktörlerin daha ayrıntıyla ele alındığı çalışmada başlıca şu özelliklerin kıstas olarak kabul edilebileceği ifade edilmiştir:

- a. Şairin model olarak aldığı şiirin (model poem) şairinden ve nazire yazma niyetinden bahsetmesi,
- b. Model şiirin bir mısraın tazmin edilmesi,
- c. Belirli bir uzunlukta ve/veya orijinallikte olan bir redife sahip olması,
- d. Musammat (iç kafiyeli) olmak gibi gazelin oluşturulmasında belirli bazı özelliklerin paylaşılması (Köksal, 2018: 15-23).

1.2.2. Nazirecilik

XVIII. yüzyıl edebiyatının çok tercih ettiği bir diğer edebi gelenek nazirecilik türünde olmuştur. Asrın başında ve ikinci döneminde Nâbî; Lâle Devrindeki köşk ve konaklarda düzenlenen edebiyat sohbetlerinde Nedîm en çok tanzir edilen şairler olmuştur. Nazirecilik şiir yarışmalarına dönüşmüş, hatta aynı mazmunlar tekrarlanmış olsa da nazireler bu asır edebiyatının en çok tercih edilen türü olmuştur. Başta Nedîm; Fuzûlî, Nevâî, Râsih, Neşatî ve Tıflî'nin gazellerini tanzir veya tahmis etmiştir. İzzet Ali Paşa ve Âtîf Efendi Nedîm'in, Seyyid Vehbî; Fuzûlî ve Bâkî'nin gazellerine; Koca Râgıp Paşa, Haşmet ve Fıtnat Hanım birbirlerinin şiirlerine; Şeyh Gâlib; Fuzûlî, Hayâlî ve Nedîm'in; Sümbülzâde Vehbî; Bâkî, Nâbî, Sâbit ve Nedîm'in şiirlerine nazire ve

tahmisler yazmışlardır. Bütün şairlerin denemiş oldukları bu tarzı, Hoca Neş'et de diğer talebeleri ile birlikte denemiştir. (Genç 2010: 419)

1.2.3. Nazire Türleri

Nazirelerin ne tür nazım şekilleriyle kaleme alındığına baktığımızda, başta gazel olmak üzere kaside, mesnevi, müstezad, muhtelif musammatlar... hemen her çeşit nazım şekilleriyle nazireler yazıldığını görüyoruz. (Köksal, 2018: 25)

Nazire çeşitlerinin tasvirini şu şekilde yapabiliriz:

- a. Mesnevilere yazılan nazireler,
- b. Diğer nazım şekillerine yazılan nazireler,
- c. Bir eserin tümüne yazılan nazireler. (Köksal, 2018: 26)

1.3. PERVÂNE BEY MECMUASI

Hakkında bilgi bulunmayan saray hizmetkârlarından Pervâne b. Abdullah tarafından 968 (1560-61) yılında derlenmiştir. Pervâne Bey Mecmuası olarak bilinen eser yazma nüshasının başındaki kayda göre Mecmûa-i Nezâir adını taşımaktadır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki tek nüshası (Bağdat Köşkü, nr. 406) 627 yapraktan oluşmakta ve 520'nin üzerinde şairin 8000'e yakın şiirini ihtiva etmektedir. Bu özelliğiyle nazîre mecmualarının en hacimlisidir. Nüshanın baş tarafından birkaç yaprağı eksiktir. Mehmed b. Ramazan'ın istinsah ettiği eserde başlıklar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Sayfa kenarlarında yer alan manzumelerin bazıları farklı bir elden çıkmış izlenimi vermektedir. Celâlî isyanları ve Estergon'un fethi gibi olaylardan söz eden bu manzumelerin Bahtî'ye (I. Ahmed, ö. 1026/1617) ve onun övgüsünde şiirler kaleme alan vezirlerden Hâfız Ahmed Paşa'ya (ö. 1041/1632) ait olduğuna bakılırsa bu kısmın sonradan eklendiği ya da nüshanın I. Ahmed devrinde istinsah edildiği sonucuna varılabilir. Eser, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü'nde 2001-2004 yıllarında farklı öğrenciler tarafından bölüm bölüm yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır. (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) 2007: 244-245) Mecmua daha sonra Kamil Ali Gıynaş tarafından bastırılmıştır. (Gıynaş, 2017)

Şiirlerin kafiyelerine göre alfabetik olarak sıralandığı mecmuada önce esas şiir, ardından buna yazılan nazîreler yer almaktadır. Gazel nazîrelerinin dizilişinde ise herhangi bir sıra gözetilmemiştir. Yeni bir bölüme geçişte, “Nev‘-i âhar der-bahr-i fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilât” ya da “Nev‘-i âhar der-bahr-i mezbûr” gibi ifadelerin ardından esas şiir “Ez-ân Şeyhî” ve “Necâtî fermâyed” gibi başlıklarla kaydedilmektedir. Mecmuada 650’den fazla esas şiir bulunmaktadır. Bunlar sayı bakımından sırasıyla Necâtî Bey, Ahmed Paşa, Zâtî ve Şeyhî’ye ait olup bunları Huffî ve Sâfî (Cezerî Kasım Paşa) takip etmektedir. En çok nazîrenin 128 şiirle Ahmedî’nin “âb” kafiyeli gazeline yazıldığı görülmektedir.

Muhtemelen birbiri ardınca gelen aynı vezin ve kafiyedeki şiirlerin meydana getirdiği tekdüzeliği kırmak için yeni bir şiire geçişte “Nev‘-i Dîger” başlığı altında farklı vezin ve kafiyede bir veya birkaç şiir konulmuştur. Diğer nazîre mecmualarında pek rastlanmayan ve sayısı 700’ü aşan bu şiirler mecmuanın ilk 108 yaprağında çoğunlukla Bahtî ve Hâfız Ahmed Paşa’ya, daha sonra Bâkî, Necâtî Bey, Yahyâ Bey ve Hayretî başta olmak üzere değişik şairlere aittir. Eserde nazîrelerin sıralanışında bir tutarlılık yoktur. Meselâ Muhibbî’nin (I. Süleyman) “ey dost” redifli gazeli esas şiir olarak alınıp (vr. 76^b) arkasından bu şiire yazılan nazîreler arasında Ahmed Paşa, Cem Sultan, Şeyhî ve Huffî’nin gazelleri sıralanmaktadır. Yaşadıkları devir bakımından bu şairlerin Muhibbî’ye nazîre yazması mümkün değildir. Mecmuaya bir nevi tezkire özelliği kazandıran ve benzer eserlerde pek görülmeyen en önemli husus zaman zaman verilen değerli bilgilerin yer aldığı başlıklardır. Bu başlıklarda şairlerin adları, soyları, doğum yerleri, eğitimleri, meslekleri, gömüldükleri yerler, mahlaslarını alma sebepleri, hocaları, eserleri, kişilikleri, hangi padişah döneminde yaşadıkları ve şöhretleri gibi bilgiler kayıtlıdır. Böylece şiirin aynı mahlası kullanan şairlerden hangisine ait olduğu ve yazarının yaşadığı dönem belirlenebilmekte ve şairlerle ilgili önemli bilgiler elde edilmektedir. Meselâ, “Nazîre-i merhûm Kemal Paşazâde, kendüler müftî, babaları sancak beyi, dedeleri vezir idi, Edrene’de doğup İstanbul’da fevt oldu”; “Nazîre-i Hadîdî, üstad demirci olmağın Hadîdî tehallus etmişlerdir”; “Nazîre-i Müezzinzâde Bâkî, İstanbul’dan dânişmend kısmındandır”; “Nazîre-i Zeyneb Hatun, Kastamonu’dandır, mükemmel ra’nâ divanı vardır”; “Nizâmî

fermâyed Karamânîdir, tazece iken vefat etti”; “Nazîre-i Cezerî Kasım Paşa ki merhum Necâtî’nin üstadıdır derler”; “Nazîre-i Huffî, haffâf tâifesindedir, Sultan Mehmed Han iki kere ağzını cevâhîrle doldurdu” ve “Ez-ân Necâtî Beg, bunlar zuhur etmeyince diyâr-ı Acem’de Türkî şî’r okunmadı” gibi ifadeler bulunmaktadır. Bu bilgiler arasında kaynaklarla çelişen, yanlış kabul edilebilecek olanlar da mevcuttur. (Zülfe, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) 2007: 244-245)

Pervâne Bey Mecmuası, divan tertip etmemiş ya da eserleri bugüne ulaşmamış şairlerin şiirlerini ihtiva etmesi, kaynaklarda geçmeyen şahısları tanıtmaması, Ahmedî’den Bâkî’ye kadar Türk edebiyatının yaklaşık iki yüzyıllık bir dönemine ışık tutması ve birçok şair hakkında önemli bilgiler içermesi bakımından Türk şiirinin zengin kaynaklarından biri sayılmaktadır. (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) 2007: 244-245)

1.3.1. Pervâne Bey Mecmuası’nın Önemi

Nazire mecmuaları, edebiyat tarihimiz için son derece önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Bu eserler, farklı dönemlerde rağbet gören şairleri ve şiirleri, bunların hangidereceye kadar etkili oldukları, hangi şairin kimden etkilendiği, devir şairlerinin şiir anlayışları, eğilimleri, zevkleri, ele aldıkları konular, vezin, kafiye ve redif tercihleri gibi önemli bilgilere bu mecmualar sayesinde ulaşmak mümkündür.

Pervâne Bey Mecmuası da bu çeşit bilgileri içermesi bakımından önemlidir. Örneğin, mecmuada şiirleri yer alan bazı şairlerin, divanlarında yer almayan bazı şiirlerinin bulunduğu rastlamaktayız. Mecmuanın hacmi dikkate alındığında bu bilgilerin değeri daha da artar.

Nazirecilik geleneği çerçevesinde ele alındığında Pervâne Bey Mecmuası, Divan edebiyatının şiir anlayışına, dolayısıyla edebiyat tarihine dair birçok konuyu aydınlatacak niteliktedir. Bunun yanı sıra şiirlerin başlıklarında yer alan bilgiler de mecmuayı, kendi türü içinde ayn bir yer koymaktadır.

Pervâne Bey Mecmuası’nın diğer şiir mecmualarından ayrılan bir yönü verdiği biyografik bilgilerdir. Bu bilgiler biyografi kaynaklarında yer alan türden olup, bu bakımdan mecmuaya ayn bir önem kazandırmaktadır. Çoğu zaman şair ile ilgili bilgi verilirken nadiren şiir hakkında bilgi verildiği de

görülür. Bu bilgilere baktığımızda şu konularda bilgi verildiğini görürüz: Şairin nereli olduğu, mesleği, eseri, doğum ve ölüm yeri, yetenekleri, kimin yakınında olduğu, şairin hangi padişah zamanında yaşadığı, divan tertip ettiği bilgisi, başından geçen ve duyulan olaylar vb.

1.3.2. Pervâne Bey Mecmuası 1 - 55 Arası Şiirler ve Şairleri

Şiir Numarası	Şair	Matla Beyti
1	‘Aṭā	Ben miyem tenhā olan mihr ile ser-gerdān aña Ḳuṭb-i ‘ālem ṭaṭna ḳalmışdur olup ḫayrān aña
2	Aḫmed Paşa	Ne ḳamerdür yüzi k’olmuş zülf müşg-efşān aña Nice reyḫāndur saçı kim olmuşam ḫayrān aña
3	Aḫmedi	Yaḳdı cismüm ḫışm idüp didi dile gir yan aña Āḫ kim raḫm itmedi bu dīde-i giryān aña
4	‘Aşḳi	Rūḫ bir maḫbūbdur ten cilvesiyle cilve-sāz Gūyiyā bir al pīrāhen geyürmiş ḳan aña
5	Seḫī	Mey lebūne öykünür gördi darıldı cān aña Aḡzın açdı ḳaldı güldi ḡonçe-i ḫandān aña
6	Lāmi‘ī	Ol şeker-leb kim fidādur çeşme-i ḫayvān aña Çeşme-i ḫayvān nedür olsun fidā biñ cān aña
7	Nihānī	Ḳaşlaruñ yayını ḳur kim cān olur ḳurbān aña Tīr-i ḡamzeñ gezle kim ḫācet degül peykān aña
8	Şāfī	Yā Reb ol meh-rū ne cāndur kim dinür cānān aña Kim ḳulaḳdan‘ aşıḳ oldu görmedin bu cān aña
9	Kemāl Paşa-zāde	Añmaḡa döymez yüzi dil virmek ister cān aña Ne dil ile bir ḳişi cānān öninde cān aña
10	Rāyī	Bāḡ-i cennetdür yüzüñ la‘ lüñ gül-i ḫandān aña Ol ḳad ü ḫaṭ zülf serv ü sünbül ü reyḫān aña

11	Feyzî	Şem' e didüm hălümi bir gice var gir yan aña Kim ırakdan niçeye dek olayın giryân aña
12	Muhibbî	Kaşlaruñ yâsına didüm olayın qurbân aña Hışm ile dil-ber didi lâyıq mı ol qurbân aña
13	Muhibbî	Ol perî-peyker melek kim beñzemez insân aña Şad hezârân dil fidâ olsun hezârân cân aña
14	Mesîhî	Bâb-i dil-ber kim raqîb olmış-durur derbân aña Âsumândur şanki çıkar gâh geh şeytân aña
15	Mesîhî	Leblerüñ kim cân virüpdür çeşme-i hayvân aña Ben dañi dilden revân itsem ' aceb mi cân aña
16	Sevdâyî	Germ idüp ' ışk âteşin didim dile gir yan aña Acıyup yaşlar döker bu dîde-i giryân aña
17	'Ulvi	Cân eritdi hizmetinde şem' -i nür-efşân aña Tâc-i zer geydürse tañ mı âteş-i süzân aña
18	Âzâdî	Güy-i müşgîndür beñüñ bâğ-i ruñuñ meydân aña Zülf-i ' anber-rîzûñ olmış güyiyâ çevgân aña
19	Revânî	Tâze hañ kim mesken olmışdur ruñ-i cânân aña Rûm'a gelmiş bir ' Arab'dur kim dinür reyñân aña
20	Necâtî	Dil leb-i şîrîñüñ añup n'ola atsa cân aña Kim ırakdan kendü cânım gibi kaynar cân aña
21	Zâti	Her ne dem kim cânımı bir tîrden cânân aña Cân atar qarşu çıkar bir oğ atım yir cân aña
22	Hayretî	Bir devâsuz derd imiş hicrân ki yok dermân aña Bir ' aceb vâdî imiş fûrkat ki yok pâyân aña
23	Zihni Beg	Leblerüñ devrinde ş'ol kim ' İsi-i devrân aña Şimdilik görünmez ey meh ' İsi-i devrân aña
24	Zihni Beg	Gülşen-i hüsnünde her kim gonçe-i handân aña Gösterür la' l-i lebüñi gonçe-i handân aña
25	Mu'idi	Gerçi dermân añsalar her haste virür cân aña

		Ben Şu derdi isterem kim olmaya dermān āña
26	Mu‘idī	Bir büt-i naĳĳāűi sevdüm kim fidādur cān āña İl anuñ taűvīrine ħayrān ü ben ħayrān āña
27	Necātī Beg	Māh-rūlar içre dirsem yaraűur cānān āña Cān ü dilden çünki ‘āűıĳdur bugün her cān āña
28	Celīlī	Ṭüb-i ħālūñ k’eyledi zūlfūñ ħamın çevĳān āña Yaraűur gül-zār-i ħüsnūñ kim ola meydān āña
29	Sürūrī	Teűne olup dem-be-dem ħünī gözūñ kim ĳan āña ĳanumı cānā revān idüp diyem gel ĳan āña
30	Ca‘fer	Sebze ħaĳ kim sāye űalmıű zūlf-i müűĳ-efűān āña Īızr’dur olmuű müyesser ‘ömr-i bī-pāyān āña
31	Selmān	Ol kemān-ebürü ki ĳurbān olmaĳ ister cān āña Āfitāb ü encüm ü eflāk ser-gerdān āña
32	Selmān	Ol hilāl-ebürü ki olmuű ay ü gün ħayrān āña ‘Āűıĳ olup cān ile eflāk-i ser-gerdān āña
33	Emrī	űarĳdan gelmiű ĳul olmuűdur meh-i tābān āña Ṭavĳ-i sīmīn ħāleyi taĳsa ne tañ devrān āña
34	Īayālī	Āyet-i muűĳaf ħaĳuñdur ĳaűlaruñ ‘unvān āña Zeyn için i‘rāblar çeűmūñde her müĳĳān āña
35	Īayālī	Ol melek-űuret perī kim beñzemez insān āña Cān ile dilden fidā olsun hezārān cān āña
36	Āħī	Ol büt-i kāfir kim oldum zār ü ser-gerdān āña Naĳű-i deyrüm ĳüyyā kim olmuűsam ħayrān āña
37	Mihrī Īĳtun	Īōű görür benden raĳībi raĳm idüp cānān āña Nice ĳatlansun bu yürek nice döysün cān āña
38	Cenābī	Gözlerūñ cellādı kim diller virür her cān āña űuna ger tıĳn baña sīnem çekem ‘uryān āña
39	Gedāyī	Ol leb-i űīrīni dil gördükçe virür cān āña Olmıűsam Ferĳād-veű āűüfte vü ħayrān āña

40	Äubhî	Qaşlaruñ 'id ayıdur gūyā ruḥuñ meydān añā Kākülūñ müşgīn resenlerdür şalındı cān añā
41	Mübini	Bir gül-i ḥārı kaçan kim bülbül-i nālān añā Riş-ḥand ü şīveler eyler gül-i ḥandān añā
42	Mu'idi	Şem' -i ḥüsnüñ kim atar dīvāne gönülüm cān añā Olmışam pervāne gibi zār ü ser-gerdān añā
43	Seliķi	La' l-i dil-ber kim müsellemdür bu mülk-i cān añā Ḥidmetinde bendedür yāķūt ile mercān añā
44	Fazlı	Cānumı düşünām-i la' linden kaçan cānān añā Sīneden eyler şafā ile du' ālar cān añā
45	Daķiķi	Derd-i 'işķuñ aşlı ne bulunmadı dermān añā Görmedi şıḥḥat yüzün irişmeyince cān añā
46	Şabāyi	Ol güneş kim müşteri olmuş meh-i tābān añā Pādişehdür oldı encüm tek sipeh ḥübān añā
47	Pertevi	Her ne dem kim buseden cānum leb-i cānān añā Cān revān idüp virür rüḥ-i revānın cān añā
48	Sebzî	Şayd-i vaşl-i yār kim gāyet sevinür cān añā İrmemişdür niçeler cānlar virüp ķurbān añā
49	Cenābi	'Arızuñ gül-zār-i ḥübīdür ḥaṭuñ reyḥān añā Yoķ leb-i la' lüñ gibi bir gonçe-i ḥandān añā
50	Nazmî	Ol melek kim ḥüsn ile ḥayrāndur ins ü cān añā Hey ne ādem cānidur kim cān virür her cān añā
51	Emri	Ġam çeker gönülüm gözümdür keffe-i mizān añā Sīmden dirhemler oldı eşķ-i dür-efşān añā
52	Bāķi	Qaşı tuğrası uraldan ḥüsn ile 'unvān añā Pādişehler ḥükmi oldı bende-i fermān añā
53	Muḥibbî	Şanma ey dil-ḥaste kim seni ṭabīb-i cān añā Umma ey derd ile pür-derd kim seni dermān añā

54	Sürürî	Çünkü bir yanum kebâb iden gözi biryân aña ‘Işkı odından hemân biryân olur bir yan aña
55	Hürremî	Gül yüzli vaşfın kaçan kim ‘andelîb-i cân aña Gonçeler dem-beste oluban çalur hayrân aña

2. BÖLÜM

PERVANE BEY MECMUASININ DİL İÇİ ÇEVİRİSİ (1-55. Şiirler)

2.1. 1-55. Şiirlerin Diliçi Çevirisi

FÎ-HARFÎ'L-ELİF

1 'Aṭā'-i Üskübî fermāyed merḥūm ü maḡfūr ḳuzāt tā'ifesindendür

- 1 Ben miyem tenhā olan mihr ile ser-gerdān aña
Ḳuṭb-i 'ālem taña ḳalmışdur olup ḡayrān aña

Nesre Çevirme: Aña mihr ile ser-gerdān olan tenhā ben miyem ḳuṭb-i 'ālem aña ḡayrān olup taña ḳalmışdur.

Türkiye Türkçesi: Ona aşk ile hayran olan sadece ben miyim? Dünyanın kutup yıldızı (demirkazık yıldızı) da ona hayran olup ciğerleri onun aşkıyla susuz kalmıştır.

- 2 Gül-bün-i ḡonçe hevā yolında bir ser-bāzdur
Ḥārlar ḡançer çeker güller şınuḳḳalkān aña

Nesre Çevirme: Gül-bün-i ḡonçe hevā yolında bir ser-bāzdur, güller aña şınuḳḳalkān ḡārlar ḡançer çeker.

Türkiye Türkçesi: Gonca dalı, heves/arzu yolunda korkusuz bir yiğittir; güller kırık bir kalkan olurken dikenler ona hançer çeker.

- 3 Tīrūne cān virmege ḡoş pūr-dil olmuşdur ḡönül
Şan demürden bir yürekdür her iren peykān aña

Nesre Çevirme: Ḡönül tīrūne cān virmege ḡoş pūr-dil olmuşdur aña her iren şan demürden peykān bir yürekdür.

Türkiye Türkçesi: Ḡönül senin okuna can vermeye çok gayret etmiştir. Ona ulaşan her ok ucu, sanki bir demir yürektir.

- 4 Sīnede ḳan olmasun çek tīḡ-i ḡün-rīzūñ didüm
Didi bī-çāre bulaşmaz ḡiddetinden ḳan aña

Nesre Çevirme: Tīḡ-i ḡün-rīzūñ çek sīnede ḳan olmasun didüm, bī-çāre ḡiddetinden aña ḳan bulaşmaz didi.

Türkiye Türkçesi: Ey sevgili “Kan dökken kılıcını çek, yeter ki göğüsten kan dökülmesin” dedim. O da bana: “Zavallı, hışmı/keskinliği yüzünden ona kan bulaşmaz” dedi.

5 Gülşen-i zîb ü behâ t̄āvūsıdur h̄üsniñ senüñ
Her reviş bir perdedür her ‘ ışk bir cevlân aña

Nesre Çevirme: Senüñ h̄üsniñ gülşen-i zîb ü behâ t̄āvūsıdur, aña her ‘ ışk bir cevlân her reviş bir perdedür.

Türkiye Türkçesi: Ey sevgili senin güzelliğin ziynet bahçesinin tavusudur. Ona her gidiş bir engel, her aşk da bir yürüyüştür.

6 Nâme-i şevkum saña ‘ ârifler üstinden oğur
Ben gerek yazam gerekse yazmayam ‘ unvân aña

Nesre Çevirme: ‘ Ârifler saña nâme-i şevkum üstinden oğur, ben gerek yazam gerekse yazmayam aña ‘ unvân.

Türkiye Türkçesi: Arifler sana yazdığım istek dolu mektubu üstünden okuyup geçerler. Ben ona senin adını yazsam da yazmasam da ârifler/bilenler istek dolu mektubumu sana üzerinden okurlar.

7 Bir nefes bu dünyede ‘ id-i vişâl-i yâr için
Ey ‘ Atâ bir cân nedür qurbân ola biñ cân aña

Nesre Çevirme: bu dünyede bir nefes ‘ id-i vişâl-i yâr için. Ey ‘ Atâ aña bir cân nedür biñ cân qurbân ola.

Türkiye Türkçesi: Ey Atâ, bu dünyada bir an sevgilinin vuslat bayramına erişmek için bir can nedir, ona binlerce can kurban olur.

2 Nazîre-i Aḥmed Paşa Sultân Muḥammed vüzerâsındandır mevlidi Edirne’de mezârı Bursa’dadur

1 Ne kâmerdür yüzi k’olmuş zülf müşg-efşân aña
Nice reyḥândur saçı kim olmuşam ḥayrân aña

Nesre çevirme: Ne kâmerdür yüzi k’ zülf aña müşg-efşân olmuş. Saçı nice reyḥândur kim aña ḥayran olmuşam.

Türkiye Türkçesi: Öyle ay gibi parlak ve güzel bir yüzü vardır ki zülfü ona misk saçan bir nesne gibi olmuştur. Saçı öyle bir reyhandır, öyle güzel kokuludur ki ona hayran olmuşum.

2 Ne maḥabbet-nāme yazmışdur ‘izārı ḥaṭṭı kim
Cevri ḳānūn eylemişdür fitneyi ‘unvān aña

Nesre çevirme: ‘İzārı ḥaṭṭı kim ne maḥabbet-nāme yazmışdur. Cevri fitneyi ḳānūn eylemişdür ‘unvān aña.

Türkiye Türkçesi: Yanağının hattı/ayva tüyü öyle bir muhabbetname/aşk mektubu yazmıştır ki eziyeti kanun, fitneyi de ona başlık etmiştir.

3 Cānı meftūl-i dil-āvīzūnde meftūn it diyü
Fitne vü siḥr öğredür bu ğamze-i fettānaña

Nesre çevirme: Meftūl-i dil-āvīzūnde cānı meftūn it diyü, bu ğamze-i fettān aña Fitne vü siḥr öğredür.

Türkiye Türkçesi: Bu fitneci yan bakış cānı, gönlün asılı olduğu kıvrıcık (saçında) tutsun diye ona fitne ve sihir öğretir.

4 Dil-berūñ her ḥandesı biñ cān bağışlar ‘āşığa
Ben nice tuḥfe virem utanmadın bir cān aña

Nesre Çevirme: ‘āşığadil-berūñ her ḥandesı biñ cān bağışlar. Ben nice tuḥfe virem utanmadın bir cānaña.

Türkiye Türkçesi: Aşığa sevdiği güzelin her gülüşü bin can verir. Ben ona utanmadan bir canı nasıl hediye edeyim?

5 Ḥüsni deryāsında cānlar mevc urur māhī gibi
Her ṭarafdan ağ atar ol kākül-i piçān aña

Nesre Çevirme: Cānlar ḥüsni deryāsında māhī gibi mevc urur. Ol kākül-i piçān aña her ṭarafdan ağ atar.

Türkiye Türkçesi: Canlar onun güzellik denizinde balık gibi çırpınırlar. O kıvrımlı kākül her taraftan ona ağ atar.

6 Bir perī vaşlın umar dīvāne gönlüm āh kim
Cān virür ṭāḳat getirmez baḳıcaḳ insān aña

Nesre Çevirme: Dīvāne gönlüm bir perīvaşlın umar āh kim. İnsān aña baḳıcaḳ ṭāḳat getirmez cān virür.

Türkiye Türkçesi: Deli gönlüm sevdiği bir periye ulaşmayı umar ah ki, insan

ona bakınca takati kesilir canını yitirir.

- 7 Söзде ‘uşşâkı muhayyer eyle dirseñ Aḥmede
Böyle bülbül olmağa kūyuñ gerek bustān aña

Nesre Çevirme: Aḥmed’e söзде ‘uşşâkı muhayyer eyle dirseñ, aña böyle bülbül olmağa kūyuñ gerek bustān
Türkiye Türkçesi: Ahmed’e: “Söзде/şiiirde âşıkları hayrete düşür/uşşâk makamından muhayyere geç” dersen, böyle bülbül olmak için senin konağın ona bostan olmalıdır.

(48)

3 Velehu kezā

- 1 Yağdı cismüm ḥışm idüp didi dile gir yan aña
Āh kim raḥm itmedi bu dīde-i giryān aña

Nesre Çevirme: Aña gir yan dile ḥışm idüp didi cismüm yağdı. Āh kim bu dīde-i giryān aña raḥm itmedi.

Türkiye Türkçesi: Vücudumu yaktı, öfkelenip gönüle: “ona gir ve yan” dedi. Ah ki bu ağlayan göz ona merhamet etmedi.

- 2 Dōstlar āyīne itmiş ḥüsnine dil-ber beni
Kim beni gören olur fi’l-ḥāl ser-gerdān aña

Nesre Çevirme: Dōstlar dil-ber beni ḥüsnine āyīne itmiş. Kim beni gören fi’l-ḥāl aña ser-gerdān olur.

Türkiye Türkçesi: Ey dostlar sevgili beni güzelliğine ayna etmiş. Kim beni görürse o anda o güzellik karşısında başı döner.

- 3 Hey kıyāmet gönlüme şorma ḥisābın zülfüñüñ
Elli biñ yıldan uzundur bu şeb-i hicrān aña

Nesre Çevirme: Hey kıyāmet gönlüme zülfüñüñ ḥisābın şorma. Aña bu şeb-i hicrān elli biñ yıldan uzundur.

Türkiye Türkçesi: Hey kıyamet, gönlüme yârin zülfünün hesabını sorma. O gönül için bir ayrılık gecesi elli bin yıldan uzundur.

4 Zülfi naqqâşı şuya bir naqş ider kim reşk ider
Mânî-i Çîn yazduğı naqş-i nigâristân aña

Nesre Çevirme: Zülfi naqqâşı şuya bir naqş ider kim, Mânî-i Çîn yazduğı naqş-i nigâristân aña reşk ider.

Türkiye Türkçesi: Zülûf nakkaşı suya öyle bir renkli resim yapar ki, Çinli Mânî'nin çizdiği Nigaristan adlı kitabı bile onu kıskanır.

5 Cânları oda atmasun yazuğdur ol şayyâda diñ
Yüzün açsun kim ola cân ü gönül hayrân aña

Nesre Çevirme: Ol şayyâda diñ yazuğdur cânları oda atmasun. Yüzün açsun kim cân ü gönül aña hayrân ola.

Türkiye Türkçesi: O avcıya söyleyin yazıktır canları ateşe atmasın. Yüzünü açsın ki can ve gönül ona hayran olsun.

6 Aḥmedi çün cevrüñi çekmez dir imiş müdde'î
Ol seni cāndan sever yaraşmaz ol bühtān aña

Nesre Çevirme: Müdde'î Aḥmedi çün cevrüñi çekmez dir imiş. Ol seni cāndan sever ol bühtān aña yaraşmaz

Türkiye Türkçesi: İddiacı senin cevrini Ahmed çekmez dermiş, Ahmed seni candan sever, o iftira ona yakışmaz.

4 [‘Aşkı]

1 Rūḥ bir maḥbūbdur ten cilvesiyle cilve-sāz
Gūyiyā bir al pīrāhen geyürmiş ḳan aña

Nesre Çevirme: Rūḥ ten cilvesiyle cilve-sāz bir maḥbūbdur. Gūyiyā ḳan aña al bir pīrāhen geyürmiş.

Türkiye Türkçesi: Ruh ten cilvesiyle cilve yapan bir sevgilidir. Güya kan ona kırmızı bir gömlek giydirmiş.

2 Añdurursa lān vü āh-i seḥergāh añdurur
Şanna ey dil kendü luḫfindan seni cānān aña

Nesre Çevirme: Añdurursa lāne vü āh-i seḥergāh añdurur. Ey dil kendü luḫfindan seni aña cānān sanma

Türkiye Türkçesi: Andırırca inleme ve sabah ahı andırır. Ey gönül kendi lütfundan sevgili seni anar sanma.

- 3 Raḥş-i tab‘um‘ Aşkiyâ her laḥza cevlân itmege
Himmet-i şehden gerekdür vüs‘ at-i meydân aña

Nesre Çevirme: Raḥş-i tab‘um‘ Aşkiyâ her laḥza cevlân itmeğe himmet-i şehden gerekdür vüs‘ at-i meydân aña.

Türkiye Türkçesi: Ey Aşkî, yaratılış atımın dolaşması için padişahın yardımı ile ona meydan genişliği lazımdır.

5 Nazîre-i Sehî Beg sâbıkan selâtin mütevellisi idi

- 1 Mey lebüñe öykünür gördi darıldı cân aña
Ağzın açdı kaldı güldi gonçe-i ḥandân aña

Nesre Çevirme: Mey lebüñe öykünür cân gördi aña darıldı. Ağzın açdı kaldı gonçe-i ḥandân aña güldi.

Türkiye Türkçesi: Senin şarap dudağına özendiğini görünce can ona darıldı. Gülen goncanın da ağzı açık kaldı, ona güldü.

- 2 Bunca demdür cevr ile bî-çâre itdün gönlümü
Hey vefâsuz niçe bir olmadı mı oran aña

Nesre Çevirme: Bunca demdür gönlümü cevr ile bî-çâre itdün, hey vefâsuz niçe bir olmadı mı aña oran.

Türkiye Türkçesi: Bunca zamandır gönlümü eziyetle çaresiz bıraktın. Hey vefâsuz, bu ona orantısız olmadı mı?

- 3 Atuñuñ izi nişânıdur yüzümde gözlerüm
Yağmurından yaşumuñ irkildi kaldı kan aña

Nesre Çevirme: Atuñuñ izi nişânıdur yüzümde, gözlerüm yağmurundan yaşumuñ irkildi kan aña kaldı.

Türkiye Türkçesi: Yüzümdeki gözlerim senin atının izinin nişanıdır. Göz yaşımın yağmurundan toplandı, ona kan kaldı.

- 4 Kaṭre kaṭre kan döker zıkr-i lebüñle gözlerüm
Gör nice tesbîḥ olmuş dâne-i mercân aña

Nesre Çevirme: Gözlerüm zıkr-i lebüñle kaṭre kaṭre kan döker. Gör nice dâne-i mercân aña tesbîḥ olmuş.

Türkiye Türkçesi: Gözlerim dudaklarını hatırlayarak damla damla kan döker.
Görsen ne kadar mercan tanesi ona tespih olmuş.

5 Ol kamer evc-i felekde seyr iderken gün gibi
Nice menzilgâh ola bu külbe-i ahzân aña

Nesre Çevirme: Ol kamer evc-i felekde gün gibi seyr iderken, bu külbe-i ahzân
aña nice menzilgâh ola

Türkiye Türkçesi: O ay âlemin doruklarında güneş gibi dolaşırken, bu hüznler
kulübesi ona bir durak, bir konak nasıl olabilir?

6 Zülfüne bakdukça cânâ gözlerüm kanlar döker
Sünbül-i terdür saçun gözümdür âb-efşân aña

Nesre Çevirme: Gözlerüm zülfüne bakdukça cânâ kanlar döker. Saçun sünbül-i
terdür aña âb-efşân gözümdür.

Türkiye Türkçesi: Ey can olan sevgili, gözlerim zülfüne baktıkça kanlar döker.
Saçın taze sümbüldür, gözüm ise ona yaşlar dökendir.

(49)

7 Gün yüzün mâhiyyetin bir veche vaşf itdi Sehî
Görse istihsân ideydi germ olup Hassân aña

Nesre Çevirme: Sehî gün yüzün mâhiyyetin bir veche vaşf itdi. Hassân görse
germ olup aña istihsân ideydi

Türkiye Türkçesi: Sehi aydınlık yüzünün özelliklerini bir yüzden övdü ki
Hassan onu görseydi hararetle çok beğenirdi.

6 Nazîre-i Lâmi'î Efendi

1 Ol şeker-leb kim fidâdur çeşme-i hayvân aña
Çeşme-i hayvân nedür olsun fidâ biñ cân aña

Nesre Çevirme: Ol şeker-leb kim çeşme-i hayvân aña fidâdur. Çeşme-i hayvân
nedür aña biñ cân fidâ olsun

Türkiye Türkçesi: O bal dudak ki ölümsüzlük pınarı ona feda olsun. Değil
ölümsüzlük pınarı ona bin can feda olsun.

2 Tîr-i bārānuñla döndi lālezāra bāğ-i dil
Güyyā bir şāh-i gül aşladı her peykān aña

Nesre Çevirme: Tîr-i bārānuñla bâğ-i dil lāle-zāra döndi. Güyiyā bir şāḡ-i gül aña her peykān aşladı

Türkiye Türkçesi: Ok yağmurunla gönül bağı lale bahçesine döndü. Güya her sivri uç bir gül dalı aşladı.

3 İřkuñuñ meydānına her kim girür pervāne-vār
Berķ tîğ ü çerḡ miğfer mihr ü meh ķalkān aña

Nesre Çevirme: İřkuñuñ meydānına her kim pervāne-vār girür. Aña berķ tîğ ü çerḡ miğfer mihr ü meh ķalkān.

Türkiye Türkçesi: Aşkının meydanına her kim pervane gibi girerse, ona şimşek kılıç, felek miğfer, güneşle ay da kalkan olur.

4 Murğ iletse yāra řevķum nāmesin olur kebāb

Mest olup ř'ol resme yazdum söz ile ' unvān aña

Nesre Çevirme: Murğ yāra řevķum nāmesin iletse kebāb olur. ř'ol resme söz ile mest olup yazdum aña ' unvān.

Türkiye Türkçesi: Kuş sevgiliye arzularımın mektubunu götürse, kabap olur. Kendimden geçtim de ona söz ile sūz (yanma yakılma) ile bu şekilde başlık attım.

5 İsm-i a' zām yazdı la' lūñ mihrine beñzer ḡaṭuñ
Kim Süleymān gibi ' ālem bende-i fermān aña

Nesre Çevirme: ḡaṭuñ la' lūñ mihrine beñzer ism-i a' zām yazdı kim Süleymān gibi ' ālem aña bende-i fermān.

Türkiye Türkçesi: Ayva tüylerin, dudağının sevgisinden dolayı ismiyazam yazmış olmalı, çünkü Süleyman gibi dünya onun fermanına bağlıdır.

6 Nicesi bülbül ķılursen serve ķarşu zemzeme
Ḥaķ bilür ben gördüğümce oluram ḡayrān aña

Nesre Çevirme: Serve ķarşu zemzeme ķılursen nicesi bülbül, Ḥaķ bilür ben gördüğümce aña ḡayrān oluram.

Türkiye Türkçesi: Ey bülbül, ne zamana kadar servin karşısında öteceksin? Allah şahit ben gördükçe ona hayran olurum.

7 Lâmi'î hâl-i lebûnde uğradı bir derde kim
Ey tabîb-i cân meger Hâkdan olur dermân aña

Nesre Çevirme: Lâmi'î hâl-i lebûnde bir derde uğradı kim, ey tabîb-i cân meger aña dermân Hâkdan olur

Türkiye Türkçesi: Ey can tabibi, Lâmiî senin dudağındaki iri benden dolayı öyle bir derde uğradı ki onun dermanı ancak Allah'tan olur.

7 Nazîre-i Nihâni-i Kâdî

1 Kaşlaruñ yayını kur kim cân olur qurbân aña
Tîr-i gamzeñ geze kim hâcet degül peykân aña

Nesre Çevirme: Kaşlaruñ yayını kur kim cân aña qurbân olur. Tîr-i gamzeñ geze kim aña peykân hâcet degül.

Türkiye Türkçesi: Kaşlarının yayını kur ki can ona kurban olur. Gamzenin okunu kirişe takıp yayını kur, lakin ona ok ucu lazım değil.

2 Hey ne yâkût-i müferrihdür leb-i yâkûtî kim
Her ne yüzden yaraşur dirlerse kût-i cân aña

Nesre Çevirme: Hey leb-i yâkûtî ne yâkût-i müferrihdür kim, her ne yüzden yaraşur aña kût-i cân dirlerse.

Türkiye Türkçesi: Onun yakut renkli dudağına gönül açan bir yakuttur ki her ne sebeple ona canın rızkıdır derlerse yakıştır.

3 Hâzıram tîguñda cânâ 'ışk ile cân virmege
Kimde var ise ciger gelsün berü meydân aña

Nesre Çevirme: Cânâ tîguñda 'ışk ile cân virmege hâzıram. Meydân aña kimde var ise ciger berü gelsün.

Türkiye Türkçesi: Ey can olan sevigili, senin kılıcında can vermeye hazırım. İşte meydan, kimde ciğer varsa beri gelsin.

4 Nâr-i 'ışka nûr olursañ yiridür ey dil saña
Kim didi par par tutuş pervâne gibi yan aña

Nesre Çevirme: Ey dil eâr-i 'ışka nûr olursañ yiridür. Saña kim aña par par tutuş pervâne gibi yan didi.

Türkiye Türkçesi: Ey gönül aşk ateşine ışık olsan yeridir. Sana kim dedi onun

için par par tutuş pervane gibi yan dedi.

5 ‘Āşık-ı dīdār olan n’eyler kuşūr-i cenneti
Yig-durur bir ravzadan bir gūşe-i vīrān aña

Nesre Çevirme: ‘Āşık-ı dīdār olan kuşūr-i cenneti n’eyler. Aña bir ravzadan bir gūşe-i vīrān yig-durur.

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin güzel yüzüne âşık olana cennetin kasırları neylesin. Onun için bir viran köşe bir cennet bahçesinden yeğdir.

6 Dermendüz hasteyüz bī-çāre vü üftādeyüz
Düşmüşüz bir derde kim olur degül dermān aña

Nesre Çevirme: Dermendüz hasteyüz bī-çāre vü üftādeyüz. Düşmüşüz bir derde kim degül aña dermān olur

Türkiye Türkçesi: Dertliyiz, hastayız, çaresiz ve düşkünüz. Öyle bir derde düşmüşüz ki ona derman olmaz.

7 Bir şeh-i meh-peykere oldı Nihānī bende kim
Kim gedā olmaqlığa lāyık degül sulṭān aña

Nesre Çevirme: Nihānī bir şeh-i meh-peykere bende oldı kim, kim sulṭān aña gedā olmaqlığa lāyık degül.

Türkiye Türkçesi: Nihānī öyle bir ay yüzlü padişaha köle oldu ki, sultan bile ona kul olmaya layık değildir.

(50)

8 Nazīre-i Şāfī Cezerī-zāde K̄ğsım Paşa dimek lema‘ rūf idi

1 Yā Reb ol meh-rū ne cāndur kim dinür cānān aña
Kim kulağdan‘ āşık oldı görmedin bu cān aña

Nesre Çevirme: Yā Reb ol meh-rū ne cāndur kim aña cānān dinür. Kim bu cān görmedin aña kulağdan‘ āşık oldı.

Türkiye Türkçesi: Ya Rab o ay yüzlü ne candır ki ona canan denilir ki bu can onu görmeden sadece duyarak âşık oldu.

2   Tutdı ser-tā-ser gönül mülkin berāt-i hüsñ ile
          Ş'ol perī-peyker k'olupdur ins ü cāñ hayrāñ añā

Nesre Çevirme: Gönül mülkin ser-tā-ser berāt-i hüsñ ile tutdı. Ş'ol perī-peyker añā ins ü cāñ hayrāñ k'olupdur.

Türkiye Türkçesi: Gönül ülkesini baştan başa güzellik fermanı ile ele geçirdi. Öyle bir peri yüzlüdür ki insan ve cinler ona hayran olmuştur.

3   Āh eger bu hüsñ ü hıllık ile vara büt-hāneye
          Vālih ü hayrāñ ola her şüret-i bī-cāñ añā

Nesre Çevirme: Āh eger bu hüsñ ü hıllık ile büt-hāneye vara, her şüret-i bī-cāñ añā vālih ü hayrāñ ola.

Türkiye Türkçesi: Ah eğer bu güzellik bu huy ile puthaneye varsa, oradaki her cansız şekil, resim ona şaşkın ve hayran olur.

4   Pādişāh-i hüsñ olal'dan ol meh-i çābüñ-süvār
          'Arşā-i cāñ ü cihāñ olmış-durur meydāñ añā

Nesre Çevirme: Pādişāh-i hüsñ ol meh-i çābüñ-süvār olaldan, 'arşā-i cāñ ü cihāñ añā meydāñ olmış durur.

Türkiye Türkçesi: O ay yüzlü süvari güzellik padişahı olduğundanberi, gönül ve dünya arsası ona meydan olmuştur.

5   Ben kime şerh eyleyem derd-i dil-i bī-çāreyi
          Var mı bir cāñ k'itmemişdür zārī vü giryāñ añā

Nesre Çevirme: Ben derd-i dil-i bī-çāreyi kime şerh eyleyem. Añā zārī vü giryāñ k'itmemişdür bir cāñ var mı?

Türkiye Türkçesi: Ben bu çaresiz gönül derdini kime açayım. Ona ağlamayan ve inlemeyen bir can var mıdır?

6   Ten za'if ü cāñ ġarīb ü dil şikeste-hātır āh
          Pes nice feryāda vara nāle vü efgāñ añā

Nesre Çevirme: Ten za'if ü cāñ ġarīb ü dil şikeste-hātırāh. Pes nāle vü efgāñ añā nice feryāda vara

Türkiye Türkçesi: Vücut zayıf, can garib ve gönlün hatırı kırılmış. Şimdi inilti ve feryat ona nasıl şikâyet etsin.

7 Tîr-i ğamzeñ zaħmına cān virdügi Şâfî bu kim
Tāze güldür zaħm ra‘ n-ġonçedür peykān aña

Nesre Çevirme: Tîr-i ğamzeñ zaħmına cān virdügi Şâfî bu kim peykān aña tāze güldür zaħm-i ra‘ nā ġonçedür.

Türkiye Türkçesi: Senin yan bakış okunun yarasını çok istemesi, Sâfi'nin buna can vermesi şundandır: Onun için yara taze bir gül, parlak gonca da okun sivri ucudur.

9 Nazîre-i A‘lemü'l-‘ulemā Kemāl Paşa-zāde Aħmed Çelebi müftî iken fevt oldı

1 Añmaġa döymez yüzi dil virmek ister cān aña
Ne dil ile bir kişi cānān öninde cān aña

Nesre Çevirme: Añmaġa döymez yüzi cān aña dil virmek ister. Ne dil ile bir kişi cānān öninde cān aña

Türkiye Türkçesi: Yüzü anmaya dayanmaz, gönül ona canını vermek ister; sevgilinin önünde bir kişinin can vermesi gibi.

2 Ĥať kazıtmať virdi ĥoř řuret nigîn-i la‘ lüñe
Gördi ĥātem řaldı barmať ıřırup ĥayrān aña

Nesre Çevirme: Ĥať kazıtmať nigîn-i la‘ lüñe ĥoř řuret virdi. Gördi ĥātem řaldı barmať ıřırup ĥayrān aña.

Türkiye Türkçesi: Dudaġının mührüne hat kazıtmať/yazdıрмаť güzel bir şekil verdi. Mühür onu gördü, parmaġını ışırıp ona hayran kaldı.

3 Bir belālî bülbülüñdür bāġ-i ‘ıřķuñda ġoñül
Kim cigerde tāze dāġıdur ġül-i ĥandān aña

Nesre Çevirme: ġoñül bāġ-i ‘ıřķuñda bir belālî bülbülüñdür kim aña cigerde tāze ġül-i ĥandān dāġıdur.

Türkiye Türkçesi: ġoñlüm senin aşk baġında bir belālî bülbülüñdür ki ġülen ġül onun ciġerinde taze yarasıdır.

- 4 Çeşme-i hayvâna la' lüñ kankı hayvân beñzede
Görse idi cân virürdi çeşme-i hayvân aña

Nesre Çevirme: La' lüñ çeşme-i hayvâna kankı hayvân beñzede. Çeşme-i hayvân görse idi aña cân virürdi.

Türkiye Türkçesi: Senin dudağını hangi canlı/hayvan ölümsüzlük pınarına benzetir? Ölümsüzlük pınarı görseydi onun için canını verirdi.

- 5 Tâb-i 'ışkuñ yaqdı cânı göz yaşından nef' yok
İssi çalmışdur göyünmiş n'eylesün bārān aña

Nesre Çevirme: Tâb-i 'ışkuñ cânı yaqdı göz yaşından nef' yok. İssi çalmışdur göyünmiş aña bārān n'eylesün.

Türkiye Türkçesi: Aşkın nuru canı yaktı, gözyaşından fayda yok. Sıcaklık çarpmış, yanmıştır; yağmur ona ne yapsın?

- 6 Şağınup hāme dilinden nāmını ol dil-berüñ
Nāme-i şevkum anuñ çün yazmadum 'unvān aña

Nesre Çevirme: Ol dil-berüñ nāmını hāme dilinden şağınup. Nāme-i şevkum anuñ çün yazmadum 'unvān aña.

Türkiye Türkçesi: O yarın namını kalem dilinden sakınıp, arzu mektubuma onun adını onun için yazmadım.

- 7 Tâb-i 'ışkuñla şulardı sebze-zārı' ömrümüñ
Dem-be-dem şu saçmasa bu dīde-i giryān aña

Nesre Çevirme: Ömrümüñ sebze-zārı' tâb-i 'ışkuñla şulardı. Bu dīde-i giryān aña dem-be-dem şu saçmasa.

Türkiye Türkçesi: Ömrümün çayırılığı aşkın nuruyla sulanırdı. Bu ağlayan göz ona daima su saçmasaydı.

(51)

10 Nazīre-i Rāyī Beg

- 1 Bāğ-i cennetdür yüzüñ la' lüñ gül-i handān aña
Ol kad ü haṭ zülf serv ü sünbül ü reyḥān aña

Nesre Çevirme: La' lüñ aña gül-i handān Yüzüñ bāğ-i cennetdür. Ol kad ü haṭ zülf aña serv ü sünbül ü reyḥān.

Türkiye Türkçesi: Dudağın ona gülen bir gül, yüzün cennet bağıdır. O boy, ayva tüyü ve saç servi, sümbül ve reyhandır.

2 Mişlidür bir gülşenüñ bu cism-i şad-çäküm benüm
Dāği güller zaħm-i tīrūñ gönçe-i ħandān aña

Nesre Çevirme: Benüm bu cism-i şad-çäküm bir gülşenüñ mişlidür. Dāği güller zaħm-i tīrūñ aña gönçe-i ħandān

Türkiye Türkçesi: Benim bu param parça vücudum bir gül bahçesine benzer. Yara(ları) güllerdir, okunun yarası ise gülen bir goncadır.

3 Hūblarla sīnemüz bir sebzār-ı ğamdurur
Dem-be-dem bu kanlu yaşumdur benüm bārān aña

Nesre Çevirme: Sīnemüz hūblarla bir sebzār-ı ğamdurur. Dem-be-dem aña bārān benüm bu kanlu yaşumdur.

Türkiye Türkçesi: Bağımız güzellerle bir gam çimenliğidir. Daima onun yağmuru da her an akan bu benim gözyaşımıdır.

4 Cān gibi gözden nihāndur ol perī-rū dā'imā
Varayın yā ben ne yüzden diyeyin insān aña

Nesre Çevirme: Ol perī-rū dā'imā cān gibi gözden nihāndur. Yā ben varayın ne yüzden aña insān diyeyin.

Türkiye Türkçesi: O peri yüzlü sevgili daima can gibi gözden gizlidir. Ya ben varayım da hangi yüzle ona insan diyeyim.

5 Ağzımı öpdü uyurken diyü Rāyī dōstum
Yok yire lāyık mıdur kim idesin bühtān aña

Nesre Çevirme: Rāyī dōstum uyurken ağzımı öpdü diyü, kim aña yok yire bühtān idesin lāyık mıdur

Türkiye Türkçesi: Dostum, uyurken Rāyī ağzımı öptü diye, ona yok yere iftira etmen layık olur mu?

11 Nazīre-i Feyzī Pāşā-zādedür

1 Şem'e didüm ħālūmi bir gice var gir yan aña
Kim ırakdan niçeye dek olayın giryān aña

Nesre Çevirme: Şem'e hâlümü didüm bir gice var gir aña yan, kim ırakdan niçeye dek aña giryân olayın.

Türkiye Türkçesi: Muma; bir gece git, hâlimi ona yan dedim ki ne zaman kadar uzaktan ona ağlayayım?

2 Hey ne kâfirdür o zülfi kim çevürdi yüzini
Gicelerde 'arż iderken 'arızı ĩmân aña

Nesre Çevirme: Hey o zülfi ne kâfirdür kim yüzini çevürdi. Gicelerde ĩmân aña 'arızı 'arż iderken.

Türkiye Türkçesi: Geceleri yanağı ona imanını arzederken saçı yüz çevirdi/yüzünü çevirdi, hey ne kâfirdir o.

3 Bir kez açmaz nerges-i mestini h̃âb-i nâzdan
Şöyle beñzer kim irişmez na're-i mestân aña

Nesre Çevirme: H̃âb-i nâzdan nerges-i mestini bir kez açmaz. Şöyle beñzer kim aña na're-i mestân irişmez.

Türkiye Türkçesi: Naz uykusundan dolayı mest olan gözlerini bir kez açmaz. Anlaşıyor ki ona mest olanların feryadı ulaşmaz.

4 Şafha-i ruhsâra yazup hâme-i müjgân ile
Mâ-cerâmı 'arż ider bu dîde-i giryân aña

Nesre Çevirme: Hâme-i müjgân ile safha-i ruhsâra yazup bu dîde-i giryân aña mâ-cerâmı 'arż ider.

Türkiye Türkçesi: Bu ağlayan göz, kirpik kalemi ile yanağın üstüne yazarak maceramı ona arz eder.

5 Himmet-i şâh-i cihân irerse Feyzî bendeye
İşbu kırn içre muķârin olımaz aķrân aña

Nesre Çevirme: Himmet-i şâh-i cihân Feyzî bendeye irerse, işbu kırn içre aña aķrân muķârin olımaz.

Türkiye Türkçesi: Dünya şahının yardımı bu Feyzi kula ulaşırsa, bu asır içinde ona akranları ulaşamaz.

12 Nazîre-i Pâdişâh-i ‘Âlem-penâh halledelâhu mülkehu

- 1 Kaşlaruñ yâsına didüm olayın kurbân aña
Hışm ile dil-ber didi lâyıq mı ol kurbân aña

Nesre Çevirme: Kaşlaruñ yasına aña kurbân olayın didüm. Dil-ber hışm ile didi ol kurbân aña lâyıq mı?

Türkiye Türkçesi: Yay kaşlarına kurban olayım, dedim; o güzel öfkeyle dedi ki peki o kurban bu kaşlara layık mıdır?

- 2 Sîne şahrâsında ekdüm çün maḥabbet toḥmını
Dem-be-dem yağdursa tañ mı gözlerüm bārân aña

Nesre Çevirme: Sîne şahrâsında maḥabbet toḥmını ekdüm çün dem-be-dem gözlerüm aña bārân yağdursa tañ mı.

Türkiye Türkçesi: Gönül çölüne sevgi tohumu ektiğim için daima gözleri ona yağmur yağdırsa açar mı?

- 3 ‘Âşık-i dîdâr olanlar n’eyleyiser cenneti
Yig gelür biñ ravzadan bir gûşe-i vîrân aña

Nesre Çevirme: ‘Âşık-i dîdâr olanlar cenneti n’eyleyiser. Aña biñ ravzadan bir gûşe-i vîrân yig gelür.

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin güzel yüzüne âşık olanlar cenneti neylesin. Onun için bir viran köşe bin cennet bahçesinden yeğdir.

- 4 Her taraftan niçe serler gūy-veş ğaltân ola
Zülf-i ‘anber-rîzini kılsa eger çevgân aña

Nesre Çevirme: Her taraftan niçe serler gūy-veş ğaltân ola. Zülf-i ‘anber-rîzini aña eger çevgân kılsa.

Türkiye Türkçesi: Her taraftan pek çok baş yuvarlak toplar gibi yuvarlanır. Güzel kokular saçan zülfünü onlara sopa etse.

- 5 Ey Muḥibbî ‘âşık oldur derd-i yârı ḥōş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermân aña

Nesre Çevirme: Ey Muḥibbî ‘âşık oldur derd-i yârı ḥōş göre. Derdden kurtılmasun aña derdine kim dermân.

Türkiye Türkçesi: Ey Muhibbi âşık dediğin odur ki sevgilinin derdini hoş görür. Kim dersine derman isterse dertten kurtulmasın.

(52)

13 Nazîre-i hürşîd-ıtal' at keyvân-menzilet şevket-i dîn pâdişâh-i güzîn Sultân Süleymân Hân ebede'llâhu 'ömrehu ve se'âdetehu ilâ-âhiri' z-zamân

1 Ol perî-peyker melek kim beñzemez insân aña
Şad hezârân dil fidâ olsun hezârân cân aña

Nesre Çevirme: Ol perî-peyker melek kim insân aña beñzemez. Şad hezârân dil hezârân cân aña fidâ olsun.

Türkiye Türkçesi: O öyle peri yüzlü bir melektir ki insan ona benzemez. Yüz binlerce gönül ile binlerce can ona feda olsun.

2 Hey ne kâfirdür gelür îmâna şanmañ zülfini
Dem mi var kim ruḥleri 'arz itmeye îmân aña

Nesre Çevirme: Hey ne kâfirdür şanmañ zülfini îmâna gelür. Dem mi var kim ruḥleri aña îmân 'arz itmeye.

Türkiye Türkçesi: Hey ne kâfirdir saçını imana gelir sanmayın; an mı vardır ki ruh yanakları ona iman arz etmesin.

3 Bâğ-i 'ışkıında belâ-keş bülbülidür bu gönül
Sînesinde tâze dâğıdur gül-i ḥandân aña

Nesre Çevirme: Bu gönül bâğ-i 'ışkıında belâ-keş bülbülidür. Sînesinde aña tâze gül-i ḥandân dâğıdur.

Türkiye Türkçesi: Bu gönül aşkının bağında eziyet çeken bir bülbüldür. Bağındaki taze yarası da onun gülen gülüdür.

4 Tîr-i müjgânı gelürse cân virem şükrâne ben
Ya kaşına niçe yıldur olmuşam ḳurbân aña

Nesre Çevirme: Tîr-i müjgânı gelürse ben şükrâne cân virem. Ya kaşına niçe yıldur aña ḳurbân olmuşam.

Türkiye Türkçesi: Kirpiğinin oku gelirse teşekkürümün bir işareti olarak ben can veririm. Kaşına ise zaten kaç yıldır kurban olmuşum.

5 Bir şifâsız derde düşdi bu Muḥibbî ḥaste-dil
Ey ṭabîb-i dil meger la' lüñ olur dermân aña

Nesre Çevirme: Bu haste-dil Muhibbî vefâsuz bir derde düşdi. Ey tabîb-i dil meger aña la^c lûñ dermân olur.

Türkiye Türkçesi: Bu gönlü yaralı Muhibbi şifâsız bir derde düşmüştür. Ey gönül doktoru meğerse ona kırmızı dudağın derman olurmuş.

14 Nazîre-i merhûm Mesîhî Beg

1 Bâb-i dil-ber kim raķîb olmış-durur derbân aña
Āsumândur şanki çıkar gâh geh şeytân aña

Nesre Çevirme: Bâb-i dil-ber kim aña derbân raķîb olmış-durur. Āsumândur şanki şeytân aña gâh geh çıkar.

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin kapısı ki rakip onun kapıcısı olmuştur; sanki ara ara şeytanın çıktığı göge benzer.

2 Āşık-ı dölâb-veş her lahza giryân itmegi
Yâ o çerhe öğredür yâ çerh-i ser-gerdân aña

Nesre Çevirme: Āşıkı dölâb-veş her lahza giryân itmegi, yâ o çerhe öğredür yâ çerh-i ser-gerdân aña

Türkiye Türkçesi: Dolaba benzeyen âşık, ya her an ağlamayı feleğe, ya da dönen felek ona öğretir.

3 Kâmet-i dil-berlere karşı bu eşk-i cûybâr
Beñzer ol havza ki tûrmış servler dîvân aña

Nesre Çevirme: Kâmet-i dil-berlere karşı bu eşk-i cûybâr beñzer ol havza ki tûrmış servler dîvân aña

Türkiye Türkçesi: Güzellerin boyuna karşı akan bu gözyaşı, servilerin yanında durduğu o havza benzer.

4 Şolmamağa sünbül-i zülfûñ hayâli sînede
Şu seper reyhâncı gibi dîde-i giryân aña

Nesre Çevirme: Sünbül-i zülfûñ hayâli sînede solmamağa, dîde-i giryân reyhâncı gibi aña şu seper

Türkiye Türkçesi: Zülûf sünbülünün hayali bağrında solmaması için, ağlayan gözlerim bir reyhancı gibi onu sular.

5 Devr idüp öper mey-i telh ile la' lüni kadeh
Bu Mesihî'ye ne acı gösterür devrân aña

Nesre Çevirme: Kadeh devr idüp mey-i telh ile la' lüni öper. Bu Mesihî'ye ne acı gösterür devrân aña

Türkiye Türkçesi: Kadeh dönüp dolaşip acı şarapla kırmızı dudağını öper. Bu Mesihî'ye devran/zaman/dönüp dolaşma ne acı gösterir.

15 Ve lehu kezâ bu ğazelün maқта'ı mükerrer vâkı' olmışdur ikisi de kendünün olmağın câ'izdür

1 Leblerün kim cân virüpdür çeşme-i hayvân aña
Ben daği dilden revân itsem 'aceb mi cân aña

Nesre Çevirme: Leblerün kim çeşme-i hayvân aña cân virüpdür. Ben daği dilden revân itsem cân aña 'aceb mi?

Türkiye Türkçesi: Kırmızı dudakların ki ölümsüzlük pınarı ona can vermiştir. Ben de gönülden ona can versem şaşılır mı?

2 Bülbül-i dil-ħastenün cânın zaħmnâk itmege
Şâh-i güller oğlar olmuş ğonçeler peykân aña

Nesre Çevirme: Bülbül-i dil-ħastenün cânın zaħmnâk itmege, ğonçeler aña peykân şâh-i güller oğlar olmuş.

Türkiye Türkçesi: Gönlü kırık bülbülün canını yaralamak için tomurcuklar ona temren olmuş, gül dalları da ok olmuştur.

3 Pertev-i tîrün ile kuş gibi uçdı fülk-i dil
Lenger olmuşdur velîkin âhenin peykân aña

Nesre Çevirme: Pertev-i tîrün ile fülk-i dil kuş gibi uçdı. Lenger olmuşdur velîkin âhenin aña peykân.

Türkiye Türkçesi: Parlak okunla gönül gemisi bir kuş gibi uçtu ama demirden ok ucu ona çapa olmuştur.

4 Yâ Reb ol nağş-i cihân-ārâ nice maħbûb olur
Kim ğalupdur kendü nağğâşı daği ğayrân aña

Nesre Çevirme: Yâ Reb ol nağş-i cihân-ārâ nice maħbûb olur kim kendü nağğâşı daği aña ğayrân ğalupdur

Türkiye Türkçesi: Ya Rab! O cihani süsleyen nakış nasıl bir sevgili olmuştur ki

kendi ressamı dahi ona hayran kalmıştır.

(53)

5 Gülsitân içre leb-i gönçe nice kıan olmasun
K'eyleyüp güstâhlık şeb-nem urur dendân aña

Nesre Çevirme: Gülsitân içre leb-i gönçe nice kıan olmasun k'eyleyüp güstâhlık dendân aña şeb-nem urur.

Türkiye Türkçesi: Gül bahçesinde gonca dudak nasıl kan olmasın, çünkü çiğ tanesi küstahlık edip onu dişler.

6 Devr idüp öper mey-i telh ile la' lüni kadeh
Bu Mesîhî'ye ne acı gösterür devrân aña

Nesre Çevirme: Kadeh devr idüp mey-i telh ile la' lüni öper. Bu Mesîhî'ye ne acı gösterür devrân aña

Türkiye Türkçesi: Kadeh dönüp dolaşıp acı şarapla kırmızı dudağımı öper. Devran/ zaman bu Mesîhi'ye ne acı gösterir?

16 Nazîre-i Sevdâyî Sultân Aḥmed şâ' irlerinden

1 Germ idüp ' ışk âteşin didim dile gir yan aña
Acıyup yaşlar döker bu dîde-i giryân aña

Nesre Çevirme: ' Işk âteşin germ idüp didim dile aña gir yan. Bu dîde-i giryân aña acıyup yaşlar döker.

Türkiye Türkçesi: Aşk ateşinle harlayıp gönüle "gir, yan" dedim. Bu ağlayan gözler ona acıyıp gözyaşları döker.

2 Ol büt-i ḥüsnüñ görelden Rûm içinde naḫşını
Oldı ḥayrân büt-perestân-i Firengistân aña

Nesre Çevirme: Ol büt-i ḥüsnüñ Rûm içinde naḫşını görelden, büt-perestân-i Firengistân aña ḥayrân oldu.

Türkiye Türkçesi: O güzellik putunun resmini Rum ülkesinde gördüğünden beri Firenk putperestleri ona hayran kaldı.

3 Rûm-i ruḥsârında görmüş ḥaṭṭınıñ zîbâlığın
Reşk idüp cevlân urur tāvûs-i Hindistân aña

Nesre Çevirme: Rûm-i ruhsârında haţţınuñ zîbâlığın görmiş. Tāvûs-i Hindistân aña reşk idüp cevlan urur.

Türkiye Türkçesi: Yanağın Rum ülkesinde ayva tüyünün güzelliğini gördüğü için Hindistan tavusu kıskanıp dört dönmektedir.

4 Hâl-i müşğini habîbüñ hûn-i kurbân olduğın
İşidüp âhû-yi Çîn olmak diler kurbân aña

Nesre Çevirme: Habîbüñ hâl-i müşğini hûn-i kurbân olduğın işidüp âhû-yi Çîn olmak aña kurbân diler.

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin güzel kokulu beninin kurban kanı olduğunu işiten Çin ahusu ona kurban olmak ister.

5 Ol Süleymân ışiginde Sevdâyi'nün mûr-veş
Keşf olurdu hâli ger 'arz olsa bu dîvân aña

Nesre Çevirme: Ol Süleymân ışiginde mûr-veş Sevdâyi'nün hâli keşf olurdu bu dîvân aña ger 'arz olsa

Türkiye Türkçesi: O Süleyman'ın kapısında Sevdai'nin hali karınca gibi keşf edilirdi bu meclis ona eğer gösterilseydi.

17 Nazîre-i 'Ulvi-i Selef

1 Cân eritdi hîdmetinde şem'-i nûr-efşân aña
Tâc-i zer geydürse tañ mı âteş-i süzân aña

Nesre Çevirme: Şem'-i nûr-efşân aña hîdmetinde cân eritdi. Âteş-i süzân aña tâc-i zer geydürse tañ mı?

Türkiye Türkçesi: Nur saçan mum onun hizmetinde canını tüketti. Yakıcı ateş ona altın taç giydirse şaşılır mı?

2 Ş'ol kadar ahvâlüme süzân ü giryân oldı şem'
Kaldı şu'le ağzına barmağ koyup hayrân aña

Nesre Çevirme: Şem' ş'ol kadar ahvâlüme süzân ü giryân oldı. Şu'le barmağ ağzına koyup aña hayrân kaldı.

Türkiye Türkçesi: Mum şu kadar halime yandı ve ağladı. Ateş parmağını ağzına koyup hayran kaldı.

3   Āteş-i şevkūnle biryān eyledūñ pervāneyi
Sen de ey şem^ç-i şebistān raḥm idüp bir yan aña

Nesre Çevirme: Āteş-i şevkūnle pervāneyi biryān eyledūñ ey şem^ç-i şebistān sen de raḥm idüp aña bir yan.

Türkiye Türkçesi: Ateşinin aşkıyla keleşi keşap eyledin ey yatak odası mumu sen de ona merhamet edip ona bir yan.

4   Devr içinde gönlüme kimse ayakdaş olmadı
Sākī-i bezm-i maḥabbet vireli meydān aña

Nesre Çevirme: Devr içinde gönlüme kimse ayakdaş olmadı. Sākī-i bezm-i maḥabbet aña meydān vireli

Türkiye Türkçesi: Zaman içinde gönlüme kimse yoldaş olmadı. Muhabbet meclisi sakisi ona meydan verdi vereli.

5   ‘Ulvi’ye ḥān-i vişāl olmaz ise hergiz naşīb
Sīne tennūrında besdür dāğ-i miḥnet nān aña

Nesre Çevirme: ‘Ulvi’ye ḥān-i vişāl hergiz naşīb olmaz ise. Sīne tennūrında aña nān dāğ-i miḥnet besdür

Türkiye Türkçesi: Ulvi’ye kavuşma sofrası asla nasip olmaz ise sıkıntı yarası ona bağırının fırınında ekmektir.

18 Nazīre-i Āzādī Beg

1   Gūy-i müşgīndür beñūñ bāğ-i ruḥūñ meydān aña
Zūlf-i ‘anber-rizūñ olmuş gūyiyā çevgān aña

Nesre Çevirme: Gūy-i müşgīndür beñūñ bāğ-i ruḥūñ aña meydān. Zūlf-i ‘anber-rizūñ gūyiyā aña çevgān olmuş.

Türkiye Türkçesi: Senin iri benin misk kokulu bir toptur, yanağının bağı da ona meydandır. Güzel koku saçan zūlfün güya ona çevgan oyunundaki değnektir.

2   Ğam berātın gönlüme virüp nigārā eyledūñ
Ḥātem-i la‘ lūñ ḥayālin mühr urup ‘unvān aña

Nesre Çevirme: Ğam berātın gönlüme virüp nigārā eyledūñ. Ḥātem-i la‘ lūñ ḥayālin mühr urup ‘unvān aña.

Türkiye Türkçesi: Ey nigar, gam beratını gönlüme verdin, dudağının mührünün hayalini unvan olarak ona vurdun.

3 Leylî-i zülfüñ ne sihr eyler nigârâ olmuşam
Vâdî-i asretde ben Mecnûn gibi ayrân aña

Nesre Çevirme: Leylî-i zülfüñ ne sihr eyler nigârâ olmuşam. Vâdî-i asretde ben Mecnûn gibi aña ayrân

Türkiye Türkçesi: Ey nigar, saçının karası nasıl bir sihir yapar? Hasret vadinde ben mecnun gibi ona hayran olmuşum. (54)

4 Âteş-i dilden yanardı hâne-i cismüm tamâm
Rağm idüp şu sepmese bu dîde-i giryân aña

Nesre Çevirme: Âteş-i dilden hâne-i cismüm tamâm yanardı. Bu dîde-i giryân rağm idüp aña şu sepmese.

Türkiye Türkçesi: Bu ağlayan göz, acıyıp su sepmese gönül ateşinden dolayı beden evim tamamıyla yanardı.

5 Yâd idüp ey serv Âzâd'ı ferâmüş eyleme
Cân ü dilden bendeñe rağm eyleyüp ey cân aña

Nesre Çevirme: Ey serv Âzâd'ı yâd idüp ferâmüş eyleme. Ey cân cân ü dilden aña bendeñe rağm eyleyüp.

Türkiye Türkçesi: Ey servi Azad'ı unutma yâd et. Ey can, can ve gönülden kuluna merhamet et.

19 Nazîre-i Revânî sâbıkan selâtin mütevellîsi idi

1 Tâze ağ kim mesken olmuşdur ruğ-i cânân aña
Rûm'a gelmiş bir 'Arab'dur kim dinür reyğân aña

Nesre Çevirme: Tâze ağ kim ruğ-i cânân aña mesken olmuşdur. Rûm'a gelmiş bir 'Arab'dur kim aña reyğân dinür

Türkiye Türkçesi: Taze bir ayva tüyü ki sevgilinin yanağı ona mesken olmuştur. Rum ellerine gelmiş bir Arap'tır ki ona reyhan denilir.

2 Kūyuñuñ bāğını tāze tūتماğa ey serv-i nāz
Kırpūğüm ebr-i siyeh eşküm yiter bārān aña

Nesre Çevirme: Ey serv-i nāz kūyuñuñ bāğını tāze tūتماğa kırpūğüm aña bārān ebr-i siyeh eşküm yiter.

Türkiye Türkçesi: Ey naz servisi, konağının bahçesini taze tutmak için kirpiğim siyah bulut, gözyaşım da yağmur olarak ona yeter.

3 Şahn-i gülşende biten şanmañ kıızıl gül bergidür
Dāğ-i bülbül penbesidür kim bulaşmış ған aña

Nesre Çevirme: Şahn-i gülşende biten şanmañ kıızıl gül bergidür. Dāğ-i bülbül penbesidür kim aña ған bulaşmış

Türkiye Türkçesi: Gül bahçesinin ortasında yetişeni kıızıl gül yaprağı sanmayın, bülbülün yarasının kan bulaşmış pamuğudur.

4 Görđi dil-berden ғаdeğ şurāhī būseler alur
Bezm içinde ғaldı aғzın açuban Һayrān aña

Nesre Çevirme: Görđi dil-berden ғаdeğ şurāhī būseler alur. Aғzın bezm içinde aña açuban Һayrān ғaldı.

Türkiye Türkçesi: Sürahi, kadehin sevgiliden öpücükler aldığını gördü, meclis içinde ona aғzı açık hayran kaldı.

5 Hāk-i pāyı cevherini her ne dem kılsam ‘ayān
Gözlerüm olur Revānī keffe-i mizān aña

Nesre Çevirme: Hāk-i pāyı cevherini her ne dem ‘ayān kılsam. Revānī gözlerüm aña keffe-i mizān olur

Türkiye Türkçesi: Ey Revānī, onun ayağının toprağının cevherini her ne zaman ortaya koysam gözlerim hemen ona terazi kafesi olur.

20 Nazīre-i Sultānū’ş-şu‘arā Necātī Beg ismi ‘İsā’dur Edirne’de toğup İstanbul’da fevt oldı

1 Dil leb-i şirīnūñ añup n’ola atsa cān aña
Kim ırağdan kendü cānum gibi ғaynar cān aña

Nesre Çevirme: Dil leb-i şirīnūñ añup n’ola aña cān atsa kim cān aña ırağdan

kendü cānum gibi kaynar

Türkiye Türkçesi: Gönül, şirin dudağını anıp ona can atsa ne olur? Çünkü can uzaktan kendi canım gibi kaynamaktadır.

2 Açılır genc-i cemālūnden t̄lism-i k̄a'ināt

Gūyiyā efsūn oğur urur şabā pinhān aña

Nesre Çevirme: Genc-i cemālūnden t̄lism-i k̄a'ināt açılır. Gūyiyā efsūn oğur şabā pinhān aña urur

Türkiye Türkçesi: Senin cemalinin hazinesinden kâinat tılsımı açılır, sanki sabâ rüzgârı gizlice ona efsun okur.

3 Tāra döndi cismüm ider zağm-i t̄rūnden figān

Şanasın mızrāb olupdur āhenin peykān aña

Nesre Çevirme: Cismüm zağm-i t̄rūnden tāra döndi figān ider. Şanasın āhenin peykān aña mızrāb olupdur.

Türkiye Türkçesi: Vücutum ipe döndü ok yarandan feryat eder. Sanırsın demirden temren ona mızrap olmuştur.

4 H̄üsni eyvānın güneşden yüce yapmışdur o māh

Āh kim irmez kemend-i nāle vü efgān aña

Nesre Çevirme: O māh h̄üsni eyvānın güneşden yüce yapmışdur. Āh kim aña kemend-i nāle vü efgān irmez.

Türkiye Türkçesi: O ay güzellik köşkünü güneşten daha yüksek yapmıştır. Yazık ki ağlama ve inleme kemendi ona erişemez.

5 Şem^c-i ruhsārın getürmek olur idi ortaya

Zūlf-i zālīm nisbet idüp başmayaydı yan aña

Nesre Çevirme: Şem^c-i ruhsārın ortaya getürmek olur idi, zūlf-i zālīm nisbet idüp aña yan başmayaydı.

Türkiye Türkçesi: Yanak mumunu ortaya getirmek mümkün olurdu eğer zalim/karartan saçın inat edip yanında durmasaydı.

6 Zülf-i çevgānı görüp hırşīd tūbın didi kim
Hāy iñen germ olmasun virdük ise meydān aña

Nesre Çevirme: Hırşīd tūbın zülf-i çevgānı görüp didi kim virdük ise meydān aña hāy iñen germ olmasun

Türkiye Türkçesi: Güneş saçının zülfünü görüp dedi ki, verdik ise ona meydan hay inen sıcak olmasın.

7 Ğamze-i hūn-rīzine dil vir ki cān bāzārıdur
Ey Necātī dil-ber oğlandur gelür āsān aña

Nesre Çevirme: Ğamze-i hūn-rīzine dil vir ki cān bāzārıdur. Ey Necātī dil-ber oğlandur aña āsān gelür

Türkiye Türkçesi: Ey Necātī, onun kan dökücü yan bakışına gönül ver, çünkü can pazarıdır; sevgili gönül alan bir delikanlıdır, ona kolay gelir.

21 Nazīre-i Zātī adı Baḥşī'dür Balıkesri'de toğup İstanbul'da vefāt itdi

1 Her ne dem kim cānumı bir tīrden cānān aña
Cān atar karşı çıkar bir oğ atım yir cān aña

Nesre Çevirme: Her ne dem kim cānumı bir tīrden aña cānān. Cān atar karşı çıkar aña cān bir oğ atım yir.

Türkiye Türkçesi: Sevgili her ne zaman canımı bir ok ile ansa canım can atar, bir ok atım yer mesafede karşısına çıkar. (55)

2 Ş'ol kadar hışm ile geldi kim oğñ cān kaçdına
Kaldı zaḥmum ağzına barmağ koyup ḥayrān aña

Nesre Çevirme: Oğñ cān kaçdına ş'ol kadar hışm ile geldi kim zaḥmum ağzına barmağ koyup aña ḥayrān kaldı.

Türkiye Türkçesi: Okun öldürme kastıyla öyle öfkeyle geldi ki yaram parmağını ağzına koyup ona hayran kaldı.

3 Ğam berātın göñlüme virüp nigārā eyledüñ
Ḥātem-i la' lüñ ḥayālın mühr urup ' unvān aña

Nesre Çevirme: Ğam berātın göñlüme virüp nigārā eyledüñ. Ḥātem-i la' lüñ

ḥayālin mühr urup ‘ unvān aña.

Türkiye Türkçesi: Ey nigar, gönlüme gam beratını verip dudağının mührünün hayalini unvan olarak ona mühür vurdun.

4 Leylî-i zülfüñ ne siḥr eyler nigārā olmışam

Vādî-i ḥayretde ben Mecnûn gibi ḥayrân aña

Nesre Çevirme: Leylî-i zülfüñ ne siḥr eyler nigārā olmışam. Vādî-i ḥaşretde ben Mecnûn gibi aña ḥayrân

Türkiye Türkçesi: Saçının karası/ Leyla’sı nasıl bir sihir yapıyor ki hayret vadisinde ben Mecnun/deli gibi ona hayran olmuşum.

5 Dest-i ḥûn-âlûduñuñ ‘ aksiyle çeşmüm gūyiyâ

Ṭās-i saḳḳâdur ki ḳonmuş pençe-i mercân aña

Nesre Çevirme: Çeşmüm dest-i ḥûn-âlûduñuñ ‘ aksiyle gūyiyâ ṫās-i saḳḳâdur ki aña pençe-i mercân ḳonmuş.

Türkiye Türkçesi: Gözlerim kana bulanmış ellerinin yansımasıyla güya saka tasıdır ki ona mercan pençesi konmuştur.

6 Ger şatarsañ ağırı altuna ḥāk-i pāyuñı

Gözlerüm bi’llâhi eyle keffe-i mizân aña

Nesre Çevirme: Ger ḥāk-i pāyuñı ağırı altuna şatarsañ billâhi aña gözlerüm keffe-i mizân eyle.

Türkiye Türkçesi: Eğer bastığın toprağı ağırlığınca altına satarsan, billahi ona gözlerimi mizan terazisi eyle.

7 Görinen Zâtî hilâl üzre şafaḳdur şanma çerḫ

Na’ l kesmiş ‘ ışkına yārüñ bulaşmış ḳan aña

Nesre Çevirme: Zâtî görinen hilâl üzre çerḫ şafaḳdur şanma. Yārüñ na’ l kesmiş ‘ ışkına bulaşmış ḳan aña.

Türkiye Türkçesi: Ey Zâtî, görüneni üstündeki hilal ile şafak sanma, felek yârin âşkına na’ l kesmiş de ona kan bulanmıştır.

22 Nazîre-i Ḥayretî Vardarludur

1 Bir devāsuz derd imiş hicrân ki yok dermân aña

Bir ‘ aceb vādî imiş fūrḳat ki yok pāyân aña

Nesre Çevirme: Hicrān bir devāsuz derd imiş ki aña dermān yok. Fūrķat bir ‘aceb vādī imiş ki aña pāyān yok.

Türkiye Türkçesi: Ayrılık acısı öğle devasız bir dertmiş ki ona dermak bulmak imkansız. Ayrılık öyle bir acayip vadiymiş ki ona bir nihayet yok.

2 Ehl-i dillerden kaçarsın ehrimendür hem-serüñ
Ey perī-peyker nice şabr eylesün insān aña

Nesre Çevirme: Ehl-i dillerden kaçarsın hem-serüñ ehrimendür. Ey perī-peyker insān aña nice şabr eylesün.

Türkiye Türkçesi: Gönül ehillerinden kaçarsın, arkadaşın şeytandır. Ey peri yüzlü, insan dediğin buna nasıl sabretsin.

3 Yılduzı yokdur zevālli ‘āşıķuñ yanında hiç
Mihri hüsñünde zevālin ey meh-i tībān aña

Nesre Çevirme: Zevālli ‘āşıķuñ yanında hiç yılduzı yokdur Mihri hüsñünde zevālin aña ey meh-i tībān

Türkiye Türkçesi: Ey parlak ay, güzelliğinin güneşinde zeval/batma olmadığı gibi zavallı âşığın yanında da hiç yıldızı/talihi yok.

4 Āteş-i hicrān ile biñ dāğı vardır göñlümün
Yiridür luřf eyle ey dil var göñüldeñ yan aña

Nesre Çevirme: Göñlümün āteş-i hicrān ile biñ dāğı vardır. Ey dil yiridür luřf eyle var aña göñüldeñ yan.

Türkiye Türkçesi: Gönlümün ayrılık acısı ateşiyile bin dağ vardır. Ey gönül lufuhta bulun ve var ona gönüldeñ yan, tam yeridir/zamanıdır.

5 Bezm-i şādīde içersin yadlar ile sen müdām
Ĥayretī ķalur ırāķlardan o dem ĥayrān aña

Nesre Çevirme: Sen bezm-i şādīde yadlar ile müdām içersin. O dem ırāķlardan ĥayretī ķalur aña ĥayrān.

Türkiye Türkçesi: Sen mutluluk meclisinde yabancılarla devamlı/şarap içersin. Hayretî de o an uzaktan ona hayran kalır.

23 Nazîre-i Zihnî Beg Sultân Bâyezîd Hân oğlu Sultân Mehmed Kefe begi
iken defterdârı olmuş idi

1 Leblerüñ devrinde ş'ol kim 'İsî-i devrân aña
Şimdilik görünmez ey meh 'İsî-i devrân aña

Nesre Çevirme: Leblerüñ devrinde ş'ol kim 'İsî-i devrân aña. Ey meh şimdilik
aña 'İsî-i devrân görünmez.

Türkiye Türkçesi: Ey ay(a benzeyen sevgili),senin dudaklarının
devrinde/çevresinde Hz.İsa'nın devrini/ zamanını anana şimdilik görünmez.

2 Ş'ol kadar me'nûsdur çâh-i zenaḥdânuñla dil
Kendü miḥnet-ḥânesinden yig gelür zindân aña

Nesre Çevirme: Dil çâh-i zenaḥdânuñla ş'ol kadar me'nûsdur. Zindân aña
kendü miḥnet-ḥânesinden yig gelür.

Türkiye Türkçesi: Gönül çene çukurunla şu kadar alıştık ki zindan ona kendi
misafirhanesinden yeğdir.

3 Niçe bir İmâna gel diyü çekersin zülfüñi
Olmaz ey kâfir müselmân olmağa imkân aña

Nesre Çevirme: İmâna gel diyü niçe bir zülfüñi çekersin. Ey kâfir aña
müselmân olmağa imkân olmaz.

Türkiye Türkçesi: İmana gel diye bir çok defa saçını çekersin. Ey kafir ona
müslüman olma imkanı yoktur.

4 Hâne-i ḥüsnüñde mihmân olduğınca cân ü dil
Gösterür çâh-i zenaḥdânuñ çeh-i mihmân aña

Nesre Çevirme: Cân ü dil hâne-i ḥüsnüñde mihmân olduğınca, çâh-i
zenaḥdânuñ aña çeh-i mihmân gösterür.

Türkiye Türkçesi: Can ve gönül güzelliğinin evinde misafir oldukça, çene
çukurun misafir çukurunu/ kuyusunu/ zindanını gösterir.

5 Ger ğazel-ḥ'ânlar 'Acem'de oḡısa bu şi' rümi
Ney gibi ola Nevâyî her nefes nâlân aña

Nesre Çevirme: Ger ğazel-ḥ'ânlar bu şi' rümi 'Acem'de oḡısa, Nevâyî ney gibi
aña her nefes nâlân ola.

Türkiye Türkçesi: Eğer gazel okuyanlar bu şiirimi İran'da okusa, Nevayi ney gibi ona her nefes inler. (56)

6 Bir nihâl-i tâzedür gamzeñ oķı sînemde kim
Şekl-i peykānuñ olupdur gonçe-i ĥandān aña

Nesre Çevirme: Gamzeñ bir oķı sînemde nihâl-i tâzedür kim şekl-i peykānuñ aña gonçe-i ĥandān olupdur.

Türkiye Türkçesi: Gamzen oku bağırında olan taze bir fidandır ki temreninin şekli ona gülen bir ağız olmuştur.

7 Zihniyi çoķdan iderdi bî-revān tîĝ-i müjeñ

Virmese peykān-i tîrūñ irdüģince cān aña

Nesre Çevirme: Zihni'yi tîĝ-i müjeñ çoķdan bî-revān iderdi peykān-i tîrūñ aña irdüģince cān virmese.

Türkiye Türkçesi: Okun temreni ona ulaştıkça can vermese kirpiĝin kılıcı Zihni'yi çoktan öldürürdü.

24 Ve lehu kezā

1 Gülşen-i ĥüsnüñde her kim gonçe-i ĥandān aña
Gösterür la' l-i lebüñi gonçe-i ĥandān aña

Nesre Çevirme: Her kim gülşen-i ĥüsnüñde aña gonçe-i ĥandān gonçe-i ĥandān aña la' l-i lebüñi gösterür.

Türkiye Türkçesi: Her kim güzelliĝinin gül bahçesinde gülen goncayı ansa, gülen ağız ona kırmızı dudaklarını gösterir.

2 Bülbül-i cāna gözün şatmaĝa ĥüsnüñ güllerin
Ruĥlaruñ zeyn eylemiş ey gonçe-leb dükkān aña

Nesre Çevirme: Bülbül-i cāna ĥüsnüñ güllerin gözün şatmaĝa ey gonçe-leb ruĥlaruñ aña dükkān zeyn eylemiş.

Türkiye Türkçesi: Ey gonca dudaklı, gözün can bülbülüne güzelliĝin güllerini satsın diye yanakların dükkān süslemiş.

3 Bilmezem 'ālemd ebr ile gülün ne sırrı var
Kim olur gül aña ĥandān ebr olur giryān aña

Nesre Çevirme: 'Ālemd ebr ile gülün ne sırrı var bilmezem kim gül aña

ḥandān olur ebr aña giryān olur.

Türkiye Türkçesi: Dünyada bulutla gülün ne sırrı var, bilmiyorum; çünkü gül ona güler, bulut ise ona ağlar.

4 Lāle bezminde eyā gül gönçe mey nūş itmege

Yaraşur ayak tutarsa nerges-i mestān aña

Nesre Çevirme: Eyā gül gönçe lāle bezminde mey nūş itmeğe, nerges-i mestān aña ayak tutarsa yaraşur.

Türkiye Türkçesi: Ey gül, lale meclisinde şarap içsin diye şarhoş nergis goncaya kadeh tutarsa yakışır.

5 Zihni'yi kırtar ğam-i fūrkatde nālān olmadan

Olmaya zāğ raqīb-i turş-rū ḥandān aña

Nesre Çevirme: Zihni'yi ğam-i fūrkatde nālān olmadan kırtar. Zāğ raqīb-i turş-rū aña ḥandān olmaya.

Türkiye Türkçesi: Ekşi yüzlü karga rakip ona gülmeden Zihni'yi ayrılık derdinden inlemekten kırtar.

25 Nazīre-i Mu'īdī Müftī ' Alī Çelebi'nün mu'īdi olmuşlar idi

1 Gerçi dermān ańsalar her ḥaste virür cān aña

Ben şu derdi isterem kim olmaya dermān aña

Nesre Çevirme: Gerçi dermān ańsalar her ḥaste aña cān virür. Ben şu derdi isterem kim aña dermān olmaya.

Türkiye Türkçesi: Gerçi dermanı ansalar her hasta ona can verir. Ben şu derdi isterim ki onun dermanı olmasın.

2 Yańılıp ḥurşide teşbīh itdügiyçün ' arızuñ

Baksa ḳan derler ḥayādan dīde-i giryān aña

Nesre Çevirme: Yańılıp ' arızuñ ḥurşide teşbīh itdügiyçün baksa dīde-i giryān aña ḥayādan ḳan derler

Türkiye Türkçesi: Yanılıp da yanağını güneşe benzettiği için baksa ağlayan göz utançtan kan derler.

3 ' Işık meydānında başum tūb olupdur āh kim

Şeh-süvār-i ca' d-i zūlfuñ urmaya çevgān aña

Nesre Çevirme: Âh kim ʿ ışk meydânında başum tûb olupdur. Şeh-süvâr-i caʿ d-i zülfûñ çevgân urmaya aña.

Türkiye Türkçesi: Ah ki aşk meydanında başım top olmuştur. Usta binici/süvari saçının kıvrımı ona değnek vurmasın.

4 Vaz gelsün bülbül-i şūrīde ğavġādan n’olur
Bāġ-i ħüsnüñ ʿ âşıkā yiter bahāristān aña

Nesre Çevirme: N’olur bülbül-i şūrīde ğavġādan vaz gelsün. Bāġ-i ħüsnüñ aña bahāristān ʿ âşıkā yiter.

Türkiye Türkçesi: Âşık bülbül kavgadan vazgeçsin ne olur? Güzelliğinin bağı âşığa, bahar mevsimi de ona yeter.

5 Ğabġabuñ bir sīb-i nāzūkdür siyeh beñlerle kim
Dānesi yir yir görünür urmadın dendān aña

Nesre Çevirme: Ğabġabuñ siyeh beñlerle bir sīb-i nāzūkdür kim dānesi yir yir görünür aña dendān urmadın.

Türkiye Türkçesi: Gerdanın siyah benlerle öyle bir nazik elmadır ki ona bir diş vurmadan tanesi sıra sıra görünür.

6 Laʿ l-i nābuñdan cüdā cān virdüġiyçün ħaste-dil
Ķaralar geymişdür aġlar çeşme-i ħayvān aña

Nesre Çevirme: Laʿ l-i nābuñdan cüdā ħaste-dil cān virdüġiyçün çeşme-i ħayvān aña aġlar Ķaralar geymişdür

Türkiye Türkçesi: Âşık gönül senin parlak dudağından ayrı can verdiği için bengisu karalar giymiştir, ona ağlamaktadır.

7 Derd ü ġamla dirligi ħōşdur Muʿ idī ħastenüñ
Devlet-i ʿ ışkuñda müşkiller baña āsān aña

Nesre Çevirme: Muʿ idī ħastenüñ derd ü ġamla dirligi ħōşdur Devlet-i ʿ ışkuñda müşkiller baña āsān aña

Türkiye Türkçesi: Hasta Muidi’nin dert ve gamla geçimi iyidir. Aşkın mutluluğuyla zorluklar bana kolaylık onadır.

26 Ve lehu kezā

- 1 Bir büt-i naqqāşı sevdüm kim fidādur cān aña
İl anuñ taşvīrine hayrān ü ben hayrān aña

Nesre Çevirme: Bir büt-i naqqāşı sevdüm kim cān aña fidādur. İl anuñ taşvīrine hayrān ü ben aña hayrān.

Türkiye Türkçesi: Bir ressam pütünü sevdim ki can ona fedadır. Eller onun resmine hayrandır bense kendine hayranım.

(57)

- 2 Hükmi geçmez kimsenüñ vīrāne gönlüm tahtına
Ol perī-peyker hayālidür bugün sulţān aña

Nesre Çevirme: Vīrāne gönlüm tahtına kimsenüñ hükmi geçmez. Bugün aña sulţān ol perī-peyker hayālidür.

Türkiye Türkçesi: Virane gönlümün tahtına kimsenin hükmü geçmez. Bugün onun sultanı o peri yüzünün hayalidir.

- 3 Bilmezem esrār-i ‘ışkı yāra kim şerh eyleye
Bir perīdür baqıcaq hayrān olur insān aña

Nesre Çevirme: Bilmezem esrār-i ‘ışkı yāra kim şerh eyleye. Bir perīdür baqıcaq insān aña hayrān olur.

Türkiye Türkçesi: Bilmem ki aşkın sırrını sevgiliye kim açsın. Bir peridir ki bakınca insan ona hayran olur.

- 4 Bende tedbīr-i beden yoq tutma nabzum ey tabīb
Yārdur derdüm bilürsin idigör dermān aña

Nesre Çevirme: Ey tabīb bende tedbīr-i beden yoq nabzum tutma. Bilürsin derdüm yārdur aña dermān idigör.

Türkiye Türkçesi: Ey doktor ben bedenimin idaresini kaybettim nabzımı tutma. Bilirsin ki derdim sevgilidir asıl ona bir derman buluver.

- 5 ‘İd-i vaşla irgürüp qurbān idersin ‘āşıkı
Ey Mu‘īdī bir degül olsun fidā biñ cān aña

Nesre Çevirme: ‘İd-i vaşla irgürüp ‘āşıkı qurbān idersin. Ey Mu‘īdī bir degül biñ cān aña fidā olsun.

Türkiye Türkçesi: Vuslat bayramına ulaştırıp âşığı kurban edersin; ey Muidî, bir değil bin can ona feda olsun.

27 Nazîre-i Şāvūr Efendi kızât tã'ifesinden Necâtî Beg müşâhiblerindendir

1 Mâh-rûlar içre dirsem yaraşur cânân aña
Cân ü dilden çünkü 'âşıkdur bugün her cân aña

Nesre Çevirme: Mâh-rûlar içre dirsem aña cânân yaraşur. Çünkü bugün her cân aña cân ü dilden 'âşıkdur.

Türkiye Türkçesi: Ay yüzlüler içinde ona canan dersem yakıştır. Çünkü bugün her can ona can ve gönülden aşıktır.

2 Gördüğü yirden gönül ırmaz gözünü bir nazar
Nev-cevânum anuñ için didiler oğlan aña

Nesre Çevirme: Gönül gördüğü yirden gözünü bir nazar ırmaz. Nev-cevânum anuñ için aña oğlan didiler.

Türkiye Türkçesi: Gönül baktığı yerden gözünü bir an bile ayıramaz. Delikanlım, onun için ona oğlan dediler.

3 Yaşımı seyl-âb idüben inlerem dölâb-veş
Olmasun bencileyin bir kimse ser-gerdân aña

Nesre Çevirme: Yaşımı seyl-âb idüben dölâb-veş inlerem. Bencileyin bir kimse aña ser-gerdân olmasun.

Türkiye Türkçesi: Göz yaşımı sel edip çark gibi inlerim. Benim gibi bir kimse ona aşkla hayrân olmasın.

4 Tã-s-i saqqâdur gözüm kim zînet için kirpügüm
Eşk-i gül-gün ile oldu pençe-i mercân aña

Nesre Çevirme: Gözüm tã-s-i saqqâdur kim kirpügüm zînet için. Eşk-i gül-gün ile pençe-i mercân aña oldu.

Türkiye Türkçesi: Gözüm sucu taşı gibidir ki kirpiğim ona süs olsun diye gül renkli göz yaşı ile mercan pençesi oldu.

5 Bezm-i 'ışkuñda yanup nâlişler itse 'âşıkuñ
Ney gibi feryâd idüp âheng ider efgân aña

Nesre Çevirme: ‘ Aşıkun bezm-i ‘ ışkuında yanup nâlişler itse, ney gibi feryâd idüp efğân aña âheng ider
Türkiye Türkçesi: Aşğın senin aşk meclisinde yanıp ağlama, şikayet de ney gibi feryat edip ona eşlik eder.

6 La‘ l-i cân-perverdi yârûñ yine hûn-âlûdedür
Bilmezem kim kankı zâlim eyledi dendân aña

Nesre Çevirme: Yârûñ la‘ l-i cân-perverdi yine hûn-âlûdedür. Bilmezem kim kankı zâlim aña dendân eyledi.
Türkiye Türkçesi: Sevgilinin can besleyen dudağı yine kana bulanmıştır, bilmem ki hangi zalim ona dişlerini geçirdi.

7 Ş’ol kadar Şävür derd-i yâra mu‘ tâd oldı kim
Rûz-i vuşlat gibi olmışdur şeb-i hicrân aña

Nesre Çevirme: Şävür ş’ol kadar derd-i yâra mu‘ tâd oldı kim şeb-i hicrân aña rûz-i vuşlat gibi olmışdur.
Türkiye Türkçesi: Şävûr sevgilinin derdine o kadar alıştı ki ayrılık gecesi ona vuslat günü gibi olmuştur.

28 Nazîre-i Celîlî-i selef

1 Tûb-i hâlûñ k’eyledi zülfûñ hamın çevgân aña
Yaraşur gül-zâr-i hüsnûñ kim ola meydân aña

Nesre Çevirme: Tûb-i hâlûñ zülfûñ aña hamın çevgân k’eyledi. Yaraşur gül-zâr-i hüsnûñ kim aña meydân ola
Türkiye Türkçesi: Saçının kıvrımını çevgân eden iri ben topuna güzllüğünün gül bahçesi meydan olarak yakışır.

2 Şâh-i Hindistân mıdur hâlûñ haţuñ içinde kim
Sâyebân olmuş-durur bu zülf-i müşg-efşân aña

Nesre Çevirme: İçinde kim hâlûñ haţuñ Şâh-i Hindistân mıdur. Bu zülf-i müşg-efşân aña sâyebân olmuş-durur.
Türkiye Türkçesi: İçindeki hal ve şeklin Hindistan Şahı mıdır? Bu hoş kokular veren zülûf ona sel olmuş durur.

3 Ş’ol müferrih la‘ lüñe haţuñ ne reyhân katdı kim
Kokusun işitmek ile olmuşam hayrân aña

Nesre Çevirme: Ş'ol müferrih la' lüñe haṭṭuñ ne reyḥān ḳatdı kim koḳusın işitmek ile aña ḥayrān olmışam.

Türkiye Türkçesi: Şu ferahlık veren kırmızı dudağına ayva tüyün ne reyhanı kattı ki kokusunu duymakla ona hayran oldum.

4 Genc-i ḥüsnüñ ḥıfzına zülfüñ bir ejderhā ḳomış
Hem zümürüdden ṭılısm olmuş ḥaṭ-i reyḥān aña

Nesre Çevirme: Zülfüñ genc-i ḥüsnüñ ḥıfzına bir ejderhā ḳomış. Hem ḥaṭ-i reyḥān aña zümürüdden ṭılısm olmuş.

Türkiye Türkçesi: Zülfün güzelliğinin hazinesini korumak için onun kapısına bir ejderha koymuş. Hem de reyhan hattı/ ayva tüyü ona zümrüden bir büyü olmuş.

5 Cilve-i ḥüsn ideli nāz ile ol kebk-i ḥırām
Olmışam Mecnūn gibi ḥayrān ü ser-gerdān aña

Nesre Çevirme: Ol kebk-i ḥırām nāz ile cilve-i ḥüsn ideli, Mecnūn gibi aña ḥayrān ü ser-gerdān olmışam.

Türkiye Türkçesi: O keklik yürüyüşlü yar naz ile güzelliğini göstereli, Mecnun gibi ona hayran ve tutkun olmuşum.

(58)

6 Derd-i 'uşşāḳa devā terkīb idicek Ḥaḳ ezel
Eylemiş la' l-i lebüñden ḥoḳḳa-i mercān aña

Nesre Çevirme: Ḥaḳ ezel derd-i 'uşşāḳa devā terkīb idicek. La' l-i lebüñden aña ḥoḳḳa-i mercān eylemiş.

Türkiye Türkçesi: Yüce Allah aşıklar derdine deva hazırlayınca kırmızı dudaklarından ona kıymetli mercan hokkası yapmış.

7 'Ārızuñda ḥaṭṭ-i müşğīñüñ ne şüret yazdı kim
Vālih ü ḥayrān-durur naḳş-i nigāristān aña

Nesre Çevirme: 'Ārızuñda ḥaṭṭ-i müşğīñüñ ne şüret yazdı kim naḳş-i nigāristān aña vālih ü ḥayrān durur.

Türkiye Türkçesi: Yanağında o hoş kokulu ayva tüyü nasıl bir şekil çizdi ki Nakş-i Nigāristān'ın nakışı bile ona şaşkın ve hayran kalmıştır.

8 Baña cān virmez Celīlī dir imişsin dōstum
Ol senüñ cāndan uluñdur eyleme bühtān aña

Nesre Çevirme: Dōstum Celīlī baña cān virmez dir imişsin. Ol senüñ cāndan uluñdur aña bühtān eyleme.

Türkiye Türkçesi: Dostum, Celili bana can vermez dermişsin. O senin candan kulundur, ona böyle iftira atma.

9 Gūş idüben gül yüzüñ vaşfında rengin şî' rümi
Reşk ider şahn-i çemende murğ-i hōş-elhān aña

Nesre Çevirme: Gül yüzüñ vaşfında rengin şî' rümi gūş idüben. Murğ-i hōş-elhān şahn-i çemende aña reşk ider.

Türkiye Türkçesi: Gül yüzünün özellikleri hakkındaki renkli şiirimi duyan çimen meydanındaki hoş sesli kuş onu kıskanır.

29 Nazīre-i Sürürī Efendi Gelibolı'dandır

1 Teşne olup dem-be-dem hūnī gözüñ kim an aña
anımı cānā revān idüp diyem gel an aña

Nesre Çevirme: Hūnī gözüñ dem-be-dem teşne olup kim an aña. anımı cānā revān idüp gel aña an diyem.

Türkiye Türkçesi: Ey can olan sevgili; her an kana susamış kan dökücü gözüne kanımı akıtıp: Gel, ona kan, diyeyim.

2 Görse ben dīvāneyi urur baar söz söylemez
Ol baña hayrān olur ben nitekim hayrān aña

Nesre Çevirme: Ben dīvāneyi görse urur baar söz söylemez. Ol baña hayrān olur ben nitekim aña hayrān.

Türkiye Türkçesi: Ben deliyi görse durur, bakar, söz söylemez; O bana hayran olur ki ben zaten ona hayranım.

3 ub-i pendi vā' izüñ añ mı dile kār itmese
al' a olmuşdur demürden yo-durur peykān aña

Nesre Çevirme: Vā' izüñ ub-i pendi dile kār itmese añ mı? Peykān demürden al' a olmuşdur aña yo durur.

Türkiye Türkçesi: Vaizin nasihat topu gönüle işlemese şaşılır mı? Temren

demirden kale olmuştur, onun temreni yoktur.

4   ‘ Arz-i hālüm ol şehe yâ Reb nice vâşıl olur
          Nâmeden nâmin şaķındum yazmadum ‘ unvân aña

Nesre Çevirme: Yâ Reb ol şehe ‘ arz-i hālüm nice vâşıl olur. Nâmeden nâmin şaķındum aña ‘ unvân yazmadum

Türkiye Türkçesi: Ey Allahım, o padişaha arzuhalim nasıl ulaşır? Mektuptan adını gizledim, ona isim yazmadım.

5   Göz terâzûsında Yûsuf’la nigârı bir görür
          Ş ’ol ki ma‘ lûm olmaya keyfiyyet-i mîzân aña

Nesre Çevirme: Yûsuf’la nigârı göz terâzûsında bir görür. Ş ’ol ki aña keyfiyyet-i mîzân ma‘ lûm olmaya.

Türkiye Türkçesi: Terazi hakkında bilgisi olmayan kimse Yusuf’la sevgiliyi göz terazisinde bir görür.

6   Baña ķurbân olan irer ‘ id-i vaşla dir imiş
          Nice olmaz bu söz ile bir kişi ķurbân aña

Nesre Çevirme: Baña ķurbân olan ‘ id-i vaşla irer dir imiş. Bir kişi bu söz ile aña nice ķurbân olmaz.

Türkiye Türkçesi: Bana kurban olan kavuşma bayramına ulaşır dermiş. Bir kişi bu söz karşısında ona nasıl kurban olmaz.

7   Bu Sürûrî’ye görünmezse eger dîdâr-i yâr
          Döştlar olur cehennem ravza-i Rıdvan aña

Nesre Çevirme: Eger dîdâr-i yâr bu Sürûrî’ye görünmezse. Döştlar ravza-i Rıdvan aña cehennem olur.

Türkiye Türkçesi: Eğer yârin güzel yüzü bu Süruri’ye görünmezse, ey dostlar Rıdvan’ın cennet bahçesi ona cehennem olur.

30 Nazîre-i Tâci-zâde Ca‘ fer Çelebi nişancı iken ķâdî‘-asker olmuşlar idi

1   Sebze haķ kim sâye şalmış zülf-i müşg-efşân aña
          Hızr’dur olmuş müyesser ‘ ömr-i bî-pâyân aña

Nesre Çevirme: Sebze haķ kim zülf-i müşg-efşân aña sâye şalmış. Hızr’dur aña

müyesser ‘ ömr-i bi- pâyân olmuş

Türkiye Türkçesi: Misk kokulu saçın gölge ettiği taze ayva tüyü, Hızır’dır; ona sınırsız bir ömür nasip olmuştur.

2 Gözlerüm nakkâşî taşvîr itmege ruhsâruñî

Surha batmış kıl kalemdür târ-i her-müjgân aña

Nesre Çevirme: Ruhsâruñî taşvîr itmege gözlerüm nakkâşî. Târ-i her müjgân aña surha batmış kıl kalemdür.

Türkiye Türkçesi: Senin yanağını resmetmek için gözlerimin ressamına her bir kirpik kırmızıya batmış bir kıl kalemdir.

3 Lâle yâr adına konmuş dâğıdur bâğıñ ki yâr

Bendin açarken doğınmışdur bulaşmış ған aña

Nesre Çevirme: Lâle yâr adına konmuş bâğıñ dâğıdur ki yâr bendin açarken aña doğınmışdur ған bulaşmış.

Türkiye Türkçesi: Lâle, bâğın sevgili adına konmuş bir yarasıdır; yar bağı açarken ona dokunmuş ve kann bulaşmıştır.

4 Tîr-i dil-dûzuñ hevâsından olupdur âhenîñ

Göñli her bir nâzenîñ kim ola peykân aña

Nesre Çevirme: Tîr-i dil-dûzuñ hevâsından âhenîñ olupdur. Göñli her bir nâzenîñ kim peykân aña ola.

Türkiye Türkçesi: Gönül delen okunun hevesiyle her bir tanıdığın gönlü demir olmuştur, çünkü onda temren vardır.

5 Virdi bir hâlet ğubâr-i hâtt-ı sebzüñ baña kim

Geçmişemdür cân ü dilden olmuşam ğayrân aña

Nesre Çevirme: ğubâr-i hâtt-ı sebzüñ baña bir hâlet virdi kim, cân ü dilden geçmişemdür aña ğayrân olmuşam.

Türkiye Türkçesi: Taze hattının/ ayva tüyünün ğubarî hattı/tozu bana öyle bir hal verdi ki, can ve gönülden vaz geçmişim ve ona hayran olmuşum.

(59)

6 Tâze tâze dâğlar yir yir kızardı gülleri

Bir ğülistândur göñül seyrâna gel ey cân aña

Nesre Çevirme: Tāze tāze dāğlar gülleri yir yir kızardı. Ey cān gönül bir gülistāndur aña seyrāna gel

Türkiye Türkçesi: Taze taze yaraların gülleri yer yer kızardı. Ey can gönül bir gül bahçesidir onu seyretmeye gel.

7   Ḥasret-i la‘ lūnle gördi Ca‘ fer’ūñ cān virdügin
          Ḳaralar geymişdür ağlar çeşme-i ḥayvān aña

Nesre Çevirme: Ḥasret-i la‘ lūnle Ca‘ fer’ūñ cān virdügin gördi. Çeşme-i ḥayvān Ḳaralar geymişdür aña ağlar.

Türkiye Türkçesi: Kırmızı dudağının hasretiyle Cafer’in can verdiğini gördü. Ab-ı hayat karalar giymiştir ve ona ağlar.

31 Nazīre-i Selmān-i Ḳāḍī Ḳaramānī’dür

1   Ol kemān-ebrū ki ḳurbān olmağ ister cān aña
          Āfitāb ü encüm ü eflāk ser-gerdān aña

Nesre Çevirme: Ol kemān-ebrū ki cān aña ḳurbān olmağ ister. Āfitāb ü encüm ü eflāk aña ser-gerdān.

Türkiye Türkçesi: O keman kaşlı ki can ona kurban olmak ister. Güneş, yıldızlar ve sema ona hayrandır.

2   Sevdüğüm bir şeh-süvār-i çābük ü ‘ ayyārdur
          Ṭüb olup ay ü güneş ḳavs-i ḳuzah çevgān aña

Nesre Çevirme: Sevdüğüm bir şeh-süvār-i çābük ü ‘ ayyārdur. Ay ü güneş ṭüb olup ḳavs-i ḳuzah aña çevgān.

Türkiye Türkçesi: Sevdüğüm hilekar ve hızlı bir at binicisidir. Ay ve güneş ona top olmuştur, gök kuşağı ise değnek olmuştur.

3   Ğamze-i ḥūn-rīzinūñ bilmez mi ḥālin ol perī
          Günde biñ kez öldüğüm n’ için gelür yalan aña

Nesre Çevirme: Ğamze-i ḥūn-rīzinūñ ol perī ḥālin bilmez mi? Günde biñ kez öldüğüm n’ için aña yalan gelir.

Türkiye Türkçesi: O peri kan dökücü yan bakışının halini bilmez mi? Günde bin kere öldüğüm ona neden yalan gelir.

- 4 Şöyle mu‘ tād oldı an dokmeklige hun gözn
Kim doker bir demde bin an Őuca gelmez an aa

Nesre evirme: Hun gözn an dokmeklige Şöyle mu‘ tād oldı. Bir demde kim bin an doker Őuca gelmez an aa

Türkiye Türkesi: Kan dökücü gözn kan dokmeyi öyle alışkanlık haline getirdi ki bir anda sayısız kan doker, ona bu suç gelmez.

- 5 PādīŐāh-i ‘ālem ü dānā iken ol Őāh-i husn
Hem-niÇin olma revā mı degme bir nā-dān aa

Nesre evirme: Ol Őāh-i husn pādīŐāh-i ‘ālem ü dānā iken, revā mı bir nā-dān aa degme hem-niÇin olma.

Türkiye Türkesi: O güzellik padişahı ālemin padişahı ve bilgini iken sıradan bir cahilin onunla oturması uygun olur mu?

- 6 anı ‘āıldür ki ‘ālu uyusunda nevm idüp
Hābdan uyarmaa Şu Őamaya devrān aa

Nesre evirme: anı ‘āıldür ki ‘ālu uyusunda nevm idüp devrān hābdan uyarmaa aa Şu Őamaya.

Türkiye Türkesi: Hangi akıllıdır ki akıl uykusunda uyurken felek onu uykusundan uyandırmak için su Őamasın.

- 7 Şöyle mumtāz oldı Selmān Şi‘ r ü inŐā ire kim
Ser-zemīne eyleyüp baş indürür Selmān aa

Nesre evirme: Selmān oldı Şi‘ r ü inŐā ire Şöyle mumtāz kim Ser-zemīne eyleyüp baş indürür Selmān aa

Türkiye Türkesi: Selman Şiir ve nesirde öyle sekin hale geldi ki Selman baŐını yere indirip ona boyun eer.

32 Ve lehu kezā

- 1 Ol hilāl-ebrū ki olmiŐ ay ü gün hayrān aa
‘ĀŐı olup cān ile eflāk-i ser-gerdān aa

Nesre evirme: Ol hilāl-ebrū ki ay ü gün aa hayrān olmiŐ. Cān ile eflāk-i ser-gerdān aa ‘āŐı olup

Türkiye Türkesi: O hilal kaşlı ki ay ve güneş ona hayran olmuştur. Başı dönen

felek ona candan âşık olmuştur.

2 Ğurre-i ebrûları günden güne bulsun kemâl
Bedr olup olsun tamâm irişmesün noķşân aña

Nesre Çevirme: Ğurre-i ebrûları günden güne kemâl bulsun. Bedr olup tamâm olsun noķşân aña irişmesün.

Türkiye Türkçesi: Parlak kaşları günden güne olgunlaşsın. Dolunay olup tam olsun ve eksiklik ona ulaşmasın.

3 Ol nihâl-i tâze gül-zâr-i leţâfet naħlidür
İki göz bir çeşmedür bu dîde-i giryân aña

Nesre Çevirme: Ol nihâl-i tâze gül-zâr-i leţâfet naħlidür. Bu dîde-i giryân aña iki göz bir çeşmedür

Türkiye Türkçesi: O taze güzellik gül bahçesinin fidanıdır. Bu ağlayan gözler onun için iki göz bir çeşmedir.

4 Şöyle oldı ĥasret-i zülf ü zenaħdānuñla dil
Bend ü zindāndan beterdür olduğı vîrān aña

Nesre Çevirme: Dil ĥasret-i zülf ü zenaħdānuñla şöyle oldı olduğı vîrān aña bend ü zindāndan beterdür.

Türkiye Türkçesi: Gönül zülûf ve çenenin hasretiyle öyle oldu ki viran olması onun için zindan ve zincirden beterdir.

5 Yir bulacađın bileydi cennet-i kūyuñda_eger
Ķayd-i tenden Ķurtulup çoğdan varurđı cān aña

Nesre Çevirme: Eger yir cennet-i kūyuñda bulacađın bileydi cān kayd-i tenden Ķurtulup aña çođdan varurđı.

Türkiye Türkçesi: Eğer konağının cennetinde bir yer bulacağını bilseydi, can çoktan ten bağından kurtulup ona varırdı.

6 İrmese ĤaĶ'dan devā şıĥĥat yüzün görmek muĥâl
Ĥaste kim biñ dürlü dermān eyleye LoĶmān aña

Nesre Çevirme: ĤaĶ'dan devā şıĥĥat irmese yüzün görmek muĥâl. Ĥaste kim LoĶmān aña biñ dürlü dermān eyleye.

Türkiye Türkçesi: Lokman Hekim'in sayısız derman verdiği hastanın,

Allah'tan deva gelmese sağlığın yüzünü görmesi mümkün değil.

7 Bu fenā bezminde kim nūş eyleyüpdür bādeyi
Şoñra Selmān gibi şan yutdurmadı devrān aña

Nesre Çevirme: Bu fenā bezminde bādeyi kim nūş eyleyüpdür. Şoñra devrān aña Selmān gibi řan yutdurmadı

Türkiye Türkçesi: Bu yokluk meclisinde şarabı kim içmedi de felek ona Selman gibi sonra kan yutturmadı.

(60)

33 Nazīre-i Emrī Çelebi Edirnevī' dūr

1 Şarđdan gelmiş řul olmuşdur meh-i tábān aña
Tavķ-i sīmīn hāleyi şaksa ne řañ devrān aña

Nesre Çevirme: Meh-i tábān řarđdan gelmiş aña řul olmuşdur. Devrān aña tavķ-i sīmīn hāleyi şaksa ne řañ.

Türkiye Türkçesi: Parlak ay doğudan gelerek onun kulu olmuştur, felek ona gümüştēn zincir tasmayı taksa şaşılır mı?

2 Kār-i Ferhād'ı görüp ey ĥusrev-i řīrīn-zebān
Şaldı tīşe ağzına barmaķ ķoyup ĥayrān aña

Nesre Çevirme: Ey ĥusrev-i řīrīn-zebān kār-i Ferhād'ı görüp tīşe ağzına barmaķ ķoyup aña ĥayrān kaldı.

Türkiye Türkçesi: Ey tatlı dilli padişah; kazma, Ferhad'ın işini görüp parmağı ağzında ona hayran kaldı.

3 Göz terāzūsıyla vezn olmaz sirişķüm dirhemi
Eyle ey ĥāce sipihri keffe-i mīzān aña

Nesre Çevirme: Sirişķüm dirhemi göz terāzūsıyla vezn olmaz. Ey ĥāce aña sipihri keffe-i mīzān eyle.

Türkiye Türkçesi: Gözyaşımın akçesi göz terazisiyle ölçülemez. Ey hoca feleği ona mizan tartısı eyle.

4 Göricek řaşuñ ĥamın barmaķ ışırdı māh-i nev
Ey hilāl-ebrū řafaķ řanma bulaşdı řan aña

Nesre Çevirme: Māh-i nev göricek kaşuñ hamın barmaq ışırdı. Ey hilāl-ebrū şafağ şanma aña kan bulaşdı.

Türkiye Türkçesi: Yeni ay kaşının kıvrımını görünce parmak ısırđı. Ey hilal kaşlı şafağa kan bulaşmış sanma.

5 Tende her zaħmum benüm bir dīde-i ħün-bārdur
Çevresinde oğları ey kaşı yā müjgān aña

Nesre Çevirme: Benüm tende her zaħmum bir dīde-i ħün-bārdur. Ey kaşı yā müjgān aña çevresinde oğları.

Türkiye Türkçesi: Benim vücudumdaki her yaram bir kanayan gözdür. Ey kaşı yay olan, kirpik de çevresindeki oklarıdır.

6 Ey kemān-ebrū oğundan cān nice bulsun ħalāş
Yıldırım gibi irer tīrūñle her peykān aña

Nesre Çevirme: Ey kemān-ebrū oğundan cān nice ħalāş bulsun. Her peykān aña yıldırım gibi irer tīrūñle.

Türkiye Türkçesi: Ey keman kaş oklarından canım nasıl kurtuluş bulsun. Her bir okun ucu ona okunla birlikte yıldırım gibi girer.

7 Tīr-i müjgānuna şordı çeşm-i Emrī tā ola
Ruħlarıñdan ğayrıdan kaţ‘ -i nazār āsān aña

Nesre Çevirme: Tīr-i müjgānın çeşm-i Emrī tā ola şanurđı. Ruħlarıñdan ğayrıdan kaţ‘ -i nazār aña āsān.

Türkiye Türkçesi: Emri'nin gözü senin yanaklarından başkasından bakışını kesmesi kolay olur mu diye kirpik okuna sordu.

34 Nazīre-i Ĥayālī-i Selef

1 Āyet-i muşhaf ħaţuñdur kaşlarıñ ‘ unvān aña
Zeyn için i‘ rāblar çeşmüñde her müjgān aña

Nesre Çevirme: Kaşlarıñ ayet-i muşhaf ħaţuñdur ‘ unvān aña. Her müjgān aña çeşmüñde zeyn için i‘ rāblar.

Türkiye Türkçesi: Ayva tüylerin Kur'an ayeti, kaşların ise onun başlığıdır; gözündeki her kirpik de süs için konulmuş hareketlerdir.

2 Tîre gönlüm rûşen olur tîrûñ irse gönlüme
Şem^ç-i nûr-efşândur gÿyâ ki her peykân aña

Nesre Çevirme: Tîrûñ irse gönlüme tîre gönlüm rûşen olur. Gÿyâ ki her peykân aña şem^ç-i nûr-efşândur.

Türkiye Türkçesi: Okun gönlüme değse karanlık gönlüm aydınlık olur. Gÿya ki her ok ucu ona ışık saçan mumdur.

3 Nâme-i şevkum midür hâl-i siyâh ile haţuñ
Kim yazarken tamlamışdur gözlerümden kıan aña

Nesre Çevirme: Hâl-i siyâh ile haţuñ nâme-i şevkum midür? Kim yazarken gözlerümden aña kıan tamlamışdur

Türkiye Türkçesi: Siyah iri benin ile ayva tÿyün /hattın mıdır, yoksa benim yazarken gözlerimden kan damlamış aşk mektubum mudur?

4 Dîdede cânâ hayâl-i haţî-i sebzüñ şanasın
Bir sıfâl-i surhđdur kim dikilür reyhân aña

Nesre Çevirme: Dîdede cânâ hayâl-i haţî-i sebzüñ şanasın. Bir sıfâl-i surhđdur kim aña reyhân dikilür.

Türkiye Türkçesi: Ey can olan sevgili, gözdeki taze ayva tÿyünün hayali sanki bir kırmızı çanaktır da ona reyhan dikilmiştir.

5 Tÿbdur peymâne içre gÿyiyâ her bir habâb
Kim saçı^ç aksine sâķinüñ olur çevgân aña

Nesre Çevirme: Gÿyiyâ peymâne içre her bir habâb tÿbdur. Kim sâķinüñ saçı^ç aksine aña çevgân olur.

Türkiye Türkçesi: Gÿya içki kadehindeki her bir kabarcık toptur. Ki içki sunanun saçı aksine ona değnek olur.

5 Gÿşe-i miñnetde cân virür Hayâlî derd ile
Bir nazar kılmaz iseñ ey âşaf-i devrân aña

Nesre Çevirme: Hayâlî gÿşe-i miñnetde derd ile cân virür. Ey âşaf-i devrân aña bir nazar kılmaz iseñ.

Türkiye Türkçesi: Hayali eziyet köşesinde dert ile can verir. Ey feleğin veziri ona bir bakış atmazsan.

35 Nazîre-i Hayâlî Beg

- 1 Ol melek-şûret perî kim beñzemez insân aña
Cân ile dilden fidâ olsun hezârân cân aña

Nesre Çevirme: Ol melek-şûret perî kim insân aña beñzemez. Cân ile dilden hezârân cân aña fidâ olsun.

Türkiye Türkçesi: O öyle bir melek şeklinde bir peridir ki insan ona benzemez. Can ile gönülden bin can ona feda olsun.

- 2 Ey felek dervâzesi açma dem-i şubhuñ şaşın
Bir gice ben haste-dil ger şarılam ‘uryân aña

Nesre Çevirme: Ey felek dem-i şubhuñ dervâzesi şaşın açma. Ben haste-dil bir gice ger aña ‘uryân şarılam.

Türkiye Türkçesi: Ey felek sabah vakti kale kapısını sakın açık bırakma. Gönlü kırık olan ben, bir gece gel, ona çıplak sarılayım.

- 3 Gerdenine hâleyi tavk eyledi ‘uşşâk-vâr
Boynı bağılu bir kûl olmuşdur meh-i tâbân aña

Nesre Çevirme: ‘Uşşâk-vâr gerdenine hâleyi tavk eyledi. Meh-i tâbân aña boynı bağılu bir kûl olmuşdur

Türkiye Türkçesi: Âşıklar gibi haleyı boynuna zincir etti, parlak ay onun boynu bağılı bir kulu olmuştur.

(61)

- 4 Gülşen-i derdüñ nihâlidür bu cism-i nâ-tüvân
Mîvedür bağırum başı berg oldı her peykân aña

Nesre Çevirme: Bu cism-i nâ-tüvân gülşen-i derdüñ nihâlidür. Mîvedür bağırum başı berg oldı her peykân aña.

Türkiye Türkçesi: Bu takatsiz vücut dertli gül bahçesinin fidanıdır. Bağırımın yarası meyvedir her temren de ona yaprak olmuştur.

- 5 Gördi ekdüm mezra‘-i dilde maḥabbet toḥmını
Dūd-i āhum ebr olup yağdurdı çok bārân aña

Nesre Çevirme: Gördi mezra‘-i dilde maḥabbet toḥmını ekdüm. Dūd-i āhum

ebr olup aña çok bārān yağdırdı.

Türkiye Türkçesi: Gördü, gönül tarlasına muhabbet tohumu ekim. Ahımın dumanı bulut olup ona çok yağmur yağdırdı.

6 Dāğ-i ğamden rūy-i ħūn-ālūdedür cismüm gibi
‘Āşık olmışdur meger kim lāle-i nu‘mān aña

Nesre Çevirme: Dāğ-i ğamden cismüm gibi rūy-i ħūn-ālūdedür. Meger kim lāle-i nu‘mān aña ‘aşık olmışdur.

Türkiye Türkçesi: Gam yarasından dolayı yüzü bedenim gibi kana bulanmıştır, galiba Numan lalesi ona âşık olmuştur.

6 Yār hecriyle Ĥayālī şöyle me’nūs oldı kim
Rūz-i vuşlat gibi olmışdur şeb-i hicrān aña

Nesre Çevirme: Yār hecriyle Ĥayālī şöyle me’nūs oldı kim şeb-i hicrān aña rūz-i vuşlat gibi olmışdur.

Türkiye Türkçesi: Sevgiliden ayrılıkla Hayali’de öyle alışkanlık haline geldi ki ayrılık gecesi onun için kavuşma günü gibi olmuştur.

36 Nazīre-i Āhī

1 Ol büt-i kāfir kim oldum zār ü ser-gerdān aña
Nağş-i deyrüm gūyiyā kim olmuşam ĥayrān aña

Nesre Çevirme: Ol büt-i kāfir kim aña zār ü ser-gerdān oldum. Nağş-i deyrüm gūyiyā kim aña ĥayrān olmuşam.

Türkiye Türkçesi: O kafir putu ki ona ağlayan ve perişan oldum. Sanki kilise resmiyim, ona hayran olmuşum.

2 Dil sarāyın ĥalvet-i ĥāş eyledüm ol māh için
Tāze tāze dāğum oldı şemse-i eyvān aña

Nesre Çevirme: Ol māh için dil sarāyın ĥalvet-i ĥāş eyledüm Tāze tāze dāğum aña şemse-i eyvān oldı.

Türkiye Türkçesi: O ay yüzlü sevgili için gönül sarayında özel bir oda yaptım, taze taze yaram onun köşkünün güneş motifi oldu.

3 Ol bu ĥüsn ile cihāna şığmaz iken bilmezem
Kim ne vech ile mekān oldı dil-i vīrān aña

Nesre Çevirme: Ol bu hüsn ile cihāna şıgmaz iken bilmezem kim ne vech ile dil-i vīrān aña mekân oldu.

Türkiye Türkçesi: O bu güzellikle bu dünyaya sığmazken, bilmiyorum ki bu viran gönül ona nasıl mekân oldu.

4 ‘ Āşık-i bī-dillere cevr ü cefā kılmaklığı

Yā o çerhe öğredür yā çerh-i ser-gerdān aña

Nesre Çevirme: ‘ Āşık-i bī-dillere cevr ü cefā kılmaklığı yā o çerhe öğredür yā çerh-i ser-gerdān aña.

Türkiye Türkçesi: Gönلünü kaptırmış âşıklara eziyet etmeyi ya o feleğe öğretir ya da başı dönmüş felek ona öğretir.

5 Nāme-i a‘ mālüm oldu rüz-i maḥşerde benüm

Ş’ol maḥabbet-nāme kim nāmuñdurur ‘ unvān aña

Nesre Çevirme: Benüm nāme-i a‘ mālüm rüz-i maḥşerde oldu. Ş’ol maḥabbet-nāme kim nāmuñdurur ‘ unvān aña

Türkiye Türkçesi: Şu başlığında senin adın olan muhabbet kitabı, maḥşer gününde benim amellerimin kitabı olmuştur.

6 Ey ecel öldürme luḥ it Āhī-yi bī-çāreyi

Ola kim bir çāre ide ol ṭabīb-i cān aña

Nesre Çevirme: Ey ecel luḥ it Āhī-yi bī-çāreyi öldürme. Ola kim ol ṭabīb-i cān aña bir çāre ide.

Türkiye Türkçesi: Ey ecel ne olur lutf et ve çaresiz Ahi’yi öldürme. Ola ki can doktoru da ona bir çare bulsun.

37 Nazīre-i Mihri Ḥātun

1 Ḥōş görür benden raḳībi raḥm idüp cānān aña

Nice ḳatlansun bu yürek nice döysün cān aña

Nesre Çevirme: Cānān aña raḥm idüp raḳībi benden ḥōş görür. Nice ḳatlansun bu yürek cān aña nice döysün.

Türkiye Türkçesi: Canan ona rahmet edip rakibi benden hoş görür. Nasıl katlansın bu yürek can ona nasıl tahammül etsin.

2 Dil marîzine lebûnden eylemezseñ ger ‘ ilâc
Hikmetiyle çâre bulmaz olsa biñ Loqmân aña

Nesre Çevirme: Ger dil marîzine lebûnden ‘ ilâc eylemezsen biñ Loqmân olsa aña hikmetiyle çâre bulmaz.

Türkiye Türkçesi: Eğer gönül hastasına dudağından bir ilaç vermezsen bin Lokman olsa ona hikmetiyle çare bulamaz.

3 Atsa tîr-i ğamzeñi cân pûtesine kaçlarıñ
Gösterür dil dañi cânâ cevher-i bî-kân aña

Nesre Çevirme: Kaçlarıñ tîr-i ğamzeñi cân pûtesine atsa, dil dañi aña cânâ cevher-i bî-kân gösterür

Türkiye Türkçesi: Kaşların gamzenin okunu can potasına atsa gönül dahi ona damarsız bir cevher gösterir.

4 Her seher bād-i şabâ bâğ-i cihānda dil-berüñ
Zülfine urdukça şâne müşg ider efşān aña

Nesre Çevirme: Her seher dil-berüñ bâğ-i cihānda bād-i şabâ. Şâne zülfine urdukça aña müşg efşān ider.

Türkiye Türkçesi: Her sabah sabâ rüzgârı dünya bâğında sevgilinin saçına tarak vurdukça ona güzel koku yayar.

5 Şafha-i hüsninde başlamış vefâ resmin yazar
Lâciverd ile yed-i kudret haţ-i reyḥān aña

Nesre Çevirme: Şafha-i hüsninde vefâ resmin yazar başlamış. Lâciverd ile yed-i kudret aña haţ-i reyḥān

Türkiye Türkçesi: Kudret eli, onun güzellik levhasında lavicert reyhan hattı ile vefa resmini yazmaya başlamış.

6 ‘ Işk meydânında tûb olsa güneş olmaz ‘ aceb
Kim kamer her dem hilâlinden şunar çevgān aña

Nesre Çevirme: ‘ Işk meydânında tûb olsa güneş olmaz. ‘ Aceb kim kamer her dem hilâlinden aña çevgān şunar.

Türkiye Türkçesi: Güneş aşk meydanının topu olsa şaşılmaz, çünkü ay her an ona hilalinden bir çevgan sunar.

7 Dil dilermiş 'id-i vasluñçün kemān ebrūlaruñ
Çoğdan itdüm dōstum ben cānumı qurbān aña

Nesre Çevirme: Dil 'id-i vasluñçün kemān ebrūlaruñ dilermiş. Dōstum ben cānumı aña çoğdan qurbān itdüm.

Türkiye Türkçesi: Yay kaşların kavuşma bayramı için gönül istermiş, dostum, ben canımı ona çoktan kurban ettim.

(62)

8 Hattūñ inşāsın hādūñ üstinde kim yazmış 'aceb
Kim Kirāmen Kātibīn görüp qalır hayrān aña

Nesre Çevirme: ' Aceb hattūñ inşāsın hādūñ üstinde kim yazmış? Kim Kirāmen Kātibīn aña görüp hayrān qalır.

Türkiye Türkçesi: Yanağının üstündeki ayva tüyünün yazısını acaba kim yazmış? Ki Kiramen Katibin melekleri görüp ona hayran kalır.

9 Yollar üzre Mihri'nüñ her dem görür hāk olduğın
Bir nażar kılmaz nedür cürmi 'aceb sulţān aña

Nesre Çevirme: Mihri'nüñ yollar üzre hāk olduğın her dem görür. ' Aceb cürmi nedür sulţān aña bir nażar kılmaz

Türkiye Türkçesi: Mihri'nin yollar üzerinde toprak olduğunu her an görür. Acaba suçu nedir ki sultan ona bir bakış atmaz.

38 Nazire-i Cenābī Paşa

1 Gözlerüñ cellādı kim diller virür her cān aña
Şuna ger tığın baña sīnem çekem 'uryān aña

Nesre Çevirme: Gözlerüñ cellādı kim her cān diller aña virür. Ger tığın baña suna sīnem 'uryān aña çekem.

Türkiye Türkçesi: Gözlerinin celladı ki her can ona gönüller verir. Eğer kılıcını bana çekerse bağrımı açıp ona sunarım.

2 Kaşlaruñ tuğrasını göster berāt-i hüsn ile
Ser-fürü kılsun begüm İrān ile Tūrān aña

Nesre Çevirme: Berāt-i hüsn ile kaşlaruñ tuğrasını göster. Begüm İrān ile Tūrān

aña ser-fürü kılsun.

Türkiye Türkçesi: Kaşların imzasını güzellik fermanı ile göster. Beyim, İran ile Türkistan ona itaat etsin.

3 Niçe bir bāzār-i ʿıŝķı ħ̄āce-i dil çigzinür
Ger metāʿ -i ğam dilerse işte ben dükkān aña

Nesre Çevirme: Nice bir bāzār-i ʿıŝķı ħ̄āce-i dil çigzinür Ger metāʿ -i ğam dilerse işte ben aña dükkān.

Türkiye Türkçesi: Gönül tüccarı ne zamana kadar aşk pazarını dolanacak? Eğer üzüntü malı istiyorsa işte ona ben dükkânım.

4 İncinürse laʿ l-i dil-ber yiri var tebhāleden
Bār imiş çün ey gönül bir kaçre-i bārān aña

Nesre Çevirme: Laʿ l-i dil-ber tebhāleden incinürse yiri var. Çün ey gönül bir kaçre-i bārān aña bār imiş.

Türkiye Türkçesi: Güzel yarin dudağı uçuktan incinirse yeridir. Çünkü ey gönül bir damla yağmur ona ağır gelirmiş.

5 Nazm ile şöhret bula dirse Cenābī bendesin
İtmesün kim iltifātın ħusrev-i devrān aña

Nesre Çevirme: Cenābī bendesin nazm ile şöhret bula dirse. Ħusrev-i devrān kim aña iltifātın itmesün.

Türkiye Türkçesi: Cenabi kulu şiirle ün kazansın derse. Zamanın padişahı ona iltifat etmesin.

39 Nazire-i Gedāyī

1 Ol leb-i ŝirīni dil gördükçe virür cān aña
Olmışam Ferhād-veş āŝüfte vü ħayrān aña

Nesre Çevirme: Dil ol leb-i ŝirīni gördükçe aña cān virür. Ferhād-veş aña āŝüfte vü ħayrān olmuşam.

Türkiye Türkçesi: Gönül o tatlı dudağı gördükçe ona can verir. Ferhat gibi ona düşkün ve hayran olmuşum.

2 Gezdi fürkat vādisin bī-çāre gönülüm āh kim
Olmadı bāĝ-i viŝāle irmege imkān aña

Nesre Çevirme: Ah kim bî-çâre gönülüm fûrkat vâdisin gezdi. Aña bâğ-i vişâle irmege imkân olmadı

Türkiye Türkçesi: Ah ki çaresiz gönülüm ayrılık vadisini gezdi. Onun kavuşma bağına ulaşması mümkün olmadı.

3 Ol melek-ruhsâra âdem kıande bulsun dest-res
Nâ-bedîd olsa perî nice irer insân aña

Nesre Çevirme: Ol melek-ruhsâra âdem kıande dest-res bulsun. Perî nâ-bedîd olsa insân nice aña irer.

Türkiye Türkçesi: O melek yüzlüye insanın nasıl eli uzansın. Peri görünmez olsa insan ona nasıl ulaşır.

4 Mülk-i câna hüküm için yazmış haıuñ müşğîn-raıam
Kaşlaruñ tevķî' i virmiş luıf ile ' unvân aña

Nesre Çevirme: Mülk-i câna hüküm için haıuñ müşğîn-raıam yazmış. Kaşlaruñ luıf ile tevķî' i virmiş ' unvân aña

Türkiye Türkçesi: Ayva tüyün can ülkesine hükmetmek için yazısını hoş kokuyla yazmış. Kaşlarının nişancısı güzellikle ona nişan eklemiştir.

5 Haıçerüñ jeng olduğı hün-i dilümdendür benüm
N'eyledi gördüñ mi nâ-ıaı itdüğı ol kıan aña

Nesre Çevirme: Haıçerüñ jeng olduğı benüm hün-i dilümdendür. Ol kıan aña n'eyledi gördüñ mi nâ-ıaı itdüğı.

Türkiye Türkçesi: Haıçerinin paslanmış olması benim kanlı gönlümden dolaydır. Haksız yere ettiğı o kan ona ne yaptı, gördün mü?

6 Nâr-i âhumdan yanardı ser-te-ser bu kâ'inât
Dem-be-dem şu saçmasa bu dîde-i giryân aña

Nesre Çevirme: Bu kâ'inât nâr-i âhumdan ser-te-ser yanardı. Bu dîde-i giryân aña dem-be-dem şu saçmasa.

Türkiye Türkçesi: Bu kâinat ahımın ateşinden baştanbaşa yanardı, bu ağlayan göz ona daima su saçmasaydı.

7 Haııı geldi ey gönül ağıyâr mekrinden ne ğam
İsm-i a'zam götürür yâr uıramaz şeytân aña

Nesre Çevirme: Ey gönül hattı geldi ağıyar mekrinden ne gam. İsm-i a' zam götürür yâr şeytân aña uğramaz.

Türkiye Türkçesi: Ey gönül ayva tüyü geldi, sevgilisi ismiazam duasını taşıdığından şeytan ona musallat olmaz.

8 Cevr ile öldürürem bir gün Gedâyî'yi demiş
Hâk te' âlâ rûzî kılsun 'ömr-i bî-pâyân aña

Nesre Çevirme: Gedâyî'yi bir gün cevr ile öldürürem demiş. Hâk te' âlâ aña 'ömr-i bî-pâyân rûzî kılsun.

Türkiye Türkçesi: Gedayi'yi bir gün eziyetle öldüreyim demiş. Yüce Allah ona nihayetsiz bir ömür nasip etsin.

40 Nazîre-i Şubhî-i Bursevî

1 Kaşlaruñ 'îd ayıdur güyâ ruhuñ meydân aña
Kâkülûñ müşgîn resenlerdür şalındı cân aña

Nesre Çevirme: Kaşlaruñ 'îd ayıdur güyâ ruhuñ aña meydân. Kâkülûñ müşgîn resenlerdür cân aña şalındı.

Türkiye Türkçesi: Kaşların bayram ayıdır güya yanağın ona meydandır. Saçın hoş kokulu bir iptir bir can ona asıldı.

(63)

2 Şâh-i güldür her elif bağrumda başlar gönçeler
Uçlarında tâze dâğıdur gül-i handân aña

Nesre Çevirme: Her elif bağrumda şâh-i güldür başlar gönçeler. Uçlarında aña tâze gül-i handân dâğıdur

Türkiye Türkçesi: Göğsümdeki her elif gül dalı, başları da goncalardır; uçlarındaki taze yara da onun gülen/ açmış gülüdür.

2 Tîr-i âhumdan şakın ki_olmuşdur ey ebrû-kemân
Her şerâr-i süz-i dil bir âteşin peykân aña

Nesre Çevirme: Ey ebrû-kemân tîr-i âhumdan şakın ki her şerâr-i süz-i dil bir âteşin aña peykân olmuşdur.

Türkiye Türkçesi: Ey keman kaşlı ahımın okundan sakın ki gönül ateşinin her kıvılcımı onun için bir ok ucu olmuştur.

3 Ummazam [ger] tîğ-i şevkinden virem Һasretle cān
Bir içim şudan bu ben dil-teşneyi cānān aña

Nesre Çevirme: Ummazam [ger] tîğ-i şevkinden Һasretle cān virem. Bir içim şudan bu ben dil-teşneyi aña cānān.

Türkiye Türkçesi: Onun şevk kılıcının Һasretiyle can veririm ama sevgilinin bu ben bir içim suya susamış gönlü anacağını sanmıyorum.

5 Nār-i Һasretle dutuşup yandı bağrum Şubhiyā
Şu seper teskīn için bu dīde-i giryān aña

Nesre Çevirme: Şubhiyā nār-i Һasretle bağrum dutuşup yandı. Bu dīde-i giryān teskīn için aña su seper.

Türkiye Türkçesi: Ey Subhî, Һasret ateşiyile bağrım tutuşup yandı. Bu ağlayan göz teselli etmek için ona su serper.

41 Nazīre-i Mübīnī

1 Bir gül-i ħārı kaçan kim bülbül-i nālān aña
Rīş-ħand ü şīveler eyler gül-i ħandān aña

Nesre Çevirme: Bir gül-i ħārı kaçan kim aña bülbül-i nālān gül-i ħandān aña rīş-ħand ü şīveler eyler.

Türkiye Türkçesi: İleyen bülbül ne zaman bir dikenli gülü ansa gülen gül ona bıyık altından gülererek işveler eder.

2 ‘İşk meydānında bir gūy-i mu‘ allağdur zemīn
Yaraşur çevgān olursa çerħ-i ser-gerdān aña

Nesre Çevirme: Zemin ‘ışk meydānında bir gūy-i mu‘ allağdur. Çerħ-i ser-gerdān olursa aña çevgān yaraşur

Türkiye Türkçesi: Zemin aşk meydanında asılı duran bir yuvarlak toptur. Şaşkın felek ona çevgan olursa yakışır/ uygun olur.

3 Olsa mey-ħāne ne var āvāre gönlüm meskeni
Devlet işigi dimişdür zāhidā rindān aña

Nesre Çevirme: Ne var mey-ħāne āvāre gönlüm meskeni olsa. Zāhidā rindān aña devlet işigi dimişdür.

Türkiye Türkçesi: Ne olur ki meyhane deli günlümün meskeni olsa. Ey zahit,

rindler ona devlet kapısı demişlerdir.

- 4 Eşk-i çeşmümde dilâ hâlince bir deryâ geçer
Dil uzatmasun iñende dem-be-dem ‘ummân aña

Nesre Çevirme: Dilâ eşk-i çeşmümde hâlince bir deryâ geçer. ‘Ummân aña iñende dem-be-dem dil uzatmasun.

Türkiye Türkçesi: Ey gönül, gözyaşım kendi halince bir deniz/göl geçinir; okyanus her an ona çok dil uzatmasın.

- 5 ‘Işk-i dil-ber ey Mübîni genc-i lâ-yefnâ-durur
Yiridür ‘aşıklarauñ olsa yiri virân aña

Nesre Çevirme: Ey Mübîni ‘ışk-i dil-ber genc-i lâ-yefnâdurur. ‘Aşıklarauñ yiri aña virân olsa yiridür.

Türkiye Türkçesi: Ey Mubini sevgilinin aşkı tükenmez bir hazinedir. Âşıkların mekanı onun için viran olsa yeridir.

42 Nazîre-i Mu‘îdî

- 1 Şem‘-i hüsnuñ kim atar dîvâne gönlüm cân aña
Olmışam pervâne gibi zâr ü ser-gerdân aña

Nesre Çevirme: Şem‘-i hüsnuñ kim dîvâne gönlüm aña cân atar. Pervâne gibi aña zâr ü ser-gerdân olmuşam.

Türkiye Türkçesi: Güzelliğinin mumuna divane gönlüm can atar, gece kelebeği gibi ona inleyen ve perişan olmuşum.

- 2 ‘Âr idüp nâmeñde nâmın yazmamışsın ‘âşıkuñ
Müstedâm ol kim yiter ölince bu ‘unvân aña

Nesre Çevirme: ‘Âr idüp nâmeñde ‘âşıkuñ nâmın yazmamışsın. Müstedâm ol kim bu ‘unvân aña ölince yiter.

Türkiye Türkçesi: Utanıp da mektubunda aşığının ismini yazmamışsın. Devamlı ol/ mektup göndermeye devam et ki bu unvan ona ölünceye kadar yeter.

- 3 Gül yüzüñ sünbül saçuñ ‘aksiyle ey dil-ber gözüm
Şîşedür güyâ ki naqş olmuş bahâristân aña

Nesre Çevirme: Ey dil-ber gözüm gül yüzüñ sünbül saçuñ ‘aksiyle şîşedür.

Gūyā ki bahāristān āña naqş olmış.

Türkiye Türkçesi: Ey sevgili gözüm gül yüzünün ve sümbül saçının aksiyale şişe olmuştur. Güya ki (Câmî'nin) Bahâristan kitabı ona resmedilmiştir.

4   Ğam yolında kârbân-i ' ışka irmezdi gönül
Reh-ber olmasa ceresler itdügi efgân āña

Nesre Çevirme: Gönül gam yolunda kârbân-i ' ışka irmezdi. Ceresler itdügi efgân āña reh-ber olmasa.

Türkiye Türkçesi: Gönül gam yolunda aşk kervanına ulaşamazdı. Boyunlardaki çanlardan çıkan feryat ona rehber olmaydı.

5   Yitdi ğālib va' desi cānā Mu' idi ħastenūñ
Yoğ yire zaħmet çeküp dermān ider yārān āña

Nesre Çevirme: Mu' idi ħastenūñ ğālib va' desi cānā yitdi. Yārān Yoğ yire zaħmet çeküp dermān āña ider.

Türkiye Türkçesi: Ey can, çok büyük ihtimalle Muidi hastanın vadesi yetti artık. Dostlar boş yere zahmet çekerek ona derman eder.

43 Nazîre-i Selîkî Efendi

1   La' l-i dil-ber kim müsellemdür bu mülk-i cān āña
Ħidmetinde bendedür yâğūt ile mercān āña

Nesre Çevirme: La' l-i dil-ber kim bu mülk-i cān āña müsellemdür. Yâğūt ile mercān āña ħidmetinde bendedür

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin kırmızı dudağı ki bu can mülkü ona verilmiştir. Yakutla mercan onun hizmetinde köledir.

(64)

2   Tîr-i ğamzeñ cānuma ş'ol deñlü işler geçdi kim
Ağzın açup ħaldı cānā yāreler ħayrān āña

Nesre Çevirme: Tîr-i ğamzeñ cānuma ş'ol deñlü işler geçdi kim yāreler ağzın açup cānā āña ħayrān ħaldı.

Türkiye Türkçesi: Ey can, gamzenin oku canımı o denli işledi ki yaralar ağzı açık kalarak ona hayran oldu.

3   Derd-i ' ışkuñ geldügince ħaste dil şıħhat bulur
Ey tabîb-i cān ü dil derdüñ-durur dermān āña

Nesre Çevirme: Derd-i 'ışkuñ geldügince haste dil şihhat bulur. Ey tabīb-i cān ü dil derdüñ-durur aña dermān.

Türkiye Türkçesi: Aşkının derdi geldiğinde hasta gönül sıhhat bulur. Ey can ve gönül tabibi derdin onun için dermandır.

4 Genc-i hüsnüñ kim nighbān oldu zülfüñ ejderi
Dilde sākındür ki meskendür dil-i vīrān aña

Nesre Çevirme: Genc-i hüsnüñ kim zülfüñ ejderi nighbān oldu. Dilde sākındür ki dil-i vīrān aña meskendür.

Türkiye Türkçesi: Güzelliğinin hazinesi ki ona zülfünün ejderi bekçi oldu. Gönülde oturur ki viran gönül ona mesken olmuştur.

5 Ey Selīkī hāşıl olsun dir iseñ tohm-i ümīd
Ebr-i āhuñla gözün yaşını kıl bārān aña

Nesre Çevirme: Ey Selīkī tohm-i ümīd hāşıl olsun dir iseñ ebr-i āhuñla gözün yaşını aña bārān kıl.

Türkiye Türkçesi: Ey Seliki ümit tohumunu elde etmek istersen ahlarının bulutuyla gözlerinin yaşını ona yağmur et.

44 Nazīre-i Fazlī-i İstanbulī

1 Cānumı düşnām-i la' linden kaçan cānān aña
Sīneden eyler şafā ile du' ālar cān aña

Nesre Çevirme: Düşnām-i la' linden cānumı kaçan aña cānān. Cān aña sīneden şafā ile du' ālar eyler

Türkiye Türkçesi: Sevgili, canımı ne zaman kendi kırmızı dudağıyla sövüp ansa can ona gönülden mutlulukla dualar eder.

2 Tīr-i dil-dūzuñdurur bir şāh-bāz-i cān-şikār
Pādişāhum āhenin minķārdur peykān aña

Nesre Çevirme: Tīr-i dil-dūzuñdurur bir şāh-bāz-i cān-şikār. Pādişāhum peykān aña āhenin minķārdur

Türkiye Türkçesi: Gönül delen okun bir can alıcı doğandır. Ey padişahım, ok ucu ona demirden gagadır.

3 Nāme-i esrārumı keşf eyleyem dirdüm devāt
Kaldı cānā ağızına barmağ koyup hayrān aña

Nesre Çevirme: Nāme-i esrārımı keşf eyleyem dirdüm. Devāt cānā ağzına
barmağ koyup aña hayrān kaldı
Türkiye Türkçesi: Ey can olan sevgili, sırlarımın mektubunu açayım, anlatayım
derdim; divit parmağımı ağzına koyup ona hayran kaldı.

4 İd-i vuşlatda dimiş ‘uşşâkı kurbān eylerem
Bu söz için olmaludur dōstlar kurbān aña

Nesre Çevirme: İd-i vuşlatda dimiş ‘uşşâkı kurbān eylerem. Bu söz için
dōstlar aña kurbān olmaludur
Türkiye Türkçesi: Vuslat bayramında âşıkları kurban ederim, demiş; bu söz
için dostlar ona kurban almalılar.

5 Yalıñuz ey Fazlî şanma sen seni ‘âşık hemān
Mıhr ü mäh ile felekler oldı ser-gerdān aña

Nesre Çevirme: Yalıñuz ey Fazlî sen seni hemān ‘âşık şanma Mıhr ü mäh ile
felekler aña ser-gerdān oldı.
Türkiye Türkçesi: Yalnız ey Fazlı sen seni hemen âşık sanma. Güneşiyle ayıyla
felekler onun için perişan oldu.

45 Nazîre-i Dakîkî uncı idi

1 Derd-i ‘ışkuñ aşlı ne bulunmadı dermān aña
Görmedi şıhhat yüzün irişmeyince cān aña

Nesre Çevirme: Derd-i ‘ışkun aşlı ne aña dermān bulunmadı. Cān aña yüzün
irişmeyince görmedi şıhhat.
Türkiye Türkçesi: Aşkının derdinin aslı nedir, ona derman bulunamadı. Can
ona ulaşamayınca sıhhat yüzü göremedi.

2 Ğāyeti hecrüñ hemān öldürmek imiş hecr ile
Çün bulunmaz buña Ğāyet nitekim pāyān aña

Nesre Çevirme: Ğāyeti hecrüñ hecr ile hemān öldürmek imiş. Pāyān aña çün
buña Ğāyet bulunmaz nitekim.
Türkiye Türkçesi: Ayrılığının son derecesi hemen ayrılıkla öldürmekmiş,
çünkü buna bir son, bir kenar bulunmaz.

3 Şöyle hayrân olmuşam şevk-i haţ-i sebzüñle kim
Görüben halk-i cihân oldu kamu hayrân aña

Nesre Çevirme: Şevk-i haţ-i sebzüñle şöyle hayrân olmuşam kim görüben halk-i cihân kamu aña hayrân oldu.

Türkiye Türkçesi: Parlak ayva tütünün şekliyle öyle hayran olmuşum ki cihan halkı da görerek hepsi ona hayran oldu.

4 Sâkiyâ sāğ̃er lebün öpdüginün vechi budur
Bir iki dem yüz görüpdür gerdiş-i devrân aña

Nesre Çevirme: Sâkiyâ sāğ̃er lebün öpdüginün vechi budur Bir iki dem yüz görüpdür aña gerdiş-i devrân.

Türkiye Türkçesi: Ey Sâkî, kadehin senin dudağımı öpmesi şu yüzdendir: dönen felek bir iki vakit ona yüz göstermiştir.

5 ‘Ömr bâğında Daķıķî gam degül gül tırmasa
Kıanlu peykānuñ yiter çün gōnçe-i hāndān aña

Nesre Çevirme: Daķıķî ‘ömr bâğında gam degül gül tırmasa Kıanlu peykānuñ yiter çün gōnçe-i hāndān aña

Türkiye Türkçesi: Ey Dakîkî, ömür bağında gül kalmasa gam değildir, çünkü ey sevgili, senin kanlı ok ucun gülen gonca olarak ona yeter.

46 Nazîre-i Şabâyi Edirnevî’dür ismi Hızr’dur

1 Ol güneş kim müşteri olmuş meh-i tâbân aña
Pâdişehdür oldu encüm tek sipeh hûbân aña

Nesre Çevirme: Ol güneş kim meh-i tâbân aña müşteri olmuş. Pâdişehdür hûbân encüm tek aña sipeh oldu.

Türkiye Türkçesi: O, parlak ayın ona müşteri olduğu güneştir; o padişahdır, yıldız gibi güzeller de onun ordusudur.

(65)

2 Kirpügi ucında cân bir kılcā şalınmaz iken
‘Arz ider cân kılcā kıaldüğün dil-i nālān aña

Nesre Çevirme: Kirpügi ucında cân bir kılcā şalınmaz iken, cân dil-i nālān

kalduğın aña kılca ‘ arz ider

Türkiye Türkçesi: Kirpiğinin ucunda canın kıl kadar değeri yokken, inleyen gönül canın kıl kadar kaldığını ona söyler.

3 Türk-i çeşmi hüsn meydânında hâlin tûb idüp

Çekdi ol dem kaşı üzre yârumuz çevgân aña

Nesre Çevirme: Türk-i çeşmi hüsn meydânında hâlin tûb idüp. Ol dem kaşı üzre yârumuz aña çevgân çekdi.

Türkiye Türkçesi: Türk gözü güzellik meydanındaki iri benini top edince o an sevgilimiz kaşından ona çevgan (guy u çevgan oyunundaki sopa) çıkardı/çevgan olan kaşı yarımızı ona çekti.

4 Sebze-zâr-i cânı haddüñ yaqdı hâ ağlar gözüm

Bir güneş urmuş ekindür n’eylesün bārân aña

Nesre Çevirme: Sebze-zâr-i haddüñ cânı yaqdı hâ ağlar gözüm. Ekindür bir güneş urmuş bārân aña n’eylesün

Türkiye Türkçesi: Yanağın, can çimenliğini yaktığı için gözüm işte ağlıyor; o güneş vurmuş bir ekindir, yağmur ona ne yapsın.

5 Kaldı hayrân zülf ü haddüñ yıqdı hâ ağlar gözüm

Bir delüdür k’oldı yeksân küfr ile ĩmân aña

Nesre Çevirme: Kaldı hayrân zülf ü haddüñ hâ ağlar gözüm yaqdı. Bir delüdür ĩmân aña küfr ile yeksân k’oldı.

Türkiye Türkçesi: Gözüm, senin saçınla yanağın yıktığı için hayran kaldı, işte ağlıyor; o kendisine küfürle imanın bir olduğu/imandan sorumlu olmayan bir delidir.

6 Tîğ-i âteş-bâr ü cevherdâr ü mâ’î renginüñ

Var ‘ aceb hâşıyyeti k’ol cāna teşne cān aña

Nesre Çevirme: Tîğ-i âteş-bâr ü cevherdâr ü mâ’î renginüñ var. ‘ Aceb hâşıyyeti k’ol cāna cān aña teşne.

Türkiye Türkçesi: Su renginde, cevherli, ateş yağdıran kılıcının acayip bir özelliği var ki o cana susamış, can ise ona susamıştır.

7 Cem‘ olup ürür Şabāyî’ye maħalleñ itleri

Pend ider hâlin perîşân görüben yārân aña

Nesre Çevirme: Maħalleñ itleri cem⁶ olup Şabāyī'ye ürür. Hālin perişān görüben yārān aña pend ider.

Türkiye Türkçesi: Mahallenin köpekleri bir araya gelip Sabayi'ye havlar. Halini perişan görünce dostlar ona nasihat eder.

47 Nazīre-i Pertevī dānişmend tā'ifesindendür

1 Her ne dem kim buseden cānum leb-i cānān aña
Cān revān idüp virür rûḥ-i revānın cān aña

Nesre Çevirme: Her ne dem kim leb-i cānān buseden cānum aña cān revān idüp rûḥ-i revānın cān aña virür.

Türkiye Türkçesi: Her ne zaman sevgilinin dudağı öpücükle canımı ansa canım, gönlünü akıtıp ruhunu ona verir.

2 Gördi ḥātem çün ḡubār-i ḥaṭṭ-i reyḥānı lebüñ
Aḡzına barmaḡ koyup ḡalmış-durur ḥayrān aña

Nesre Çevirme: Ḥātem ḡubār-i ḥaṭṭ-i reyḥānı lebüñ gördi çün, aña ḥayrān aḡzına barmaḡ koyup ḡalmışdurur.

Türkiye Türkçesi: Dudağının reyhani ayva tüyünün tozunu/reyhani gubar hattını gördüğü için yüzük aḡzına barmaḡ koyup ona hayran kalmıştır.

3 Tīr-i ḡamzeñ cāna gerçi kim atılmış oḡ geçer
Girmesün ḡana meded atılmasun müjḡān aña

Nesre Çevirme: Tīr-i ḡamzeñ oḡ gerçi kim atılmış cāna geçer. Meded müjḡān aña atılmasun ḡana girmesün.

Türkiye Türkçesi: Gamzen okları cana atılmış ok sayılırsa da kana girmesin, kirpik ona atılmasın/üzerine gitmesin, medet.

4 Aḡzı ḡanlı bir dil-āverdür yanumda tīr-i yār
Āhenīn dildür derūnındadurur peykān aña

Nesre Çevirme: Tīr-i yār yanumda aḡzı ḡanlı bir dil-āverdür. Āhenīn dildür peykān aña derūnında durur.

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin oku yanımda aḡzı cesur bir kahramandır, okun ucu da içindeki demirden yürektir.

5 Sûz-i s̄inemden kızarmışdur eyâ kaşı kemân
Tende peykânũn gören şanur bulaşmış şan aña

Nesre Çevirme: Eyâ kaşı kemân s̄uz-i s̄inemden kızarmışdur. Tende peykânũn gören aña şan bulaşmış şanur

Türkiye Türkçesi: Ey keman kaşlı yar, tenimdeki okunun ucunu görenler ona kan bulaşmış sanırlar, oysa o göğsümdeki ateşten kızarmıştır.

6 Vezn ola diyü meger ol Yūsuf-i gül-p̄irehen
Mısr-i h̄üsünde gül oldu keffe-i m̄izân aña

Nesre Çevirme: Meğer ol Yūsuf-i gül-p̄irehen vezn ola diyü, mısr-i h̄üsünde gül oldu keffe-i m̄izân aña

Türkiye Türkçesi: Meğer o gül gömleklî Yusuf trtılsın diye; gül, güzellik Mısır'ında/ şehrinde terazi keffesi oldu.

7 Sen tavk-i h̄äle didüğüñ halka-i zencirdür
Pertevî d̄ivâne olmuşdur meh-i tâbân aña

Nesre Çevirme: Tavk-i h̄äle didüğüñ sen halka-i zencirdür. Pertevî meh-i tâbân aña d̄ivâne olmuşdur.

Türkiye Türkçesi: Senin ay ışığı tasması dediğın zincir halkasıdır. Ey Pertevî, parlak ay gibi ona hayran olmuştur.

48 Nazîre-i Sebzi-i Hâfız İstanbulî'dür

1 Şayd-i vaşl-i yâr kim gâyet sevinür cân aña
İrmemişdür niçeler cânlar virüp kurbân aña

Nesre Çevirme: Şayd-i vaşl-i yâr kim cân aña gâyet sevinür. Niçeler cânlar aña kurbân virüp irmemişdür.

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin vuslatının avı olduğu için can çok sevinir, niceleri canlarını ona kurban vermiş ama ulaşamamıştır.

2 Bir nazarda gözleri öldürmesün mi 'âşıkı
Fitneler ta' lîm ider ol gamze-i fettân aña

Nesre Çevirme: Gözleri bir nazarda 'âşıkı öldürmesün mi? Ol gamze-i fettân aña fitneler ta' lîm ider

Türkiye Türkçesi: Gözleri bir bakışta aşığını öldürmesin mi? Öyle cazibeli ve fitneci gamze ona fitneler öğretir.

3 Ey ecel hāk eyle luṭf it ben ğubār-ālūdeyi
Yolına cān virdüğüm bir gün ola cānān aña

Nesre Çevirme: Ey ecel luṭf it ben ğubār-ālūdeyi hāk eyle. Yolına cān virdüğüm bir gün aña cānān ola.

Türkiye Türkçesi: Ey ecel bir cömeeeertlik göster de benim gibi toza bulanmış bir aşığı toprak eyle. Belki yolunda can verdiğim sevgili bir gün beni anar.

(66)

4 Ekmek için sīne-i hākīde hālūñ ṭoḥmını
Kırpüğüm ebr ise eşküm-durur bārān aña

Nesre Çevirme: Hālūñ ṭoḥmını sīne-i hākīde ekmek için kırpüğüm ebr ise eşküm bārān aña durur.

Türkiye Türkçesi: Toprak sineme iri beninin tohumunu ekmek için kırpiğim bulutsa gözyaşım ona yağmur olur.

5 Sebziyā ṭiğından ol şāhuñ n' için yüz döndürem
Ol şeh-i fermān-revān ben bende-i fermān aña

Nesre Çevirme: Ol şāhuñ sebziyā ṭiğından n' için yüz döndürem Ol şeh-i fermān-revān ben bende-i aña fermān.

Türkiye Türkçesi: Ey Sebzi, o padişahın kılıcından niçin yüz çevireyim? O fermanını yürüten bir şah ben ise onun fermanının kölesiyim.

49 Nazīre-i Cenābī

1 Ārızuñ gül-zār-i hūbīdür ḥaṭuñ reyḥān aña
Yok leb-i la' lūñ gibi bir ğonçe-i ḥandān aña

Nesre Çevirme: Ārızuñ gül-zār-i hūbīdür ḥaṭuñ aña reyḥān. Leb-i la' lūñ gibi aña bir ğonçe-i ḥandān yok.

Türkiye Türkçesi: Yanağın güzel bir gül bahçesidir, ayva tüyün de onun reyhanıdır. O kırmızı dudağın gibi gülen bir gonca yok.

2 Ānberīn bir ṭūba beñzer hālūñ ey meh kim müdām
Kākülūñ kılmış ḥavāle sū-be-sū çevġān aña

Nesre Çevirme: Ey meh hālūñ müdām Ānberīn bir ṭūba beñzer kim kākülūñ

sū-be-sū aña çevgān havāle kılmış.

Türkiye Türkçesi: Ey ay yanagındaki ben daima amber kokulu bir topa benzer ki kahkülün her taraftan daima ona çevgan dokundurmuş.

3 Reh-güzārında gamuñ beñzer benüm bir hāna kim
Miḥnet ü derd ü belādur her zamān mihmān aña

Nesre Çevirme: Gamuñ reh-güzārında benüm bir hāna beñzer kim miḥnet ü derd ü belādur her zamān aña mihmān.

Türkiye Türkçesi: Gamin yolunda ben bir hana benzerim ki eziyet, dert ve bela ona her zaman misafirdir.

4 Gördi nār-i fūrkatüñde dil kebāb olduđını
Döne döne yandı ey meh āteş-i sūzān aña

Nesre Çevirme: Nār-i fūrkatüñde dil kebāb olduđını gördi. Ey meh āteş-i sūzān aña döne döne yandı.

Türkiye Türkçesi: Ayrılığının ateşinde gönlün kebab olduğunu gördü. Ey ay, yakıcı ateş döne döne ona yandı.

5 Ŗatlüme ğamze oğın almış Cenābī yār ele
Ŗaşları yāsı ğaminde olayın ħurbān aña

Nesre Çevirme: Cenābī yār ele katlüme ğamze oğın almış. Ŗaşları yāsı ğaminde aña ħurbān olayın

Türkiye Türkçesi: Ey Cenabi yar eline beni katletmek için gamze okunu almış. Kaşlarının yası gamında/yayının zorluğunda ona kurban olayım.

50 Nazire-i Nazmī-i Ŗāđi-zāde

1 Ol melek kim ḥüsn ile ḥayrāndur ins ü cān aña
Hey ne ādem cānidur kim cān virür her cān aña

Nesre Çevirme: Ol melek kim ins ü cān aña ḥüsn ile ḥayrāndur. Hey ne ādem cānidur kim her cān aña cān virür.

Türkiye Türkçesi: O melek ki güzelliğine insan ve cinler hayrandır. Hey ne insan canıymış ki her insan onun için can verir.

2 Ol meh-i bī-mihri devr iÇre görüp bu ḥüsn ile
Āfitāb-i ‘ālem-ārā oldı ser-gerdān aña

Nesre Çevirme: Ol meh-i bî-mihri devr içre görüp bu hüsni ile Āfitāb-i ‘ālem-ārā aña ser-gerdān oldu.

Türkiye Türkçesi: Dünyayı süsleyen güneş, o merhametsiz ay (gibi sevgiliyi) bu güzellikle çark içinde görüp hayran oldu.

3 Şūfiyā şāfī güzel gözler gözüm merdümeleri
N’idelüm şabr eylemek āsān degül insān aña

Nesre Çevirme: Şūfiyā gözüm merdümeleri şāfī güzel gözler. N’idelüm insān aña şabr eylemek āsān degül.

Türkiye Türkçesi: Ey sufi, göz bebeklerim pürüzsüz bir güzel arar, ne yapalım, insanın ona sabretmesi kolay değil.

4 Hergiz olmazdı metā‘-ı vaşla ‘ālemde behā
İrmese ey hū‘āce-i hüsni ü bihā hicrān aña

Nesre Çevirme: ‘Alemdede metā‘-ı vaşla hergiz behā olmazdı. İrmese ey hū‘āce-i hüsni ü bihā hicrān aña

Türkiye Türkçesi: Ey güzellik ve zerafet tüccarı, eğer ona ayrılık/kusur ulaşmasa dünyada kavuşma kumaşına asla paha olmazdı.

5 Yā kaşuñ cān istese şükrāne vaşluñ ‘īdine
Hāy kurbān olduğum kim olmaya kurbān aña

Nesre Çevirme: Yā kaşuñ vaşluñ ‘īdine şükrāne cān istese, hāy kurbān olduğum kim aña kurbān olmaya. Türkiye Türkçesi: Eğer kaşın kavuşma bayramına şükür etmek için can isterse, ey kurban olduğum ona kim kurban olmaz ki.

6 Kaşr-i kadrüñde felek bir tākđur ey şehriyār
Şems-i ‘ālem-tāb olupdur şemse-i eyvān aña

Nesre Çevirme: Ey şehriyār kaşr-i kadrüñde felek bir tākđur. Şemse-i eyvān aña şems-i ‘ālem-tāb olupdur. Türkiye Türkçesi: Ey efendim güzel kasrında felek bir süslü kubbedir, dünyayı aydınlatan güneş onun salonunun güneş motifi olmuştur.

7 Nazmiyā la‘li ki yāqūt-i müferrihdür anuñ
Her gören ğayet şafāsından olur hayrān aña

Nesre Çevirme: Nazmiyā anuñ la‘li ki yāqūt-i müferrihdür. Her gören ğayet şafāsından aña hayrān olur. Türkiye Türkçesi: Ey Nazmî, onun dudağı ferahlık

verici bir yakuttur. Her gören zevkle ona hayran olur.

51 Nazîre-i Emrî Çelebi

1 Ğam çeker gön̄lüm gözümdür keffe-i mîzân aña
Sîmden dirhemler oldu eşk-i dūr-efşân aña

Nesre Çevirme: Gön̄lüm gam çeker aña keffe-i mîzân gözümdür. Eşk-i dūr-efşân aña sîmden dirhemler oldu. Türkiye Türkçesi: Gön̄lüm dert çekerken/afyon tartarken ona terazi kefesi olan gözümdür. İnci saçan göz yaşları ona gümüşten para oldu.

(67)

2 Jeng şanma tîr-i ħûn-rîzûnde ey kaşı kemân
Yüzüme sürdükde çeşmümden bulaşmış kan aña

Nesre Çevirme: Ey kaşı kemân tîr-i ħûn-rîzûnde jeng şanma. Aña yüzüme sürdükde çeşmümden kan bulaşmış.

Türkiye Türkçesi: Ey keman kaşlı zalim kılıcının üzerindeki pas sanma. Onu yüzüme sürdükçe gözümde kan bulaşmıştır.

3 Şubha dek yansa ‘aceb mi şem‘ şançılmışdurur
Āh-i dil-sūzum oğından āteşin peykân aña

Nesre Çevirme: Şem‘ şançılmışdurur şubha dek yansa ‘aceb mi? Āh-i dil-sūzum oğından āteşin aña peykân. Türkiye Türkçesi: Mum sabaha kadar yansa buna şaşılır mı? Çünkü gönül yakıcı ahımın okundan ona ateşli bir temren saplanmıştır.

4 Ĥāk olan bî-dil öperken ayağun toprağını
Kebkebün yiri degül urmuş-durur dendân aña

Nesre Çevirme: Ĥāk olan bî-dil ayağun toprağını öperken, dendân urmuş-durur kekbekün aña yiri degül.

Türkiye Türkçesi: Toprak olan şaşkın, senin ayağının toprağını öperken diş vurmuştur, yoksa çivinin yeri değil.

5 Māhı kim teşbîh ider cānā gül-i ruhsāruña
Yaraşurdu ħāl-i zerd olsa meh-i tābān aña

Nesre Çevirme: Kim mâhı cānā gül-i ruhsāruña teşbîh ider? Meh-i t̄abān aña hāl-i zerd olsa yaraşurdı.

Türkiye Türkçesi: Ey can, senin gül yanağına ayı kim benzetiyor? Parlak ay sarı iri ben olsa yakışırdı.

6 Ğabğab-i dil-dār için olmasa ser-gerdān t̄ub
Kej nazarla bakmaz idi ğālibā çevgān aña

Nesre Çevirme: Ğabğab-i dil-dār için ser-gerdān t̄ub olmasa, ğālibā çevgān aña kej nazarla bakmaz idi.

Türkiye Türkçesi: Sevgilinin gerdanı için topun başı dönmese, değnek galiba ona yan gözle bakmazdı.

7 Emrī-i dil-ħaste derdünle za‘îf olmışdurur
Ĥōşça t̄utsun tap ecel irgürmesün hicrān aña

Nesre Çevirme: Emrī-i dil-ħaste derdünle za‘îf olmışdurur. Ĥōşça t̄utsun tap ecel hicrān aña irgürmesün.

Türkiye Türkçesi: Gönlü kırık Emri derdinle erimiştir. Ecel onu hoşça tutsun yeter ki ayrılık acısı ona değmesin.

52 Nazīre-i Bākī İstanbulī’dür

1 Kaşı tuğrası uraldan ĥüsn ile ‘unvān aña
Pādişehler ĥükmi oldı bende-i fermān aña

Nesre Çevirme: ‘Unvān aña ĥüsn ile kaşı tuğrası uraldan, pādişehler ĥükmi aña bende-i fermān oldı.

Türkiye Türkçesi: Kaşının tuğrası güzellikle ona unvan vurduğundan beri padişahların buyruğu onun fermanının kölesi oldu.

2 Ān ü ĥüsn ile görenler anı olurlar esīr
Bir ‘acā’ib özge ĥālet virdi ĥüsn ü ān aña

Nesre Çevirme: Ān ü ĥüsn ile görenler anı esīr olurlar. Ĥüsn ü ān bir ‘acā’ib aña özge ĥālet virdi.

Türkiye Türkçesi: Cazibe ve güzellikle onu görenler esiri olurlar, güzellikle cazibe ona acayip başka bir hâl verdi.

3 Sînesin efgâr idüp yakmazdı bağrın dâğ ile
‘ Aşık olmasaydı ey dil lâle-i nu‘ mân aña

Nesre Çevirme: Sînesin efgâr idüp bağrın dâğ ile yakmazdı. Ey dil lâle-i nu‘ mân aña ‘ aşık olmasaydı.

Türkiye Türkçesi: Sinesini yaralayıp bağrını dağlayıp yakmazdı. Ey gönül o gelincik çiçeği sevgiliye aşık olmasaydı.

4 Görmese Ya‘ kûb o hüsni-i şüreti bir kez eger
Kaşr-i zerkârî görünür külbe-i aḥzân aña

Nesre Çevirme: Ya‘ kûb eger o hüsni-i şüreti bir kez görmese, kaşr-i zerkârî aña külbe-i aḥzân görünür.

Türkiye Türkçesi: Yakub eğer o güzel yüzü bir kez görmezse, altın işlemeli köşk ona kederler kulubesi olarak görünür.

5 Bâkiyâ fâş eyleyüp bildürmek ister ‘ işkümü
İki yüzlülükler idüp defter ü dîvân aña

Nesre Çevirme: Bâkiyâ fâş eyleyüp ‘ işkümü bildürmek ister, iki defter ü dîvân aña yüzlülükler idüp.

Türkiye Türkçesi: Ey Bâkî, ikiyüzlüler defter ve divan meydana getirip benim aşkımı ona bildirmek isterler.

53 Nazîre-i Pâdişâh-i ‘ Âlem-penâh ḥullide mülkühu

1 Şanma ey dil-ḥaste kim seni ṭabîb-i cân aña
Umma ey derd ile pür-derd kim seni dermân aña

Nesre Çevirme: Ey dil-ḥaste kim seni ṭabîb-i cân aña sanma. Ey derd ile pür-derd kim seni aña dermân umma.

Türkiye Türkçesi: Ey âşık, can tabibi seni anar zannetme; ey dert ile dertlenmiş olan, derman seni anar zannetme.

2 Derd-i ‘ işkı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir ‘ aceb vādî imiş hicrân ki yok pâyân aña

Nesre Çevirme: Derd-i ‘ işkı şimdi bildüm devāsuz bir derd imiş. Bir ‘ aceb vādî imiş hicrân ki aña pâyân yok

Türkiye Türkçesi: Aşk derdinin ne olduğunu şimdi öğrendim ki devasız bir

dertmiş. Ayrılık acısı öyle bir garip vadiymiş ki bir sonu yok.

3 La' l-i nâbı şevkidür her dem beni mest eyleyen
Görelî hatt-i 'izârın olmuşam hayrân aña

Nesre Çevirme: Her dem beni mest eyleyen la' l-i nâbı şevkidür. Hatt-i 'izârın görelî aña hayrân olmuşam.

Türkiye Türkçesi: Her an beni mest eden saf dudağı arzusudur. Yanağının hattını/ ayva tüyünü gördüğümünden beri ona hayran olmuşum.

4 Hâlini tûb eylemiş meydân-i hüsni içre nigâr
Zülfini almış ele tâ kim ura çevgân aña

Nesre Çevirme: nigâr meydân-i hüsni içre hâlini tûb eylemiş. Zülfini ele almış tâ kim çevgân aña ura.

Türkiye Türkçesi: Sevgili iri benini güzellik meydanının içinde top etmiş, saçını ele almış ki o zaman ona çevgan vursun.

5 Zülf-i reyhâni hayâli bir sifâl-i sînede
Şu seper şolmamağ için dîde-i giryân aña

Nesre Çevirme: Zülf-i reyhâni hayâli bir sifâl-i sînede, dîde-i giryân aña şolmamağ için su seper.

Türkiye Türkçesi: Hoş kokulu zülfünün hayali bir sine çanağında, ağlayan gözüm solmaması için ona su serper.

6 Zülf-i Şeb-dîzi önüne gerçi kimse geçmedi
Eşk-i Gül-gün'umla koşsun vireyin meydân aña

Nesre Çevirme: Zülf-i Şeb-dîzi önüne gerçi kimse geçmedi. Aña meydân vireyin eşk-i Gül-gün'umla koşsun.

Türkiye Türkçesi: Karayağız at gibi zülfünün önüne aslında kimse geçmedi. Ona meydan vereyim de Gül renkli/Gülgün (Şirin'in atının ismi) gözyaşımla koşsun.

(68)

7 Bu Muhibbî yüz çevürmez gelse müjgân oğları
Ey kaşı yâ eyledi çün sînesin kalkan aña

Nesre Çevirme: Bu Muhibbī gelse müjgān okları yüz çevürmez. Kaşı ey yā çün sīnesin aña kalkan eyledi

Türkiye Türkçesi: Bu Muhibbi kirpik okları gelse ondan yüzünü çevirmez. Ey kaşı yay olan (sevgili), çünkü sinesini ona kalkan eyledi.

54 Nazīre-i Sūrūrī Efendi

- 1 Çünki bir yanum kebāb iden gözi biryān aña
‘Işkı odından hemān biryān olur bir yan aña

Nesre Çevirme: Çünki bir yanum kebāb iden aña biryān gözi. ‘Işkı odından bir yan aña hemān biryān olur.

Türkiye Türkçesi: Gözü bir yanımı büryan kebapı ettiği için aşkının ateşinden hemen bir yanım ona kebab olur.

- 2 Tīġınuñ ben def ini almağ olurdu boynuma
Koltuġına aluban ger başmasaydı yan aña

Nesre Çevirme: Tīġınuñ ben def ini boynuma almağ olurdu, ger koltuġına aluban aña yan başmasaydı

Türkiye Türkçesi: Eğer koltuġuna alıp onu yanında bulundurmasaydı kılıcının savuşturmasını boynuma almak olurdu.

- 3 Hāleden çizmiş du‘ā-yi Nūr ile bir dā’ire
Çeşmi sihrinden kaçup girür meh-i tābān aña

Nesre Çevirme: Du‘ā-yi Nūr ile hāleden bir dā’ire çizmiş. Çeşmi sihrinden aña meh-i tābān kaçup girür.

Türkiye Türkçesi: Işık duasıyla haleden bir daire çizmiş. Ay gibi parlak yüzlü gözyaşı sihrinden çekinip kaçıp gider.

- 4 Gönlüme dil-ber beni terk it didi söz tutmadı
Özge sulţāndur gönül hüküm idimez sulţān aña

Nesre Çevirme: Dil-ber gönlüme beni terk it didi söz tutmadı. Özge sulţāndur gönül sulţān aña hüküm idimez.

Türkiye Türkçesi: Sevgili gönlüme beni terk et dedi, sözünü tutmadı. Bu gönül başka sultandır, ona söz geçiremez.

- 5 Murğ-i dil kūyuñ gülistānında añmaz būsān
Ruġlarıñla sünbülün yiter bahāristān aña

Nesre Çevirme: Murğ-i dil kūyuñ gülistānında bŭstān añmaz Ruħlaruñla sŭnbŭlŭñ bahāristān aña yiter.

Türkiye Türkçesi: Gönül kuşu senin köşkünün gül bahçesindedir, bostanı anmaz, yanaklarınla sümbül (saçın) Baharistan olarak ona yeter.

6 Bu Sürürî'ye açılma tekyesinde ol kuçek
Key katı abdâldur olmazsa ger 'uryān aña

Nesre Çevirme: Bu Sürürî'ye tekyesinde ol kuçek açılma. Key ger 'uryān aña olmazsa katı abdâldur.

Türkiye Türkçesi: Bu Sururi'ye tekkesinde o küçük açılma. O zaman eğer çıplak olmazsa katı abdaldır.

55 Nazîre-i Hurremî

1 Gül yüzli vaşfin kaçan kim 'andelîb-i cân aña
Ġonçeler dem-beste oluban ħalur ħayrān aña

Nesre Çevirme: Gül yüzli vaşfin kaçan kim aña 'andelîb-i cân. Ġonçeler dem-beste oluban aña ħayrān ħalur

Türkiye Türkçesi: Can bülbülü ne zaman ki gül yüzlünün vafını ansa goncalar tutulup kalır, ona hayran olur.

2 Ĥaţtuñı la' lŭñ kenārında ġörenler didiler
Ĥızır'dur k'olmış müyesser çeşme-i ħayvān aña

Nesre Çevirme: La' lŭñ kenārında ħaţtuñı ġörenler didiler. Ĥızır'dur çeşme-i ħayvān aña müyesser k'olmış.

Türkiye Türkçesi: Dudağının kenarındaki ayva tŭyünü ġörenler dediler. Hızır'dır ki ona ab-ı hayat nasip olmuştur.

3 Ġörmeyŭp yüzŭñ ħarār itmedŭgi kūyuñda dil
Sensŭzin dŭzeħ ġörinŭr ravza-i Rıdŭvān aña

Nesre Çevirme: Dil yüzŭñ ġörmeyŭp kūyuñda ħarār itmedŭgi. Sensŭzin ravza-i Rıdŭvān aña dŭzeħ ġörinŭr.

Türkiye Türkçesi: Gönlün senin yüzünü ġörmeyip mahallende durmaması şunun içindir: Rıdvan cenneti sensiz ona cehennem ġörinŭr.

4 Eşk-i çeşmümde hayâl-i 'aks-i dendānuñ senüñ
Lü'lü'dür kim mesken olmuş dil-berā 'ummān aña

Nesre Çevirme: Eşk-i çeşmümde senüñ hayâl-i 'aks-i dendānuñ Lü'lü'dür kim dil-berā aña 'ummān mesken olmuş.

Türkiye Türkçesi: Ey dilber, gözyaşındaki dişinin hayalinin yansıması incidir ki o güzele okyanus mesken olmuştur.

5 Hurremî şîrîn lebüñ vaşfın şu resme itdi kim
İşidürse husrevā reşk eyleye 'ummān aña

Nesre Çevirme: Hurremî şîrîn lebüñ vaşfın şu resme itdi kim, husrevā işidürse 'ummān aña reşk eyleye.

Türkiye Türkçesi: Ey Husrev/ padişah, Hurremi tatlı dudağının niteliğini öyle anlattı ki işitirse okyanus onu kıskanır.

3. BÖLÜM

PERVANE BEY MECMUASINDAKİ 1-55. ŞİİRLERDE ZEMİN İLE NAZİRELERİN GRUPLANDIRILMASI

3.1. 1-55. Şiirlerin Gruplandırılma Analizi

Şiir Numarası	Şiir	Şair	Kafiye /Redif	Vezin
1	ZEMİN ŞİİR	‘Aṭā	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
2	NAZİRE ŞİİR	Aḥmed Paşa	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün /
3	NAZİRE ŞİİR	Aḥmedi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
4	NAZİRE ŞİİR	‘Aşḳi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
5	NAZİRE ŞİİR	Sehî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
6	NAZİRE ŞİİR	Lâmi‘î	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
7	NAZİRE ŞİİR	Nihānî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
8	NAZİRE ŞİİR	Şāfî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
9	NAZİRE ŞİİR	Kemāl Paşa- zāde	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
10	NAZİRE ŞİİR	Rāyî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
11	NAZİRE ŞİİR	Feyzî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
12	NAZİRE ŞİİR	Muḥibbî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
13	NAZİRE ŞİİR	Muḥibbî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
14	NAZİRE ŞİİR	Mesîḥî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
15	NAZİRE ŞİİR	Mesîḥî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
16	NAZİRE	Sevdāyî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün /

	ŞİİR			Fâ i lâ tün / Fâ i lün
17	NAZİRE ŞİİR	‘Ulvî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
18	NAZİRE ŞİİR	Āzādî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
19	NAZİRE ŞİİR	Revānî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
20	NAZİRE ŞİİR	Necâtî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
21	NAZİRE ŞİİR	Zātî	an, ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
22	NAZİRE ŞİİR	Ḥayretî	an, ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
23	NAZİRE ŞİİR	Zihnî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
24	NAZİRE ŞİİR	Zihnî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
25	NAZİRE ŞİİR	Mu‘îdî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
26	NAZİRE ŞİİR	Mu‘îdî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
27	NAZİRE ŞİİR	Necâtî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
28	NAZİRE ŞİİR	Celîlî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
29	NAZİRE ŞİİR	Sürürî	an, ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
30	NAZİRE ŞİİR	Ca‘fer	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
31	NAZİRE ŞİİR	Selmân	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
32	NAZİRE ŞİİR	Selmân	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
33	NAZİRE ŞİİR	Emrî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
34	NAZİRE ŞİİR	Ḥayālî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
35	NAZİRE ŞİİR	Ḥayālî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
36	NAZİRE ŞİİR	Āhî	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
37	NAZİRE ŞİİR	Mihri Ḥatun	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün

38	NAZİRE ŞİİR	Cenābī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
39	NAZİRE ŞİİR	Gedāyī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
40	NAZİRE ŞİİR	Subhī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
41	NAZİRE ŞİİR	Mübini	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
42	NAZİRE ŞİİR	Mu'idi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
43	NAZİRE ŞİİR	Seliķi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
44	NAZİRE ŞİİR	Fazlī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
45	NAZİRE ŞİİR	Daķiķi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
46	NAZİRE ŞİİR	Şabāyī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
47	NAZİRE ŞİİR	Pertevi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
48	NAZİRE ŞİİR	Sebzī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
49	NAZİRE ŞİİR	Cenābī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
50	NAZİRE ŞİİR	Nazmī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
51	NAZİRE ŞİİR	Emrī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
52	NAZİRE ŞİİR	Bāķi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
53	NAZİRE ŞİİR	Muķibbi	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
54	NAZİRE ŞİİR	Sürürī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün
55	NAZİRE ŞİİR	Ħurremī	ân / aña	Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lâ tün / Fâ i lün

4. BÖLÜM

SONUÇ

4.1. Araştırmanın Literatüre Katkıları

Nazirecilik geleneği Eski Türk edebiyatının en eski geleneklerinden biridir. Nazire geleneği sayesinde şairler hem usta gördüğü şairleri taklit etmeye hem de kendi şairlik güçlerini ortaya koymaya çabalamışlardır. 15. yy.da başlayan bu geleneğin bir ürünü olan Mecmua-i Nazire, Pervane b. Abdullah tarafından 16.yy.da düzenlenmiştir.

Tez çalışmasının konusu bu değerli eserin seçilmesiyle eserin öneminin vurgulamak ve gelecek nesillere katkı sağlamak amaçlanmıştır. Mecmuada 550 şaire ait 7345 zemin şiir ve nazire, 74 şaire ait 827 geçiş şiiri olmak üzere toplam 8172 şiir bulunmaktadır.

Yapılan bu çalışmanın giriş bölümünde mecmua, nazire ve nazire mecmuaları hakkında özet mahiyetinde bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın en hacimli kısmını metin bölümü oluşturmaktadır. Bu bölüm, Pervâne Bey Mecmuasının 1 – 55 arası şiirlerini ihtiva etmektedir. Bu şiirlerin nesre çevrilmesi ve anlam verilmesi üzerine çalışılmıştır.

Çalışmamızın son bölümünde ise Pervâne Bey Mecmuası'nda yer alan zemin ve nazire şiirlerinin şairleri, kullandıkları vezinler ve redifler çalışmada yer alan şiir numaralarıyla birlikte tablo halinde verilmiştir.

Ortaya çıkan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir: Çalışılan bu alanda 1. şiir zemin şiiri olarak tespit edilmiştir. Ardından gelen 54 şiir aynı vezin ve redifler kullanılarak ona nazire yazılmıştır. Çalışılan bölümde geçiş şiirine rastlanmamıştır. Çalışılan şiirlerde Fâ ' i lâ tün / Fâ ' i lâ tün / Fâ ' i lâ tün / Fâ ' i lün aruz kalıbıyla ân / aña redifleri kullanılmıştır.

Zemin şiiri olan 1. şiir ' Aṭā tarafından yazılmıştır.

Diğer şiirler nazire şiirleridir. Bu şiirlerin sahipleri şunlardır: Aḥmed Paşa (1), Aḥmedi (1), ' Aşḳi (1), Seḥî (1), Lami'î (1), Nihânî (1), Şâfî (1), Kemâl Paşa-zâde (1), Râyî (1), Feyzî (1), Muḥibbî (3), Mesîḥî(2), Sevdâyî (1), ' Ulvî (1), Āzâdî (1), Revânî (1), Necâtî (2), Zâtî (1), Ḥayretî (1), Zihni (2), Mu'îdî (3), Celîlî (1), Sürûrî (2), Ca'fer (1), Selmân (2), Emrî (1), Ḥayâlî (2), Āhî (1), Mihrî Ḥatun (1), Cenâbî (2), Gedâyî (1), Subḥî (1), Mübînî (1), Selîkî (1), Fazlî (1), Daḳîkî (1), Şabâyî (1), Pertevî (1), Sebzî(1), Nazmî (1), Emrî (1), Bâkî (1), Ḥurremî (1)

Œiirlerin tamamı incelendiğinde konuların aŒk üzerine yazıldığı tespit edilmiŒtir.

Bu konu üzerine alıŒma yapacak olanlara yüksek lisans tezimin fayda sağlamasını temenni ederim.

KAYNAKÇA

- Banarlı, Nihad Sami. (1971). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, I.Cilt. İstanbul: MEB Yayınları.
- Bahadır, C, S. (2006). Pervane Beg Mecmu'atü'n- Nezair transkripsiyonlu, edisyon kritikli metin. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi* İstanbul: Marmara Üniversitesi TAE
- Canib, Ali. (1927). "Edebiyat Tedkiklerinde Mecmûaların Rolü", Hayat, S 45: 363–364.
- Devellioğlu, F.(2000). Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Lûgat (17. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dilçin, Cem. (1986). Divan Şiirinde Gazel, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II
- Genç, İlhan. (2010). Esrar Dede- Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviye, Ankara: AKM Yayınları
- Genç, İlhan. (2010). Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi, İzmir
- Gıynaş, K. A. (2011). Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 25, 245-260.
- Gıynaş, Kamil Ali. (2017). Pervane Bey Mecmuası. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Gökalp, Haluk. (2001). Fasîhî Divanı: İnceleme- Metin, *Yüksek Lisans Tezi*, Adana: Çukurova Üniversitesi SBE
- İpekten, Haluk. (1985). Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri, Ankara: Birlik Yayınları.
- Köksal, M. Fatih. (2018). Sana Benzer Güzel Olmaz. İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları.
- Levend, Agâh Sırrı. (1973). Türk Edebiyatı Tarihi, I.Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Levend, Agâh Sırrı. (1988). Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

- Onay, A.T. (2000), Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tolasa, Harun. (1986). 18.yy.da Yazılmış Bir Divan Edebiyatı Terimler Sözlüğü, S. XXIV-XXV: İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
- Tunç, Semra, (2000). “Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecnûası”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 105–139.
- Sami, Ş. (2015) *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Solmaz, S. (2009) *Gülşen-i Şu'arâ*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Uzun, M.(2007). Mecnua. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 28, 265-268.
- Zavotçu, Gencay. (1995). Fazlî Gül ü Bülbül (Mesnevi), Erzurum: Akademik Araştırmalar.
- Zülfe, Ö. (2007). Pervâne Bey Mecmuası, DİA, XXXIV, 244- 245

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

ADI VE SOYADI: Gizem ÖZYOLCU

DOĞUM YERİ VE TARİHİ: İstanbul/ Göztepe – 12.07.1988

MEDENİ DURUMU: Evli

E- MAİL: gizemgurler1988@gmail.com

ADRES (EV): Yakuplu Mah. Osmangazi cad. No: 7/11 Beylikdüzü/ İstanbul

ADRES (İŞ): Vali Muammer Güler Sosyal Bilimler Lisesi Büyükşehir mah. 19 Mayıs cad. No:16 Beylikdüzü/ İstanbul

EĞİTİM BİLGİLERİ:

2012 Lisans, Ege Üniversitesi- Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

2006 Lise, Bandırma Anadolu Lisesi

İŞ DENEYİMİ:

2019- Vali Muammer Güler Sosyal Bilimler Lisesi/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği hâlen

2013- Esenyurt Kıraç Anadolu Lisesi/ Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği